

m:

agazin

PROLJEĆE/LJETO 2020.
BROJ 25
IZDANJE ZA BIH
BESPLATAN PRIMJERAK

TEMA
BROJA
**Dobro došli
u digitalnu
realnost**

BRENDOVI
KOJIMA
VJERUJEMO
**Samsung
Galaxy S20**

TALENTI
**Tim
„Linuxovci“**

XIAOMI REDMI NOTE 8 PRO

Savršen partner
za svakodnevne
izazove

IMATE PRIJATELJE

03

8 STRANE ZA EKRANE

Ljeto uz m:tel IPTV -
pregršt dobrih naslova

11

11 ZVIJEZDA PONUDE

Huawei P40 serija

19 DNEVNIK PRIJATELJSTVA

App takmičenje

POSLOVNI SVIJET

27

44 SVJETSKI DOGAĐAJ

2020. - godina bez
velikih događaja

49

49 BRENDKOVI KOJIMA VJERUJEMO

Telefoni koji mijenjaju
svijet fotografije
Galaxy S20 serija

55 TESTIRAMO

Segway KickScooter ES2

S DRUGE STRANE

69

70 U DOBROM DRUŠTVU

Stevo Grabovac

88 U ROMINGU

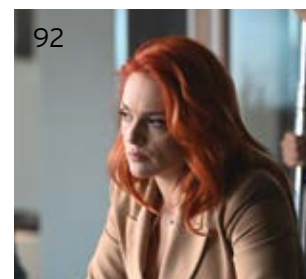
Kairo

92

92 INTERVJU MOBILNIM

Milica Janevski

m:agazin

Pandemija virusa korona možda jeste zaustavila svijet na neko vrijeme, ali se onaj tehnološki nezaustavljivo razvija. A mi smo tu da ga pratimo u stopu i zato je ispred vas novi broj, tačnije dvobroj m:agazina. I to 25. po redu.

Sada nam je punih šest godina i baš kao svaki šestogodišnjak željni smo novih znanja. Zato stalno zapitkujemo i istražujemo, a ovog puta nas je najviše zanimalo šta nam je to digitalizacija omogućila u vrijeme pandemije i kako je promijenila svakodnevne navike.

Dobro znate da sve što je novo mi objeručke prihvatamo i sigurni smo da već sada mnogi život ne mogu zamisliti

bez pametnih satova, koje u stopu prate i digitalni asistenti. Prije nego što je virus korona zaustavio svijet, pričom smo otišli na tehnološki sajam CES u Las Vegasu, a u povratku navratili i do Kaira.

Ljeto, pa i ovaj šesti rođendan, dočekujemo čitajući kvalitetno štivo i u razgovoru sa mladim i talentovanim srednjoškolicima, inače pobjednicima našeg „Regionalnog App izazova“.

Najveća čestitka za svaki, pa i ovaj rođendan jesu priče koje smo ispisali. Zato sada sjednite u svoju sofou i uživajte u 25. broju vašeg omiljenog m:agazina.

IMPRESUM

PROLJEĆE/LJETO 2020.
BROJ 25
IZDANJE ZA BiH
BESPLATAN PRIMJERAK

IZDAVAČ: Mtel a.d. Banjaluka

ZA IZDAVAČA: generalni direktor Marko Lopičić, izvršni direktor za marketing i prodaju Radmila Bojanić

m:agazin TIM: Sandra Stanić, Željka Milinović, Jelena Maksimović, Milica Kondić, Vesna Rodić, Andrea Lazić, Vlatka Repac

U OVOM BROJU ZA m:agazin PIŠU: Sandra Stanić, Milica Kondić, Jelena Maksimović, Mirela H. Mustafić, Predrag Laketa, Darko Bajić, Tijana Tegeltija, Nemanja Runić, Milovan Vođević, Marinela Talić, Stefan Ličina, Jelena Pralica, Dejan Trninić, Maja Desančić, Nataša Mikanović, Bojana Đerić Petrović, Snježana Novaković

LEKTOR: Saša Četojević

DIZAJN: Sanda Arsenić / Aquarius

PRELOM I PRIPREMA: Sanda Arsenić / Aquarius

FOTOGRAFIJE: Shutterstock, Getty Images

ADRESA REDAKCIJE: Vuka Karadžića 2, 78 000 Banjaluka // **TELEFON:** 051/240-875, 240-250 // **FAX:** 051/216-110

E-MAIL: magazin@mtel.ba // **WEB:** mtel.ba

ŠTAMPA: Compex d.o.o, Braće Pišteljića 1, 78 000 Banjaluka

TIRAŽ: 3.000

IZLAZI KVARTALNO

m:

IMATE PRIJATELJE

DNEVNIK
PRIJATELJSTVA

FOTO: ALEKSANDAR ČAVIĆ

NUDIMO VAM

NOVI SVJETSKI BRENDovi REALME I TCL U M:TEL PONUDI

PIŠE: DARKO BAJIĆ

Na dinamičnom tržištu pametnih telefona istakli su se novi brendovi koji fantastičnom brzinom osvajaju veliku popularnost. Realme i TCL pametni telefoni u kratkom vremenu stekli su veliki broj fanova, osvojili dobar dio tržišta i nametnuli se kao modeli koji nude nešto novo.

Realme je novi kineski brend koji je ponovo definisao izraz „najbolji odnos cijene i kvaliteta“, jer u svojim cjenovnim kategorijama nudi odlične specifikacije. Važno je istaći da Realme nije kompanija koja se pojavila iznenada, već je dio BBK Electronics-a, po veličini drugog proizvođača pametnih telefona na svijetu.

Model iz m:tel ponude Realme X2 ima impresivne adute: veliki Super AMOLED ekran od 6,4 inča sa fenomenalnim prikazom boja i četverostruku kameru s orlovskom oštrinom od 64 MP. Treba izdvojiti i moćne performanse koje omogućuju jak procesor i 8 GB RAM memorije, brzo punjenje uz dugo trajanje baterije od 4.000 mAh, kao i ultrabrizi senzor za čitanje otiska prsta koji je smješten ispod ekrana.

Atraktivan dizajn Realme X2 telefona nikoga neće ostaviti ravnodušnim. Vizuelno je veoma dopadljiv, a sa obje strane zaštićen je Corning Gorilla Glass 5 staklom. Realme X2, kao predstavnik visoke srednje klase, stvoren je da spoji

napredne softverske i hardverske mogućnosti uz veoma prihvatljivu cijenu.

Kompanija TCL Communication, poznata po tome što proizvodi televizore, predstavila je model TCL Plex, prvi pametni telefon sa, kako su ga nazvali – ekspertskim ekranom. Filozofija kompanije je potpuno drugačija od viđenih na tržištu i zasniva se na najboljem ekranu u cjenovnoj klasi.

Druga važna karakteristika o kojoj TCL vodi računa su kamere. TCL Plex ima trostruku kameru na zadnjoj strani, a pored 48 MP glavne kamere i kamera od 2 MP za bolje video-snimke pri slabom osvjetljenju, tu je i superširokougaona kamera od 16 MP i 123° stepena, koja omogućava korisnicima da u jednom kadru snime četiri puta više sadržaja.

TCL Plex daleko odskače po kvalitetu završne obrade i uopšte po svojim specifikacijama. Zahvaljujući dvostrukim zakrivljenim i sjajnim staklenim panelima te 3D holografskoj završnoj obradi, boje na poleđini se prelivaju na poseban način, što će ga dodatno izdvojiti iz ponude.

O Realme i TCL telefonima u m:tel ponudi raspitajte se na najbližem m:tel prodajnom mjestu, posjetite www.mtel.ba ili pozovite 0800 50 000.

NUDIMO VAM

OUTLET PONUDA

SPECIJALNA PONUDA TELEFONA U M:TEL OUTLET PONUDI

PIŠE: DARKO BAJIĆ

Vrhunske telefone najpoznatijih brendova po još pristupačnijim cijenama pronađite u m:tel outlet ponudi.

Elegantni, moderni, pristupačni i kvalitetni telefoni, poput modela LG G7 ThinQ, Nokia 8 Sirocco ili HTC U12+ ubrajaju se među najbolje predstavnike svojih brendova, koji i dalje predstavljaju odličan izbor i za zahtjevnije korisnike.

U preporučenoj tarifi Pretplata: M+ pronađite veliki izbor odličnih telefona iz outlet ponude po cijeni od samo 1 KM.

Iskoristite mogućnost da vrhunske uređaje kupite po najpovoljnijoj cijeni. Vaš novi mobilni telefon čeka vas u m:tel web shop-u, sa besplatnom dostavom, brzo i povoljno.

Pratite m:tel outlet ponudu i izaberite telefon za sebe!

Za više informacija o m:tel outlet ponudi posjetite www.mtel.ba ili najbliže prodajno mjesto ili pozovite 0800 50 000.

TV TO GO

PIŠE: MILICA KONDIĆ

Televizija za ponijeti – besplatno uz svaki m:tel TV paket

Postoji zaista mnogo razloga zašto odabrati m:tel TV pakete. Neki od tih razloga su moderne funkcionalnosti, poput premotavanja, vraćanja propuštenog sadržaja i do 72 časa unazad, pauziranja ili snimanja sadržaja, odlične videoteke sa najnovijim epizodama najpopularnijih serija te sati najboljih filmskih ostvarenja.

A da li znate da sve to možete ponijeti sa sobom kuda god da pođete, na svom mobilnom telefonu, tabletu ili laptopu?

Zahvaljujući m:tel TV To Go usluzi, dostupne su vam sve ove funkcionalnosti moderne televizije u pokretu. Svoje omiljene televizijske sadržaje možete ponijeti sa sobom i kada idete na put, na izlet s prijateljima, na bazen, dok pijete kafu u dvorištu, a planirate li neki put automobilom, vaši mališani će biti presrećni zbog toga što u toku putovanja, dok ste vi koncentrisani na vožnju, bezbrižno prate svoje omiljene crtače.

TV To Go je odlično rješenje i u trenucima kada ukućani žele da gledaju različite sadržaje u isto vrijeme, jer pored TV ekrana, uz ovu uslugu možete gledati program na uređaju koji sami izaberete - na tabletu, računaru ili mobilnom telefonu.

Ova usluga je potpuno besplatna za sve korisnike m:tel IPTV paketa kompanije m:tel, potrebno je samo da je aktivirate i uživate u televiziji u pokretu. A mobilni internet saobraćaj koji se koristi u okviru TV To Go usluge se ne tarifira, odnosno - besplatan je.

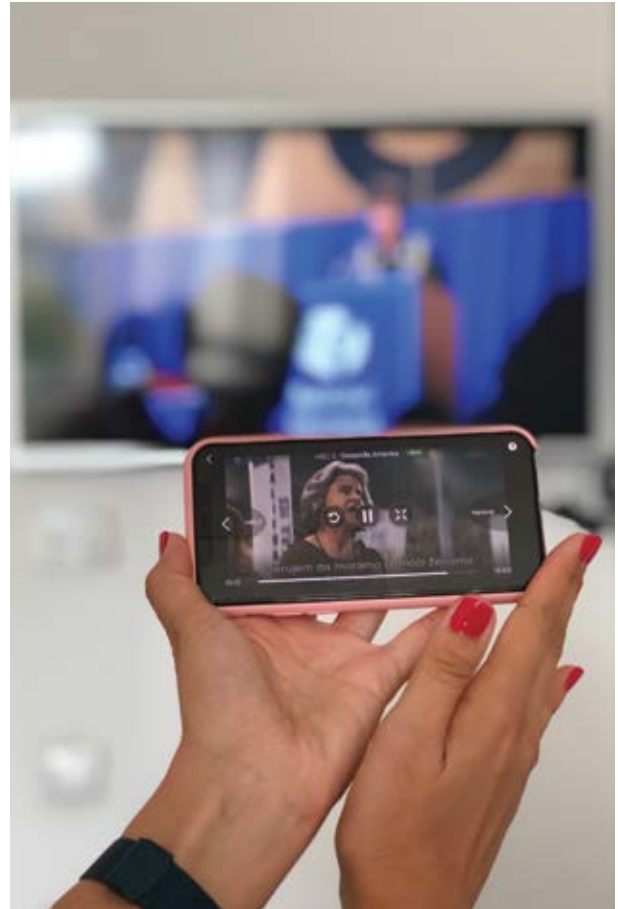
Dakle, da biste aktivirali TV To Go uslugu, potrebno je da budete korisnik jednog od IPTV paketa. A do aktivacije vas dijele tri jednostavna koraka:

1. Generišite kod

U glavnom meniju m:tel IPTV usluge na televizoru izaberete „Podešavanja“ i opciju: „TV To Go“ i dobićete vaš jedinstven aktivacioni kod.

2. Registrujte se

Preuzmite i pokrenite aplikaciju TV To Go na telefonu, ili tabletu ili računaru. Na početnom ekranu izaberite opciju

„Novi korisnik“ i u odgovarajuća polja unesite aktivacioni kod, e-mail adresu i željenu lozinku.

3. Uživajte u TV sadržaju

Da biste završili registraciju, potrebno je da posjetite link koji ste dobili u e-mail poruci. Link važi 48 časova. Nakon toga, registracija je gotova te možete početi sa korištenjem TV To Go aplikacije.

Podsjećamo, TV To Go aplikacija kompanije m:tel ima novo ruho i nove funkcionalnosti. Moći ćete snimati, premotavati i pauzirati sadržaje baš kao što to radite i na vašem TV uređaju.

Ukoliko imate staru aplikaciju, ne zaboravite da preuzmete novu. Unaprijedenu aplikaciju za TV To Go možete preuzeti putem Google Play prodavnice ili App Store-a potpuno besplatno, a rukovanje aplikacijom je krajnje jednostavno i veoma pregledno.

Ukoliko još niste isprobali ovu korisnu m:tel uslugu, vrijeme je da to učinite! Za pomoć pri instalaciji i registraciji možete pozvati 080050000.

STRANE ZA EKRANE

LJETO UZ M:TEL IPTV – PREGRŠT DOBRIH NASLOVA

PRIPREMILI: MIRELA H. MUSTAFIĆ I PREDRAG LAKETA

HBO

PREVARANTI

U urnebesnoj komediji „Prevaranti“, En Hatavej i Rebel Vilson glume vrhunske prevarantkinje – jednu iz niže, a drugu iz visoke klase – koje se udružuju da bi sredile pokvarene muškarce koji su im nanijeli zlo. TV HBO, 8. avgusta, u 20.15 časova

Rebel Vilson i En Hatavej glume dvije prevarantkinje koje „operišu“ u očaravajućem primorskom gradiću na jugu Francuske. Džozefin Česterfild je glamurozna i zanosna Britanka sa luksuznom kućom u Bomon-sur-Meru sa sklonošću da obmanjuje bogate muškarce iz svih dijelova svijeta. U njen uređen, imućan život ulazi Peni Rast, Australijanka, koja je zabavna i spontana koliko je Džozefin proračunata i lukava. Dok Peni uzima gomilu novca pljačkajući svoje žrtve po lokalnim kafićima, Džozefin

puni svoj sef dijamantima nakon što pronađe svoj plijen u otmenim kazinima. Uprkos različitim metodama, obje su majstori zanata i varaju muškarce koji su nanijeli zlo ženama. Zavodnički talenat Vilsonove i britki um Hatavejeve biće zapaljiva kombinacija kada se ove dvije žene udruže da prevare naivnog tehnološkog tajkuna koji je milijarder.

HBO2

ZVIJEZDA JE ROĐENA

Televizijski kanal HBO 2 nam je, po običaju, pripremio pregršt dobrih filmova. Izdvajamo film „Zvijezda je rođena“, sa sjajnim scenarijem, a na programu je u nedjelju, 9. avgusta, u terminu od 19.00 časova

Bredli Kuper (Snajperista), četiri puta nominovan za „Oskara“, i Lejdi Gaga u svojoj prvoj glavnoj ulozi, za koju je ta-kođe nominovana za „Oskara“, glume u

filmu „Zvijezda je rođena“. Kuper režira dramu koja je ujedno njegov rediteljski debi. U ovom originalnom prikazu priče o tragičnoj ljubavi, on glumi iskusnog muzičara Džeksona Mejna, koji otkriva mladu muzičku nadu Ali i zaljubljuje se u nju. Ona je spremna da odustane od svog sna da postane poznata pjevačica... sve dok je Džek ne nagovori da stane ispod reflektora. Međutim, iako Alina karijera kreće uzlaznom putanjom, njihova veza se raspada, a Džek nastavlja da vodi borbu sa unutrašnjim demonima...

CINEMAX 2

VRIJEME NJEŽNOSTI

*Film „Vrijeme nježnosti“ svojevre-
meno je pobrao sjajne kritike publi-
ke, a okupio je poznata holivudska
imena. TV CINEMAX 2, subota, 8.
avgusta, u popodnevnom terminu
od 18.20 časova*

Film „Vrijeme nježnosti“ oduševio je kritičare i publiku svojom uvjerljivom i perceptivnom pričom o dvije očaravajuće osobe, majci i kćerki, koje glume Širli Meklejn i Debra Vinger. Od najsmješnije komedije do najdublje drame, reditelj Džejms L. Bruks vješto slika scene o njihovom tridesetogodišnjem odnosu, koji se stalno mijenja. Džek Nikolson briljira kao komičar u ulozi Meklejinog komšije, vječito pripitog zavodnika i bivšeg astronauta.

CINEMAX

PEPEO

Šta mogu imati zajedničko razdražljivi pripadnik radničke klase iz zapadne Kine i bogati ljekar iz visokog društva? Deset godina nakon istrage ubistva koje nije uspio da riješi, detektiv iz Čongkinga spreman je da razotkrije misteriju. Ove dileme i pitanja se postavljaju u filmu „Pepeo“, na TV CINEMAX, u petak, 7. avgusta, od 23.20 časova

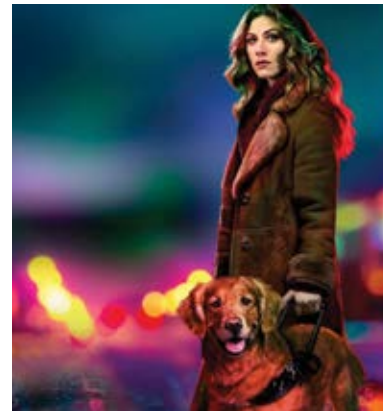
Prije deset godina, student medicine i radnik u čeličani počinju da se dopisuju nakon što naiđu na isti primjerak romana „Vaskrsenje“ Lava Tolstoja. Napetost, strast i mržnja prepliću se prije nego što se dogode dva ubistva, a dva prijatelja se rastanu. Mladi policajac počinje da istražuje slučaj, ali uzalud. Deset godina kasnije, mladi student je postao poznati ljekar i oženio se svojom dugogodišnjom djevojkom. Radnik iz čeličane se vraća u grad dovodeći sa sobom svoju djevojku koja je invalid. U međuvremenu, policajac ne može da zaboravi nerazriješenu misteriju dva ubistva. U posljednjih deset godina mnogo toga se promijenilo u njihovim životima, a svaki od likova se još više upetljao u mrežu poroka i požude. Oni moraju da izaberu pravi put do spasenja ili da krenu na put do pakla.

PICKBOX

LOV NA VJEŠTICE

Dramska krimi serija „Lov na vještice“ inspirisana je istinitim događajima i bavi se snažnim psihološkim, ličnim i političkim posljedicama koje se događaju nakon što jedna žena pokuša da se bori protiv ogromne korporacije.

Ida Vage radi u prestižnoj advokatskoj kompaniji i jednog dana primijeti sumnjiv račun. Ubrzo shvati da je to povezano sa operacijom pranja novca najvećeg klijenta njene kompanije Pera Egena. Nakon što obavijesti Izvršni odbor o tome, šokirana je kada vidi kako oni samo okreću glavu i pokušavaju da je diskredituju prijevrtajući joj lažnim optužbama. Njen posao i kredibilitet su ugroženi, ali Ida i dalje traži pravdu pa obavijesti policiju. Glavni istražilac Ejrik otkrije još veći skandal koji uključuje sumnjive transakcije između Egena i supruge norveške ministarke pravosuđa. Nakon što novinarka Aida Salim ova otkrića javno objavi, Idina advokatska kompanija joj se sveti podmećući zlobne priče s namjerom da joj unište karijeru. Ida počinje da shvata da je dovela sebe i sve koje voli u veliku opasnost. Može li i kako da se izvuče iz toga? Osim što je inspirisana istinitim događajima u Norveškoj, kritičari su ovu seriju definisali kao „najvažniju skandinavsku seriju u 2020. godini“. Sa fokusom na igre moći i korupciju, „Lov na vještice“ je priča o tome kako jedan jedini potez može da povuče za sobom seriju skandala na nacionalnom nivou sa posljedicama koje sežu duboko u sve pore društva..

VJEČNOST U TAMI

Marfi (Peri Metfeld) je pomalo neozbiljna slijepa djevojka u dvadesetima, koja vrijeme uglavnom provodi pod uticajem alkohola. Ima samo dvoje prijatelja, cimerku Džes (Bruk Markam) i Tajsona, dilera, tinejdžera koji joj je jednom prilikom za vrijeme nasilne krađe spasio život.

Marfi ne voli svoj posao - radi u školi za dresiranje pasa za slijepce „Nada na povocu“, kojom upravljaju njeni roditelji. Povrh toga, izlazi s raznim momcima, što njen život čini poprilično šarolikim. Ali to je samo pozadinska priča. Šetajući sa svojim psom, Marfi pronađe Tajsonovo mrtvo tijelo koje nestane prije nego što policija stigne na mjesto zločina. Kad shvati da policija nije previše zainteresovana za rješavanje slučaja, Marfi odluči da sama istraži šta se dogodilo njenom prijatelju. Priča je djelimično zasnovana na životu Lori Bernson, koja radi u školi za dresiranje pasa za slijepce osobe, a ujedno je i savjetnica na razvoju serije. Obje sezone serije „Vječnost u tami“ pogledajte na Pickbox NOW!

KONDOR

Druga sezona savremene adaptacije popularnog trilera „Three Days of the Condor“ iz 1975. godine nestrpljivo je iščekivana.

Prva sezona sastoji se od 10 epizoda, koje su takođe dostupne na Pickbox NOW - upustite se u špijunsku avanturu i pogledajte cijelu seriju! U drugoj sezoni Džo Tarner (Maks Ajrons) i dalje luta po Evropi pazeći da se ne otkrije i da ne predstavlja opasnost ni za koga. Ipak, Džoa susiže prošlost u obliku misterioznog ruskog specijalnog agenta, koji tvrdi da radi za Ujka Boba (Vilijam Hart). Agentov život je u opasnosti i spreman je da otkrije identitet ruske krtice u CIA u zamjenu za svoju slobodu. Istrajan je u tome da mu Džo pomogne i tjera

ga da se suoči sa životom za koji je mislio da je ostao za njim.

ROSLUND I HELSTROM: PRETINAC 21

Krimi serija „Roslund i Helstrom: Pretinac 21“ (Roslund & Hellström: Box 21) nova je švedska mini-serija koja se pridružuje bogatoj ponudi nordijskih serija na Pickbox NOW. U ukupno šest epizoda, ova serija prikovaće vas za male ekrane svojom surovošću, okrutnošću, tenzijama i kompleksnošću likova.

Serija se zasniva na bestseleru, krimi romanu švedskog dvojca Andersa Roslunda, novinara, i Borgea Helstroma, osnivača organizacije za prevenciju kriminala, koja se

bavi resocijalizacijom kriminalaca. Za ovaj uspješni dvojac kažu da je spasio krimi žanr, a njihove knjige hvale zbog realnih prikaza ljudske prirode i zanimljivih kriminalističkih priča. O čemu je riječ? Mlada Rumunka Lidija dolazi u Švedsku u nadi za boljim životom. Na osnovu lažnih obećanja, zapravo su je namamili na odlazak i primorana je da se bavi prostitucijom u Švedskoj. U potrazi za osvetom, njena sudbina se prepliće sa policajcem Evertom Gensom, koji lovi opasnog kriminalca. „Roslund i Helstrom: Pretinac 21“ je serija koja će vas prikovati za ekrane od početka do kraja. Tenzije i nelagodnost rastu ispod površine svake scene, a neočekivana otkrića i moralne komplikacije likova odvešće vas u refleksiju sopstvenih uvjerenja.

ZVIJEZDA PONUDE

HUAWEI P40 SERIJA

DOŽIVITE DOBA VIZIONARSKE FOTOGRAFIJE

PRIPREMILA: JELENA MAKSIMOVIĆ

FOTO: Huawei Consumer

U bogatoj ponudi kompanije m:tel možete da pronađete i najnovije uređaje Huawei P40 serije, koja sa sobom donosi revolucionarnu inovaciju foto-aparata, a koja radikalno proširuje mogućnosti fotografije i videografije te pruža izuzetno iskustvo fotografisanja.

ČUDO KOJE KLIZI PREKO DLANA

Inspirisan ljepotom i obrisom tekuće vode, inovativni Quad-Curve Overflow displej briše barijere vida i mašte duž čitave ivice. Tu je i stopa osvježavanja od 90 Hz, koja vam omogućava da uživate u sveobuhvatnom prikazu preko čitavog ekrana fluidnog dizajna, a srednji okvir i zaštitni okrugli čoškovi djeluju skladnije na oko i dodir.

ISTRAŽITE SVIJET, KREIRAJTE SVOJE PRIČE

Nemojte nikad prestati da istražujete život i kreirate priče. Petostruka/četvorostruka/trostruka Ultra Vision Leica kamera funkcioniše kao prilično jedinstven sistem na koji uvijek možete da računate, bez obzira na to da li snimate danju ili noću, izbliza ili iz daljine. S lakoćom snimajte prizore koji će odraziti vaša osjećanja.

NE POMJERAJTE SE, UOČITE NEVIĐENE DETALJE

Nema potrebe da se približavate. Ništa nije daleko uz visoku rezoluciju, oštre konture i precizne boje. Vidjećete ekskluzivnu gitaru omiljenog pjevača, tekst znaka upozorenja na drugoj obali rijeke i suze radosnice na licu sportiste. Ništa ne smije da prođe neopaženo.

SVEOBUHVAATNI DOŽIVLJAJ IGRANJA SA POTPUNOM KONTROLOM

Nadograđeni mehanizam za vizuelne efekte inteligentno optimizuje kadrove slika kako bi se obezbijedila visoka fluentnost uz manju potrošnju energije.

Na čudesnom ekranu od 90 Hz prepoznaćete stvarnu razliku kada igrate igrice od 90 slika u sekundi. Prikaz se odvija sa manje zastoja i većom stabilnošću, uglavnom zadržavajući veću učestalost prikaza slika u sekundi. Ne brinite o pregrijavanju, jer jedinstveni SuperCool sistem 3D grafenskog sloja udružen je sa ultratankim VC-om koji efikasno odvlači toplotu.

VAŠE LICE JE VAŠA LOZINKA

Otključavanje licem sa preciznošću detektuje crte lica i tako vam pomaže da otključate ekran ili pristupite privatnoj aplikaciji. Verifikacija se obavlja brzo i pouzdano, bez obzira na to da li je okolina svijetla ili tamna.

DODIRNITE, SKENIRAJTE I VERIFIKUJTE

Svaki put kada uzmete telefon u ruke, možete ujedno i da ga otključate otiskom prsta na uvećanoj površini verifikacije. To je najprirodniji način za preciznu i ultrabrznu verifikaciju.

VRHUNSKJE PERFORMANSE ZA PRAVI DOŽIVLJAJ

Huawei P40 donosi mnogo uzbuđenja. Trostruka Ultra Vision kamera Leica sa nadograđenom AI mogućnošću radikalno mijenja fotografiju i videografiju. Uživacete u moćnom izgledu fotografija i video-zapisa koji će da govore umjesto vas.

U ponudi m:tel-a možete da pronađete i sjajni Huawei P40 Pro, uz koji ćete otkriti sve prednosti najnovijeg 90 Hz OLED ekrana, Quad kamere, 8 GB RAM-a i odličnu 4.200 mAh

bateriju. Uz ovaj model zaronite u eleganciju boja, jer je Huawei P40 Pro preuzeo homogene boje u kojima se ogleda čistoća prirode – plavu boju morskih dubina, ledenobijelu, crnu, bakarnozlatnu i srebrnozelenu. Matirani završni sloj u kojem se prelama svjetlost ističe čudesan osjećaj dubine koji otkriva eleganciju i unutrašnji spokoj u svakoj nijansi.

Dio P40 serije čini i Lite varijanta. Sa četiri zadnje kamere, Huawei P40 Lite snima šire, jasnije i bliže nego što možete zamisliti. Posjeduje moderan dizajn, sa snažnom baterijom od 4.200 mAh i brzim punjenjem.

Dobra vijest je i to da, ukoliko neki od telefona iz P40 serije uparite sa m:tel Pretplata XXL+ ili Pretplata L+ tarifama, ostvarujete duplo zadovoljstvo – odlične bonuse za gotovo neograničenu komunikaciju i premijum telefone po veoma povoljnim cijenama.

Istražite svijet, kreirajte svoje priče uz najnoviju Huawei P40 seriju i najbolje tarife.

DOPUNA

PREPAID DOPUNA PUTEM IPTV-JA

PIŠE: MILICA KONDIĆ

Brzo i jednostavno dopunite račun bilo kojeg m:tel Dopuna ili Kombinuj korisnika putem IPTV Shop-a

Često se nalazite u situaciji da dopunjavate račun svom djetetu, roditelju, rođaku ili prijatelju? Sada m:tel prepaid broj možete dopuniti iz udobnosti vašeg doma, putem daljinskog upravljača u IPTV Shop-u ili onlajn, putem m:tel sajta.

Da biste dopunili m:tel Dopuna račun putem daljinskog upravljača, potrebno je da u IPTV Shop-u izaberete opciju „Dopuni račun“, gdje je dovoljno samo da unesete m:tel prepaid broj i izaberete željeni iznos dopune. Za svaku dopunu neophodno je vaše odobrenje, odnosno unos PIN koda za kupovinu, a dopuna će biti naplaćena uz mjesečni IPTV račun.

Za više informacija o ovoj usluzi pozovite korisnički servis na 0 800 50 000

~~~~~  
*Podsjećamo, Dopuna ili Kombinuj račun možete da dopunite i onlajn putem sajta [www.mtel.ba](http://www.mtel.ba). Račun možete dopuniti brzo, lako i bez provizije u samo dva koraka. Potrebno je da posjedujete VISA, MasterCard ili Maestro platnu karticu bilo koje banke, unesete broj kartice i unesete Dopuna ili Kombinuj broj čiji račun želite da dopunite. Da, toliko je jednostavno!*  
~~~~~


PLAYGROUND IZAZOV POKRETAČ NOVIH IDEJA

PRIPREMILA: MARINELA TALIĆ

Već drugu godinu zaredom kompanija m:tel sa ICT Hub-om iz Beograda realizuje edukativno-takmičarski program Playground u cilju podsticanja razvoja preduzetništva i inovacija, uzimajući pritom aktivno učešće u procesu digitalne transformacije društva.

Playground izazov počeo je simbolično na Međunarodni dan energetske efikasnosti, koji je obilježen 5. marta, kada je raspisan konkurs na temu Unapređenje energetske efikasnosti korištenjem IoT tehnologije.

Nakon prijave timova koji su kandidovali svoje ideje do 20. maja ove godine, napravljena je selekcija te je odabrano deset najboljih: Pametni plastenik, smartEnergy, Pametna razvodna tabla, The internet of fire (kraće: IoF), eContainer, Unapređenje energetske efikasnosti u sektoru saobraćaja kroz promociju korištenja IoT optimizovanog javnog prevoza, eAgrar, eBIOT, Senzorski kontrolor orošivača i smarterBlinds.

Koordinator projekta Danijela Kotur izjavila je da se kroz Playground program podstiče preduzetništvo i podržavaju inovacije, a kroz neformalna druženja sa nizom zanimljivih govornika omogućava se upoznavanje najnovijih trendova u IT svijetu.

„Izuzetno me raduje činjenica da je ove godine, bez obzira na novonastalu situaciju, pristigao veliki broj vrhunskih ideja koje će se uz naše mentorstvo i podršku razvijati u finalno rješenje. Svi zaljubljenici u IoT tehnologiju imaju priliku da stvaraju uspješne poslovne priče i postanu dio današnje digitalne stvarnosti, što je i cilj ovog projekta“, navodi Koturova.

Timove koji su prošli selekciju u narednim fazama programa tek čekaju pravi izazovi. Predanim radom, uz mentorsku i finansijsku podršku, ovi mladi inovatori će imati mogućnost da konkretizuju svoju IoT ideju koristeći inovativnu LORA pristupnu mrežu, dajući pritom svoj doprinos u rješavanju gorenavedenih problema te kreiranju poslovnog koncepta za koji postoji potreba na tržištu.

„Pred takmičarima je niz predavanja koja će im pomoći da izgrade poslovni model oko svoje ideje, identifikuju ključne klijente te da kroz niz eksperimenata testiraju svoju ideju“, izjavio je Vladimir Čorda, projekt koordinator ICT Hub-a, te dodao da će takmičari tri mjeseca u okviru programa posvetiti tehničkom razvoju svoje ideje. „Kroz navedeni period očekuje se da takmičari razviju prototip, a tokom cijelog procesa na raspolaganju će im biti mentori tehničke struke, koji će im pružati podršku da svoju ideju pretvore u hardversko-softversko rješenje“, naveo je Čorda.

PRILIKA ZA UČENJE NEČEGA NOVOG

Paralelno sa Playground izazovom, a u okviru Playground platforme održana su četiri edukativna

susreta (meetup-i), na kojima su prisustvovali mnogi naši sugrađani zainteresovani za tehnološke inovacije.

Prvi ovakav meetup održan je u Banjaluci, 27. februara, u prostorijama Smart Office-a, kada je mladi inženjer i preduzetnik Vuk Nikolić, osnivač TruckTrack-a, podijelio svoja iskustva o pokretanju vlastitog biznisa. Prisutni su iz prve ruke mogli saznati o poslovnoj ideji koju je sam pokrenuo prvo na domaćem, a zatim i na inostranom tržištu, njegovim usponima i padovima te drugim izazovima koje prate gotovo sve osnivače startapa.

Kako izgleda biznis strana IoT-a, slušali smo sredinom aprila na drugom online meetup-u od dvojice istaknutih stručnjaka IoT tehnologija Dejana Dramićanina (BitGear) i Miloša Milisavljevića (Straweberry Energy). Ovaj sjajan dvojac prisutnima je podijelio svoju IoT priču te mnogo zanimljivih informacija o industriji koja u svijetu bilježi najveći rast, a koja je, kako smo već ranije naveli, tema ovogodišnjeg Playground izazova.

Susret za susretom, možemo reći da se u proteklom periodu mnogo toga moglo naučiti. Treći takav online meetup održan je sredinom maja, a ovoga puta bilo je riječi o petoj industrijsko-tehnološkoj revoluciji. Jedna od vodećih konsultantkinja u regionu u vezi s razvojem poslovanja uz primjenu novih tehnologija Natali Delić govorila je na temu: „IoT u društvu 5.0.“

Do kraja programa planirano je još nekoliko ovakvih susreta namijenjenih svima koji prate tehnološke trendove. Susreti su ujedno i sjajna prilika za lični i profesionalni razvoj, razmjenu iskustava i svima mnogo važan networking.

DEMO DAN - FINALE PLAYGROUND IZAZOVA

U posljednjoj fazi programa krajem ove godine održaće se „Demo dan“, kada će učesnici predstaviti svoje inovacije, a tri najbolje će biti nagrađene novčanim nagradama od 2.000, 3.000 i 5.000 KM.

Stručni žiri će ocjenjivati rješenja na osnovu kriterijuma kao što su: inovativnost, potencijal primjene, poslovni potencijal, funkcionalnost, dizajn, timski rad, kao i sama prezentacija rješenja.

Ostaje nam da budemo strpljivi u iščekivanju novih izuma i da poželimo sreću u radu svim takmičarima Playground izazova.

INTERNET PRIJETNJE U DOBA KOVIDA 19 I KAKO SE ZAŠTITITI

PIŠE: MILOVAN VOĐEVIĆ

Novonastala situacija, prouzrokovana globalnom pandemijom kovida 19, uzrokuje široko rasprostranjeni poremećaj u društvu, od industrije i trgovine do naših svakodnevnih života. Nažalost, prevaranti nas već pokušavaju iskoristiti na digitalnim platformama, koje su ključne za život svih nas u ovim vremenima.

U nastavku vam navodimo kakve prilike sajberkriminalci koriste u doba pandemije kovida 19, kako da ih prepoznate i zaštitite se od njih:

PHISHING NAPADI

Sajberkriminalci šalju e-mail poruke u kojima se lažno predstavljaju kao zdravstvene organizacije, Centar za

kontrolu i prevenciju bolesti (CDC), medicinski stručnjaci itd., navodeći vas da otvorite prilog ili link koji se nalazi u poruci. Ukoliko otvorite prilog ili kliknete na link, vjerovatno ćete preuzeti zlonamjerman softver na svoj uređaj. Takođe, klikom na link možete biti upućeni na neki phishing sajt, gdje će se od vas tražiti da unesete svoje lozinke, broj bankovne kartice i druge lične podatke.

SAVJET: Provjerite da li je pošiljalac taj koji tvrdi da jeste. Provjerite link u e-mail-u prije nego što kliknete na njega. Budite oprezni kod nepoznatih poruka koje od vas traže da otvorite priloge. Budite skeptični prema zahtjevima za pružanje osjetljivih podataka, poput korisničkog imena, lozinke ili podataka o kreditnoj kartici. Službene

organizacije nikad neće tražiti takve podatke putem e-mail-a i nikad neće tražiti vašu lozinku.

ONLAJN KUPOVINA

S obzirom na ograničeno kretanje građana usljed mjera sprečavanja širenja virusa korona, potražnja za uslugama kupovine putem interneta je u porastu. Kao rezultat toga vodeće kompanije iz oblasti onlajn kupovine bilježe sve veći rast phishing napada.

SAVJET: Pazite na ponude koje izgledaju previše dobro da bi bile istinite. Provjerite URL u svom pretraživaču kako biste bili sigurni da ste na pravom sajtu. Provjerite da li je znak katanac /HTTPS na adresnoj liniji prilikom plaćanja. Imajte na umu da ovaj katanac znači bezbjednost samo ako je adresa veb-stranice tačna, zato provjerite dvaput. Za plaćanje putem interneta koristite internet kartice koje ne mogu ići u minus i na njima čuvajte minimalne iznose, kako bi se šteta u slučaju kompromitovanja kartice svela na minimum. Izbjegavajte čuvanje podataka vaših kartica na veb-stranicama. Koristite jedinstvene, složene lozinke za svaki od svojih onlajn naloga. Vodite računa o bezbjednosti vaših uređaja koje koristite za onlajn kupovinu (obavezno primijenite zakrpe i ažuriranja operativnog sistema i aplikacija, koristite antivirusni program, uključite firewall).

LAŽNE VIJESTI

Lažne vijesti nisu ništa novo. Međutim, tokom nacionalnih i globalnih kriza, pitanje i uticaj širenja lažnih vijesti stvarniji su nego ikad. U ovom trenutku posebno je važno obratiti pažnju na izvor i valjanost informacija prije nego što ih podijelite ili djelujete na njih. Već smo vidjeli loše zdravstvene savjete o lijekovima za borbu protiv kovida 19 koji kruže različitim medijima, uključujući aplikacije za razmjenu poruka i društvene mreže pa čak i putem valjanih internetskih vijesti.

Savjet: Pouzdajte se samo u informacije provjerenih službenih izvora. Potražite potvrdu informacija koje se prenose aplikacijama za razmjenu poruka i društvenim mrežama. Ako ne možete da potvrdite informacije, ne dijelite ih. Budite odgovorni za informacije koje prosljedite drugima.

STREAMING

Odstupanjem od zaštićenih portala legitimnih servisa za streaming filmova, igara i drugog sadržaja izlažete se sajberprijetnjama. Pridržavajte se pouzdanih servisa za streaming i slijedite ove savjete: Koristite pouzdane izvore - usluge za koje imate pretplatu. Dvaput provjerite format URL-a prije nego što bilo šta preuzmete. Lažne veb-stranice mogu izgledati kao prave, ali postoje anomalije koje će vam pomoći da uočite razliku. Obratite pažnju na ekstenziju preuzetih datoteka. Npr. video-datoteka ne smije završavati ekstenzijom .exe. Zaštitite uređaje koje koristite za streaming

i obavezno primijenite ažuriranja na vaš operativni sistem i aplikacije čim postanu dostupne.

Evropska organizacija za sajberbezbjednost (ESCO) kreirala je COVID-19 Cyber Security Response Package, u kojem objedinjuje brze odgovore i inicijative evropske sajberbezbjednosne zajednice. U tom paketu mnogi članovi i partneri ove organizacije solidarišu se sa trenutnom situacijom, nudeći svoje bezbjednosne proizvode besplatno u određenom periodu ili pod posebnim uslovima dok traje kriza.

PREPUSTITE NAM BRIGU O BEZBJEDNOSTI UZ NAŠE USLUGE ZAŠTITE

Kompanija m:tel svakako je u mogućnosti da svojim korisnicima ponudi usluge koje omogućavaju zaštitu IT resursa i linkova za bezbjedan pristup internetu.

Našim korisnicima na usluzi je Cloud Security, namijenjen svim korisnicima, poslovnim i privatnim, koji internet konekciju ostvaruju preko m:tel-ovih fiksnih priključaka (ADSL, VDSL, GPON i DPI tehnologije).

Usluga Cisco AMP for Endpoints namijenjena je korisnicima koji, pored m:tel-ovih fiksnih internet priključaka, koriste mobilni internet i internet drugih provajdera. Omogućava Cloud bazirani NextGeneration antivirus, trenutno i automatsko blokiranje poznatih prijetnji, napredno istraživanje pokušaja napada i detektovanih prijetnji te izolaciju krajnjih korisničkih stanica (endpoint isolation).

Korisnici koji se odluče da brigu o svojim serverskim resursima povjere m:tel-u koristeći Virtual Data Centar i Virtual Private Server usluge, na raspolaganju imaju mrežno-bezbjednosne usluge (Firewall i LoadBalancer) kojima se u potpunosti kontroliše saobraćaj prema korisničkim resursima.

Za privatne korisnike mobilne telefonije na raspolaganu je usluga Siguran NET. Sav internet saobraćaj ostvaren u mobilnoj mreži m:tel-a će biti filtriran od potencijalnih virusa, spyware-a ili phishing napada putem visoko bezbjednog Cloud rješenja. Detektovane prijetnje će prije samog otvaranja stranice na vašem smartfon uređaju biti evidentirane i blokirane.

Više informacija o svim ovim uslugama pronađite na www.mtel.ba ili pozivom na broj 0800 50 000.

Dnevnik prijateljstva

PRIPREMILA: SANDRA STANIĆ

odgovornost na djelu

Vrijeme pandemije, koje će 2020. godinu zauvijek obilježiti kao jednu od težih u istoriji modernog čovječanstva, zahtijevalo je solidarnost, humanost i odgovorno ponašanje svih nas.

Kompanija m:tel od samog početka proglašenja pandemije virusa korona nastojala je da opravda slogan pod kojim posluje - imate prijatelje, a na način da djeluje, donira i pomaže svima kojima je ta pomoć u teškim vremenima bila potrebna i koji su se ovoj kompaniji obratili, bilo da su to državne institucije, humanitarna udruženja ili pojedinci. Ovo je bila situacija koja je samo potvrdila činjenicu da u kompaniji m:tel cijela društvena zajednica zaista ima prijatelja na kojeg se može osloniti, kako u situacijama kada je u pitanju podrška kulturi, sportu, obrazovanju i svim ostalim društvenim sferama, tako i onda kada je potrebno djelovati u vanrednim uslovima.

U saradnji sa republičkim institucijama, kompanija m:tel obezbijedila je pristup internetu za čak i zdravstvene ustanove u Republici Srpskoj kako bi se obrazovni proces mogao nesmetano odvijati i u vanrednoj situaciji. Svim univerzitetskim kliničkim centrima te svim domovima zdravlja i bolnicama u Republici Srpskoj, JZU Institut za javno zdravstvo i Republičkoj upravi za inspeksijske poslove Republike Srpske duplo je povećan pristup internetu, a ova odluka odnosila se i na sva zavisna društva kompanije m:tel, odnosno i na korisnike Mtel-a, Blicnet-a, Telrad Net-a i Elta-kabela.

U okviru projekta „1.000 ZA BUDUĆNOST“, m:tel je učestvovao u nabavci 1.000 razberi paj (Raspberry Pi) mini-računari četvrte generacije, koji su dodijeljeni učenicima osnovnih škola iz 20 izrazito nerazvijenih opština u Republici Srpskoj.

Kako bi podržao i Fond solidarnosti, m:tel je donirao sredstva ovom fondu u iznosu od 100.000 KM, a u nizu donacija opreme - laptopa, telefona, televizora, kao i interneta za školarce, ali i medicinske ustanove, nisu zaboravljena ni stara prijateljstva sa onima koji se bave humanim radom i koji će u ovoj kompaniji uvijek imati podršku, poput Plavog telefona, Centra za podršku porodicama djece i osoba sa poteškoćama „Dajte nam šansu - Zvezdice“, JU Centar „Zaštiti me“, UG za podršku porodicama, licima i zajednici u mentalnom zdravlju „Zajedno“ Banjaluka, UG Centar za edukaciju „Tvoja riječ“, Udruženja roditelja djece oboljele od malignih bolesti „Iskra“, Saveza za rijetke bolesti, Zavoda za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju „Dr Miroslav Zotović“ i mnogih drugih.

Svakako, i sami poslušajući u teškim okolnostima, zaposleni u ovoj kompaniji činili su sve kako bi omogućili nesmetanu

komunikaciju koja je bila od presudne važnosti u vanrednim okolnostima, kako za njene korisnike, tako i za državne institucije, školstvo te zdravstveni sistem.

ovogodišnji pobjednici „Regionalnog app izazova“ Telekom Srbija grupe

Kompanija m:tel BiH ove godine bila je domaćin finala App takmičenja u izradi aplikacija za mobilne uređaje pod nazivom „Regionalni App izazov“.

Telekom Srbija, m:tel BiH i m:tel Crna Gora, članice Telekom Srbija grupe, ovo takmičenje organizuju treću

godinu zaredom, a projekat je namijenjen srednjoškolicima iz tri države.

U finalnom takmičenju, koje je održano u februaru u Muzeju savremene umjetnosti u Banjaluci, učestvovalo je ukupno 15 timova, po pet timova koji su autori

pobjedničkih aplikacija iz svake države. U cjelokupnom takmičenju na regionalnom nivou učestvovali su učenici iz 75 škola, 47 iz Srbije, 15 iz Bosne i Hercegovine i 13 iz Crne Gore.

Stručni žiri trećeg regionalnog takmičenja najboljom aplikacijom proglasio je „Starlight“, čiji su autori Jelena Pantić, Milan Radomirović i Vuk Marković iz Gimnazije „Svetozar Marković“ iz Niša.

S obzirom na to da je žiri imao veoma težak zadatak da odabere samo jedan pobjednički tim, odlučeno je da budu nagrađeni i kreatori aplikacije „KuMe“ (Kućni menadžer), čiji su autori Sava Malinović, Matija Mirković i Nikola Vujković iz Gimnazije Banjaluka, kao i kreatori aplikacije „MojRED“, čiji su autori Filip Tomović, Nikola Petrić i Jovan Vuković iz Elektrotehničke škole „Vaso Aligrudić“ iz Podgorice.

Specijalna nagrada za inovativnost „Snaga inovacije - Igor Osmokrović“ ove godine dodijeljena je timu iz Elektrotehničke škole „Vaso Aligrudić“ iz Podgorice, koji čine Dragan Mijatović, Petar Jovanović i Petar Kasalica za aplikaciju „De si, istoriju ponesi!“. Dobitnici su ovom prilikom nagrađeni pametnim telefonima.

Uručenju nagrada autorima najboljih aplikacija prisustvovali su Predrag Čulibrk, generalni direktor Telekoma Srbija, Marko Lopičić, generalni direktor m:tel-a BiH, Vladimir Lučić, izvršni direktor m:tel-a Crna Gora i koordinator za internet i multimediju Telekom Srbija grupe, kao i Igor Tomić, predstavnik Ministarstva prosvjete i kulture Vlade Republike Srpske.

Nagradu za najbolju aplikaciju ovogodišnjeg „Regionalnog App izazova“ pobjednicima je uručio Marko Lopičić, generalni direktor kompanije m:tel BiH, koji je izrazio zadovoljstvo što je upravo kompanija m:tel BiH domaćin ovogodišnjeg takmičenja, te čestitao, kako pobjednicima, tako i svim finalistima i njihovim mentorima na uspjehu koji su postigli već samim plasmanom na ovo regionalno takmičenje.

Predrag Čulibrk, generalni direktor Telekoma Srbija, istakao je da su kompanije u okviru Telekom Srbija grupe strateški opredijeljene za inovacije i razvoj savremenih tehnologija i da kroz projekte kao što je „Regionalni App izazov“ ohrabruju mlade da se osmjele i svoje ideje realizuju stalnim usavršavanjem i praktičnom primjenom svog znanja.

Vladimir Lučić, izvršni direktor m:tel-a Crna Gora i koordinator za internet i multimediju Telekom Srbija

grupe, rekao je kako su takmičari iz sve tri države napravili značajan korak u digitalni svijet i da vjeruje da će se za ove mlade ljude tek čuti.

U ime Ministarstva prosvjete i kulture Vlade Republike Srpske, specijalnu nagradu za inovativnost autorima aplikacije „De si, istoriju ponesi!“ uručio je predstavnik Ministarstva, gospodin Igor Tomić.

Baš poput ostalih velikih telekom operatera i društveno odgovornih kompanija, m:tel je ovo takmičenje pokrenuo kao dodatni podsticaj mladim ljudima čiji izbor je IT profesija, kako bi se zajednički radilo na stvaranju novih vrijednosti za budućnost.

Za učesnike takmičenja organizovano je i predavanje Nikole Obradovića, osnivača i direktora kompanije NO SOLUTIONS. Srednjoškolci su od ovog predavača imali priliku čuti iskustva iz realizovanih projekata koji se tiču razvoja mobilnih aplikacija i saznati više informacija o tome kako se snaći u IT svijetu i postići maksimum u našim uslovima.

Kako je najavljeno na ovom događaju, već krajem 2020. godine biće pokrenut novi, četvrti ciklus takmičenja, za koje svake godine raste broj zainteresovanih srednjoškolaca u sve tri zemlje, što najbolje govori o potrebi i važnosti ulaganja u mlade talentovane ljude.

Jubilarna 10. Godina dodjele stipendija kompanije m:tel

Svečana dodjela stipendija, koje kompanija m:tel već 10. godinu zaredom uručuje najuspješnijim studentima elektrotehničkih fakulteta iz BiH, održana je u martu u Istočnom Sarajevu.

Stipendije m:tel-a ove godine dobilo je osam studenata Elektrotehničkog fakulteta iz Istočnog Sarajeva, stoga je svečana dodjela upriličena upravo u ovom gradu. Na prijemu za nove stipendiste dobrodošlicu im je poželio Miodrag Vojinović, izvršni direktor za tehniku u kompaniji m:tel, koji je izrazio zadovoljstvo što su i ove godine najbolji studenti elektrotehnike postali m:stipendisti te im uputio iskrene čestitke.

Svečanoj dodjeli stipendija prisustvovao je i gospodin Božidar Popović, dekan Elektrotehničkog fakulteta u Istočnom Sarajevu, koji je čestitao stipendistima na ostvarenom uspjehu te istakao kako je riječ o projektu koji je veoma važan, jer pored finansijske podrške, pruža studentima priliku da obave vrijednu praksu i upoznaju se sa telekomunikacionim uslugama najnovije generacije, kao i najmodernijim tehnologijama.

Stipendije 10. jubilarnoj generaciji m:stipendista uručio je izvršni direktor za korporativne poslove kompanije m:tel Vladimir Četrović.

I ovi stipendisti će, kao i njihove kolege iz prethodnih godina, do kraja prvog ciklusa studija od m:tel-a dobijati mjesečni iznos od po 300 KM, ali i šansu da u kompaniji provedu mjesec dana na stručnoj praksi.

Tradicija dodjele stipendija studentima elektrotehničkih fakulteta u BiH dokaz je da kompanija m:tel konstantno

~~~~~  
*Programi stipendiranja, posmatrani u širem okviru, predstavljaju poseban vid saradnje visokih škola i velikih kompanija, a omogućuju aktivnu povezanost sistema obrazovanja i poslovnog sektora, kao zalog za razvoj što kvalitetnijeg budućeg stručnog kadra.*  
~~~~~


i predano ulaže u znanje, talenat i obrazovanje. Odlukom generalnog direktora kompanije m:tel, pored osam m:stipendista, još šest studenata Elektrotehničkog fakulteta iz Istočnog Sarajeva će primati stipendije m:tel-a do kraja prvog ciklusa studija, a oni će imati priliku i da obave stručnu praksu u ovoj kompaniji.

Podršku studentima elektrotehničkih fakulteta m:tel vidi kao ulaganje u budućnost, naročito kada se uzme u obzir da je to stručni kadar koji je neophodan svakoj telekomunikacionoj kompaniji.

Komunikacija nikada ne prestaje - „Play media day“

Peto izdanje velikog regionalnog komunikacijskog događaja „Play Media Day“ ove godine održano je onlajn.

Kao i prethodnih godina, podršku „Play Media Day“-u dala je i kompanija m:tel, koja je u doba pandemije pokazala koliko nam je svima potrebna komunikacija i

svojim korisnicima omogućila nesmetanu komunikaciju i upravljanje uslugama kroz digitalne kanale komunikacije te pružila nesebičnu podršku onima kojima je ona bile najpotrebnija.

Da komunikacija nikada ne prestaje, već da samo mijenja svoje oblike, pokazao je novi format „Play Media Day“-a, kojem su i u vrijeme posebnih okolnosti mogli da prisustvuju svi zainteresovani, bez obzira na to u kojem dijelu svijeta žive. Mnogobrojna predavanja najvećih svjetskih i regionalnih stručnjaka u oblasti kreativne industrije - od Australije, Holandije i Škotske pa do Londona i Austrije, kao i regionalnih centara kreativne industrije - Zagreba, Beograda, Ljubljane, Sarajeva i Banjaluke, održana su 5. juna, a priliku da ih prate imali su svi zaljubljenici u kreativnu industriju.

Povratak u svijet iluzije

U maju, u Muzeju Republike Srpske u Banjaluci predstavljena je izložba „Povratak u svijet iluzije“. Izložba ruši stereotipe i promovise učenje kroz otkrivanje i neposredan kontakt s naučnim izazovima.

Cilj izložbe autora Sanje Pupac i Ivane Pandžić jeste da razbije predrasude o posjeti muzejima i privuče mlađe generacije, podstičući ih na interakciju sa eksponatima, kao i na istraživanje stalne postavke Muzeja.

Direktor Muzeja Srpske Miladin Savić na otvaranju ove izložbe rekao je da je slična izložba pod nazivom „Otključaj svijet iluzije i nauke“ otvorena prije dvije

godine na Dan grada Banjaluka - 22. aprila, te da je izazvala opšte oduševljenje u Banjaluci, Srpskoj i BiH. On je dodao da je tu izložbu vidjelo više od 17.000 posjetilaca.

Portparol kompanije m:tel Milica Kondić naglasila je da je ova kompanija kao sponzor podržala izložbu s obzirom na to da su kultura i umjetnost važan stub svakog društva te da je ovo nastavak izuzetne saradnje koju kompanija m:tel ima za Muzejom Republike Srpske.

Posjetioci ove izložbe imaju priliku da vide i m:tel kutak za fotografisanje, koji je osmišljen u duhu ove izložbe, a koji izgleda kao da se nalazite u telefonu koji drži ogromna ruka.

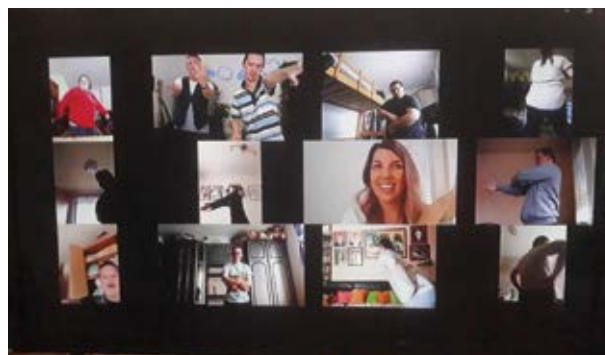

Virtuelne edukativno-kreativne radionice Down Syndrom centra

Prijateljstvo kompanije m:tel sa Down Syndrom centrom Banjaluka potvrđeno je i podrškom projektu ovog centra koji podrazumijeva realizaciju virtuelnih edukativno-kreativnih radionica.

U okviru tog projekta i predstavnici kompanije m:tel družili su se sa prijateljima iz Down Syndrom centra Banjaluka i učestvovali u onlajn radionici zajedno sa njihovim prijateljima iz regiona, Austrije i Norveške. Toga dana članovi Down Syndrom centra iz Banjaluke u virtuelnoj učionici imali su virtuelnu radionicu pod nazivom „Škola plesa“ i na taj način su se uključili u obilježavanje Međunarodnog dana plesa, koji se svake godine proslavlja 29. aprila. Učesnici radionice su premijerno izveli nekoliko plesnih koreografija koje su prethodno uvježbali.

U vremenu razdvojenosti od prijatelja i nekih članova porodice, upravo nam tehnologija, odnosno usluge kompanije m:tel omogućavaju da se družimo, vidimo i razgovaramo, bez obzira na geografsku udaljenost.

SONY

Cjelodnevna zabava na velikom ekranu

XPERIA L3

m:

POSLOVNI SVIJET

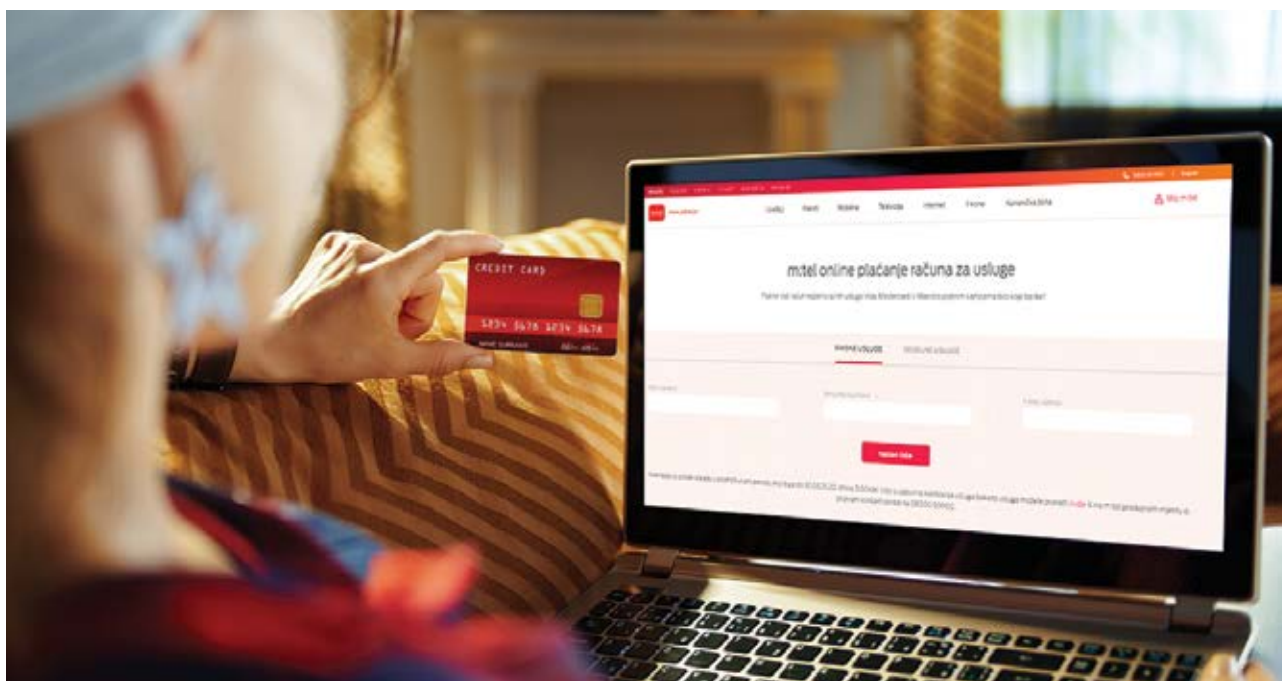

TEMA BROJA

TEMA BROJA

DOBRO DOŠLI U DIGITALNU REALNOST

PIŠE: STEFAN LIČINA

Iako je godinama bila tu, laganim korakom nam ulazila u život, mijenjala stare i stvarala neke nove navike, do prije nekoliko mjeseci nije „živjela punim plućima“. Digitalizacija – ta dobro poznata riječ, odjednom je postala omiljena svima. I možda nikada ne bismo doživjeli ovo „digitalno ubrzanje“ da svoj život nismo morali prilagoditi novim okolnostima.

Čekati u redu u banci kako bismo platili račune ili stajati u nepreglednim redovima ispred administrativnih službi, donedavno se činilo kao sasvim normalna stvar.

Bez obzira na vrijeme koje smo gubili na ovakve i slične aktivnosti, mogućnosti koje su nam digitalizacija i onlajn svijet pružali tada nismo prepoznavali. Donekle i razumljivo, jer čovjek ima prirodni otpor prema onome što ne može vidjeti, dotaknuti, uraditi...

Ali dogodila se pandemija i primorala nas na neku „novu normalnost“ u kojoj aktivnosti kakve smo poznavali više nisu bile moguće. Tek tada smo zapravo shvatili šta digitalna transformacija znači u savremenom svijetu.

Od prvobitnog šoka, nesnađenosti u kojoj smo se zatekli i bez alternativnih rješenja, digitalizaciju i sve što ona sa sobom donosi preko noći objeručke smo prihvatili.

nekoliko mjeseci može se nazvati pravim „digitalnim bumom“.

Mnogi stručnjaci kažu da je zlatno doba interneta stiglo zajedno sa virusom korona te nam pokazalo kako stare navike možemo promijeniti u kratkom roku. Tako je preko noći gotovo sve postalo onlajn - teških procedura i čekanja u redovima više nije bilo. Sve smo završavali iz svoja četiri zida, komunicirali mejlovima, telefonom dobijali više informacija, plaćali račune putem interneta, obavljali radne zadatke, trenirali, učili i kupovali.

Digitalnoj transformaciji prvo su se okrenule banke i finansijski sektor znajući da je i u novim okolnostima novac od presudne važnosti za građane. U stopu su ih pratili lanci snabdijevanja, osiguravajuće kuće, telekomunikacione kompanije, turistički sektor i brojne druge industrije. Već u prvim danima se pokazalo kako će internet odigrati veliku ulogu, a da e-commerce dobija na važnosti više nego ikada.

ŠTA SE SVE PROMIJENILO?

Ako bismo rekli sve, sigurno ne bismo pogriješili. Ali možda su dvije stvari zapravo ključne - poslovna transformacija privrede i digitalno opismenjavanje stanovništva.

S obzirom na to da živimo u podneblju koje promjene sporije prihvata, ono što se dogodilo u prethodnih

U trenutku kada je globalna ekonomija krenula silaznom putanjom, ovakva poslovna transformacija bila je nada za preživljavanje. Oni koji odranije suvereno vladaju digitalnim poljem, samo su potvrdili zašto nam je digitalna realnost potrebna odmah. Amazon je nakon izbijanja pandemije virusa korona zabilježio nevjerovatan porast narudžbi putem interneta. U prilog tome idu i podaci Bloomberg-a da prvi čovjek

ove kompanije Džef Bezos postaje sve bogatiji, jer je Amazon u najvećem udaru pandemije zabilježio skok od čak 5,3%.

Primjer Amazona samo je jedan u nizu onih koji potvrđuju zašto su onlajn alati važan segment u poslovanju jedne kompanije, pa i čitave industrije. Sa druge strane, podaci govore da je onlajn prodaja u 2019. godini, u istom periodu kada je ove godine došlo do izbijanja pandemije, zauzimala samo 16 odsto, dok ove godine u isto vrijeme ide i do 60 odsto. Međutim, ovaj „digitalni točak“ je, osim transformacije u privredi, ubrzao i digitalno opismenjavanje stanovništva.

~~~~~

*Osim ubrzane digitalizacije i
nezaustavljivog rasta onlajn usluga,
tokom prethodnih mjeseci rad na daljinu
i fleksibilno radno vrijeme postali su
opšteprihvaćeni.*

~~~~~

Sve jasno ukazuje na to da se životni stil značajno promijenio. Čak i oni koji su godinama odbijali benefite digitalizacije i onlajn usluga sada su uvidjeli koliko je zapravo sve to jednostavno i koliko nam olakšava svakodnevicu. Iako to možda na prvi pogled ne prepoznajemo, svako od nas je nešto i naučio - osnove funkcionisanja onlajn alata, kreiranje zahtjeva, onlajn plaćanje i još mnogo toga. Kada se podvuče crta, a po strani ostave sve negativne posljedice ove pandemije, zasigurno možemo reći da smo danas digitalno pismeniji u odnosu na isti period prošle ili čak početak ove godine.

M:TEL - ONLAJN

Iako godinama posvećena digitalizaciji i razvoju onlajn usluga, m:tel je jedna od prvih domaćih kompanija koja je prepoznala potrebe tržišta i situaciju u kojoj smo se svi našli. Važnost digitalnih servisa pokazala se već u prvim danima, a potvrda je stigla i od korisnika koji na jednostavan i brz način dobijaju sve što im je potrebno od m:tel usluga.

Korisnički orijentisan, zvanični sajt kompanije m:tel u proteklom periodu pokazao je svoju punu

funkcionalnost. Tako korisnici, osim pregleda aktuelnih ponuda, putem adrese www.mtel.ba mogu podnijeti zahtjev za sve vrste usluga, naručiti sjajne uređaje, dopuniti prepaid račun korištenjem platnih kartica, aktivirati dodatke na Dopuna ili Pretplata račun, pronaći preporuke najboljih sadržaja na IPTV-ju ili m:SAT-u, kao i doći do svih informacija kroz Korisničku zonu. U cilju veće bezbjednosti svih nas odnedavno je omogućeno i plaćanje računa za sve m:tel usluge putem sajta.

Za još efikasnije upravljanje uslugama onlajn putem, tu je i portal Moj m:tel. Iz udobnosti vlastitog doma, na adresi moj.mtel.ba u svakom trenutku možete da provjerite svoju mjesečnu potrošnju, trenutno stanje dopune ili da se informišete o najnovijim aktuelnostima iz m:tel ponude. Moj m:tel možete preuzeti i kao aplikaciju putem Google, odnosno Apple prodavnice.

Kada već govorimo o aplikacijama, treba podsjetiti i na m:go, putem koje možete dopuniti račun, pronaći brojeve telefona u imeniku, platiti parking, provjeriti stanje račun, prijaviti eventualnu smetnju ili se dopuniti dodatnim netom. A jedna od novih usluga je prepaid dopuna putem IPTV-ja, o kojoj ste čitali na prethodnim stranicama m:agazina.

U svakom trenutku dostupni su i ostali kanali komunikacije - Moj meni (*100#), kontakt centar na brojevima 0800 50 000 ili 066 101010, ali i Facebook i Instagram stranice, na kojima možete pratiti sve novosti. Kao prozor u svijet tehnologije i sve ono što nudi kompanija m:tel, tu je m:blog na adresi blog.mtel.ba.

ŠTITEĆI SEBE, ŠTITIMO I DRUGE!

Dok je cijeli svijet stajao u mjestu, digitalizacija nam je još jednom pokazala zašto treba da postane naša stvarnost. A ta stvarnost, sigurno je, više neće biti ista. Pandemija možda nije prouzrokovala određene procese, ali je zasigurno ubrzala njihov razvoj i dodatno ukazala na efikasnost koju donose. Jer rješenja koja su uvedena „preko noći“ pokazala su se dobrim na duže staze.

Jedno je sigurno - digitalizacija je ušla u novu fazu, internet će joj u tome pomoći, što znači da će sve vrste onlajn usluga zauzimati značajnije mjesto u našim životima. Priznaćete, biti onlajn i tako rješavati svoje obaveze više nije bauk. A u okolnostima u kojima se trenutno nalazimo, mnogo je sigurnije i zdravije po sve nas.

~~~~~  
**70%**

*tradicionalnih kompanija planira da uvede nove projekte digitalne transformacije, prije svega razvoja novih digitalnih proizvoda, saradnje sa startupima i drugim inovativnim kompanijama, unapređenja korisničkog iskustva ili postojećih digitalnih proizvoda, podaci su istraživanja Inicijative „Digitalna Srbija“.*

~~~~~


BIZ&TECH

MODERNI KONCEPTI ORGANIZOVANJA
POSLOVNIH I PRIVATNIH ZAJEDNICA

BUDUĆNOST ŽIVLJENJA (MOŽDA) IMA PREFIKS CO

PIŠE: JELENA PRALICA

Usamljenost je, čini se, „kriva“ za sve. Ali tako da je co-working, co-living i co-housing okreću u svoju, odnosno u korist ljudskog roda

Da bismo govorili o budućnosti življenja koja nosi prefiks CO, na šta sugerirše već sam naslov ovog teksta, svakako je potrebno da „kuću“ gradimo od temelja, a potom da joj pridodajemo vrata, prozore i ostale fineise koje će je učiniti savremenim domom po već pomenutim principima.

Dakle, ovdje govorimo o činjenici da je oko nas sve više slobodnih profesionalaca, koji, ako bismo stvari pojednostavili do krajnjih granica, čine okosnicu budućnosti življenja koju želimo predstaviti u ovim redovima.

A sada da se osvrnemo na podnaslov ove teme, u kojem stoji da je usamljenost „kriva“ za sve. Navodnici su ovdje baš na pravom mjestu, s obzirom na to da ne govorimo nužno o nekoj modernoj bolesti, kako je sve prisutniji opis globalnog stanja u kojem je sve više ljudi, usljed modernog stila života, otuđeno i usamljeno, već prevashodno mislimo na sve one koji su svojom voljom izabrali takav stil života. I to tako da se on prvo odnosi na njihove radne obaveze, što znači da sve više ljudi bira rad o kuće ili freelance, ali i da budu privatni preduzetnici i pokretači mikrobiznisa, a potom vlastitu samoodrživost te vrste nastoje da primijene i u ostalim segmentima svakodnevice. Kratko i jasno - sami sebi postavljaju granice kako će da žive i rade.

Sada će vjerovatno mnogi pomisliti da je to i inače osobina ljudskog roda, ali kad spominjemo življenje sa prefiksom CO, uglavnom mislimo na sve prisutniji trend organizovanja svakodnevnog života koji donosi udružene resurse radi izgradnje zajedničke infrastrukture. U skladu sa prirodom posla i, uopšte, stilom života, odmah je jasno da se na ovako nešto prvenstveno odlučuju profesionalci čija su zanimanja povezana s kreativnim ili autorskim radom.

Sada je već, vjerovatno, jasnije da je ovo tekst o svojevrsnom modernom nomadstvu, ili preciznije, o formiranju zajednica profesionalaca, ali i uopšte (međusobno nepoznatih) ljudi koje isključivo povezuju slični pogledi na svijet i njihovo mjesto u njemu, naziva co-working, co-living i co-housing.

Ali krenimo redom i približimo svaki od njih ponaosob.

CO-WORKING

Otac pojma „co-working“ je Bred Nojberg, koji ga je primijenio u kontekstu dijeljenog kancelarijskog prostora (prostora za rad). Bilo je to prije deceniju i po u San Francisku, a od tada je co-working prerastao u globalni fenomen, kao koncept sa sve više pristalica.

Nojberg je njegove temelje postavio pokrenuvši San Francisco Coworking Space, mjesto za koje je vjerovao da može podstaći jedan sasvim novi način rada. I bio je u pravu - to se i desilo, jer su ljudi ubrzo shvatili da je u pitanju idealno mjesto za rad i razvoj ideja. A onda je, vremenom, njegova inicijativa naišla na odobravanje širom planete, dok su predviđanja da će u svijetu do 2022. godine biti više od 30.000 co-working prostora.

Ali kakav je to konkretno prostor i šta on podrazumijeva? Pa to je mjesto koje je namijenjeno svim ljudima kojima je potreban prostor za rad, a čije poslovne obaveze dozvoljavaju takvu vrstu mobilnosti i djelovanja. Dakle, u pitanju je prostor koji služi pojedincima i timovima da razvijaju svoje poslovne ideje, raznim slobodnim profesionalcima i umjetnicima, kao i studentima i stručnjacima, novinarima, fotografima, ali i putnicima i turistima kojima treba mjesto gdje mogu raditi i dodatno se usavršavati.

Oni, dakle, za rad dijele isti prostor, pa tako govorimo o konceptu koji donosi jednostavnost i praktičnost, ali ima i svoju humanu stranu. Tu dolazite po potrebi, a osim mjesta za profesionalno usavršavanje, sadrži i prostor za druženje i zabavu. Tu su, dakle, i prostorije poput čajne kuhinje, trpezarije, velikog dnevnog boravka, biblioteke ili terase.

CO-LIVING

Ako imate bilo kakvog iskustva ili predznanja o životu sa cimerima, onda vam je poprilično jasno šta je to co-living. Zapravo, može se reći da je co-living romantičniji naziv za cimerstvo.

Ipak, suština nije samo u izboru malo ljepšeg pojma, koji bi trebalo da ohrabri uplašene ili ubijedi neodlučne, već u tome da je, konkretno, riječ o smislenije organizovanom životu udruženih ljudi u zajedničkom prostoru.

Co-living je noviji oblik zajedničkog života tako što pojedinci dijele i koriste isti prostor i resurse u njemu. Oni, dakle, žive pod istim krovom, što može biti veći stan ili kuća, s tim da postoje pojedinačne i zajedničke prostorije, i dijele upotrebne predmete u tom prostoru,

a angažovanje po pitanju aktivnosti i troškove dijele na „ravne časti“. Za razliku od klasičnog cimerstva, u ovakvoj zajednici odnose među stanarima „nadgleda“, odnosno održava domaćin, odnosno vlasnik nekretnine koja je preinačena u co-living prostor.

Ovaj koncept pokazao se kao savršena platforma za život u gradu, s obzirom na to da su to sredine gdje je mnogo mladih ljudi koji zbog fakulteta ili posla ne žive u rodnom mjestu i kojima je potreban neki vid smještaja. Co-living im omogućava da izbjegnu neugodne situacije koje život sa cimerima može ponekad donese, a tiču se neplaniranih otkazivanja ili neodgovornosti u vezi s pitanjem plaćanja tekućih troškova, kao i stresne situacije s lošim stanodavcima.

Ovaj stil života takođe podrazumijeva da se domaćin brine za održavanje prostora u smislu kvarova i popravki. Uz sve to ne smijemo zaboraviti da neki ljudi prosto vole život u zajednici, a ovaj stil života im to omogućava.

Kada je riječ o organizaciji ovakvog prostora, ona najčešće podrazumijeva da svaki stanar ima svoj vlastiti dio (spavaća soba, manje kupatilo, mini-čajna kuhinja, garderober i slično), a svi zajedno koriste kuhinju, dnevnu

sobu (tu je i kućno kino), vešeraj, biblioteku, vrt ili uređenu terasu na krovu i slično.

CO-HOUSING

Za razliku od co-livinga, koji uglavnom privlači mlađu populaciju, koncept življenja poznat kao co-housing mahom je izbor pripadnika trećeg doba.

Pojedina predviđanja kažu da će se do sredine ovog vijeka utrostručiti broj osoba starijih od 60 godina. Ne treba ići nigdje van granica naše zemlje da bismo znali da ljudi u tom periodu života i stariji, a naročito penzioneri, nastoje pronaći načine kako da život učine što kvalitetnijim. Ipak, tek van naših granica, u pojedinim sredinama do izražaja može doći sva „raskoš“ načina života organizovanog kao co-housing koncept.

Naime, sve više starijih ljudi odlučuje se na život u zajednici s prijateljima ili pak ljudima koji će im to tek postati. To znači da biraju trend koji je svojevremeno nastao u Danskoj, a koji je baziran na konstataciji da bogat društveni život pozitivno djeluje na cjelokupni život.

U praksi to znači da su izgrađena cijela naselja u kojima stanari imaju svako svoj bungalov, a dijele zajedničke

prostorije gdje se okupljaju i druže. Sve više je takvih zajednica širom Evrope i SAD, a oni koji u njima žive kao osnovnu prednost ističu to što svako od njih doprinosi svojim profesionalnim znanjem, ali i iskustvom koje su stekli tokom života.

Ljudi su na ovaj način više upućeni jedni na druge, češće se druže i zabavljaju, samim tim što dijele i mjesta za sastanke i rekreaciju. Karakteristika ovih zajednica je da stanari aktivno pomažu jedni drugima, ali i to da često organizuju zajedničke večere i slična okupljanja.

Sa druge strane, imaju mogućnost da uživaju u vlastitoj privatnosti kada to i koliko to žele. Poenta je, dakle, da stanari dovoljno brinu o vlastitom blagostanju, kao i jedni o drugima, a svi zajedno o zajednici u kojoj žive.

A poenta cijele ove priče je da pomenuti koncepti življenja, osim praktične strane, imaju i onu koja ukazuje na povećanu bliskost među ljudima. Tako smo, čini se, usamljenost okrenuli u korist ljudskog roda, pa bi možda i budućnost sa prefiksom CO mogla biti ekonomičnija i humanija. I svakako sve više oslonjena na moderne tehnologije, a na ovaj način se pokazuju i sve prednosti koje donose čovječanstvu.

BIZ&TECH

GRANDIOZNI PROJEKAT SA TOYOTA POTPISOM

WOVEN CITY – PRVI URBANI INKUBATOR

PIŠE: JELENA PRALICA

U pitanju je grad zamišljen kao živa laboratorija, koji će biti korišten za razvoj i testiranje budućih tehnologija

Podno planine Fudži, u Japanu, rađa se budućnost. Tačnije, grad budućnosti. U pitanju je grandiozni projekat kompanije Toyota, čiji stručnjaci su odlučni da naprave prvi urbani inkubator na svijetu. Konkretno, u pitanju je Woven City. Grad koji će biti korišten za razvoj i testiranje budućih tehnologija.

Radovi bi trebalo da počnu 2021. godine, a planirano je da se prototip grada budućnosti proteže na 175 hektara zemlje. On će, shodno planovima, biti u potpunosti povezan eko-sistem, baziran na solarnoj i geotermalnoj energiji, kao i na Toyota-inim vodonikovim gorivim ćelijama.

Woven City, što bukvalno znači Tkani Grad, zamišljen je kao živa laboratorija, koju bi trebalo da naseljavaju žitelji „različitih profila“, njih oko 2.000 u prvi mah. Pa, ko to konkretno? Plan je da ovdje žive zaposleni Toyota Motor Corporation-a i njihove porodice, ali i penzioneri, trgovci te poslovni saradnici, gostujući naučnici i brojni istraživači. Njihova osnovna djelatnost će biti da testiraju i razvijaju tehnologije kao što su autonomija, robotika, pametna kuća i vještačka inteligencija (AI).

Dizajn ovog prvog urbanog inkubatora povjeren je danskoj arhitektonskoj kompaniji Bjarke Ingels Group, na čijem čelu je osnivač Bjarke Ingels. On i njegov tim potpisuju brojne velike projekte, a neki od njih su drugi

Svjetski trgovinski centar u Njujorku, Google-ov Mountain View, kao i Lego kuću u Danskoj.

E sad, kako je planirano da ovaj grad izgleda? Za početak, njegovi blokovi će biti raspoređeni oko centralnog gradskog jezgra.

Ulice će biti podijeljene u tri grupe - prvu podrazumijevaju one za brza vozila, drugu za manje brza prevozna sredstva i pješake, a posljednju čine one koje su zapravo parkovi samo za pješake. Prevoz putnika će biti obavljan isključivo autonomnim vozilima, bez emisije štetnih gasova. Sa druge strane, za prevoz robe i dostavu trebalo bi da služe Toyota-ina autonomna vozila e-Palette, a zanimljivo je da će ona biti korištena i kao pokretni kiosci za maloprodaju.

Kada je gradnja u pitanju, spominju se objekti od drveta, izgrađeni japanskom metodom obrade, i to uz pomoć robota. Fotonaponske ploče postavljene na krovovima obezbjeđivale bi dodatnu, solarnu energiju, a u stambene zgrade će biti implementirane najnovije tehnologije. Tako bi svakodnevicu trebalo da olakša kućna robotika, a praćenje zdravstvenog stanja stanara inteligentni senzori.

Iz Toyota-e naglašavaju da su u Woven City dobrodošli svi koji bi voljeli da učestvuju u njihovim nastojanjima da na ovaj način unaprijede stil života i kreiraju budućnost veće mobilnosti za sve.

FOTO: Toyota

BIZ&TECH

PAMETNI SAT - NEZAIBILAZAN GEDŽET DANAŠNJICE

PIŠE: DEJAN TRNINIĆ

Pametni satovi su najpopularniji nosivi gedžeti današnjice, a zahvaljujući napretku u formi, funkcionalnosti i unapređenju svih segmenata, postali su sve češći ukras na zglobovima korisnika.

Primarna ideja kod kreiranja uređaja bila je na najbolji način spojiti pametne funkcije fitnes narukvica i klasičnog sata. Današnji pametni satovi prvenstveno služe za uparivanje sa pametnim telefonom, ali su pojedini proizvođači fokusirani

na napredne fitnes mogućnosti kao pomoć tokom izvođenja fizičkih aktivnosti.

ŠTA NAM NUDE?

Pametni ručni satovi od početka su bili satovi čije mogućnosti nadilaze klasično mjerenje vremena. Oni danas služe za najrazličitije svrhe, a za početak predstavljaju korisnog asistenta u vrlo malom formatu. Tako vam pametni sat

može omogućiti da primete pozive, poruke i komunicirate sa drugima, a da ne posežete prečesto za telefonom. Na ekranu pametnog sata moći ćete da provjerite različite notifikacije i odlučite da li su važne, odnosno da li ćete nastaviti komunikaciju putem telefona.

Većina pametnih satova sada ima mogućnost da prati različite fiziološke parametre korisnika, što omogućava dobijanje niza personalizovanih zdravstvenih i fitnes informacija.

~~~~~

Ukoliko ranije niste koristili pametni sat, sada je najbolje vrijeme za njegovu kupovinu, jer ovaj geđzet je stilski postao gotovo identičan klasičnom satu, dok istovremeno nudi brojne korisne fitnes opcije i pritom besprijekorno komunicira sa smartfonom.

~~~~~

Ovi pomoćnici mogu da mjere puls, nivo stresa, analiziraju kvalitet sna i dišanje te generalno prate vaše cjelodnevne aktivnosti. S tim u vezi mogu da ponude različite savjete za unapređenje zdravlja i izbjegavanje štetnih navika od kojih je danas teško pobjeći. Osim toga, u stanju su da mjere pređenu udaljenost, brzinu, potrošene kalorije i da prate efekat treninga. Takođe, postoji opcija da se upare sa vama omiljenim slušalicama kako biste mogli uživati u muzici bez telefona dok džogirate.

Većina satova opremljena je različitim sensorima, GPS-om, akcelerometrom i žiroskopom, dok napredniji modeli imaju barometar, kompas i druge senzore za preciznije mjerenje.

Neizostavan dio ove vrste satova su aplikacije koje omogućavaju komunikaciju između sata i pametnog telefona, odnosno detaljni prikaz informacija koje nije moguće prikazati na malom ekranu sata.

Pametni satovi, baš poput većine smart uređaja, tu su da pojednostave naše dnevne funkcije i učine ih produktivnijim i efikasnijim. Tako će sve neophodne informacije i podatke korisnicima nuditi, ne samo nadohvat ruke, već bukvalno na samoj ruci.

Pametne satove pokreću operativni sistemi zavisno od proizvođača, koji objedinjuju sve funkcionalnosti, dok se navigacija odvija kroz fizičke tipke, ekran ili rotirajući okvir.

Kako su satovi namijenjeni za svakodnevno nošenje, čelična kućišta najboljih modela su izdržljiva, otporna na udarce i vodootporna. Još jedan važan segment satova su njihovi ekrani, koji moraju u svim uslovima da obezbijede dobru vidljivost i da pruže informaciju.

KOJI MODELI SU NAJBOLJI?

Na tržištu pametnih satova vladaju tehnološki giganti poput Samsung-a, Apple-a i Huawei-ja, dok se za svoj dio kolača bore proizvođači poput Garmin-a, Fossil-a i mnogih drugih. U malom kućištu sadrže tehnologiju koju je moguće pronaći u najboljim pametnim telefonima te imaju brojne aplikacije koje posjeduju smartfoni. Modeli ovih proizvođača su sve atraktivniji i kompaktniji, a ono što je najvažnije, nude sve bolju autonomiju baterije, pa korisnici pojedine modele neće morati da skidaju s ruke i do 14 dana.

~~~~~

Pametni nosivi uređaji fokusiraju se na praćenje funkcija tijela kod fitnes aktivnosti, ali su svojim posljednjim izdanjima i dizajnom postali konkurencija klasičnim satovima.

~~~~~

BIZ&TECH

Budućnost gejminga u našim džepovima

PIŠE: SNJEŽANA NOVAKOVIĆ

Gejming je doskoro smatran underground kulturom, a danas je jedna od vodećih industrija sa prihodom od 120 milijardi dolara u 2019. godini. Veliki preokret desio se masovnim korištenjem interneta, od kada igrice počinju okupljati ljude i podsticati takmičarski duh.

Gejming je postao sve više fokusiran na zaradu, a u tom procesu se sve brže smjenjuju trendovi i usluge. Velike kompanije počele su diktirati razvoj industrije, a evo šta najavljuju u narednim godinama.

CLOUD GEJMING

Ideja Cloud gejminga opisuje onlajn gejming iskustvo u kojem se igra ne odvija na našem računaru, nego nekom udaljenom sistemu - Cloud-u. Igrač daje input kontrolorom, a na njegovom računaru prikazuje se video sa udaljenog sistema. Ovo omogućava igranje poznatih igrica čak i na našim telefonima i tabletima.

~~~~~  
*Gejming iskustvo na pametnim telefonima  
danas parira mnogim konzolama.*  
~~~~~

U tehnološkom svijetu Cloud gejming smatra se idućim velikim hitom i sve kompanije žele da budu dio ovog trenda. Neki projekti su najavljeni, neki su u beta fazi, a neki su izašli i prije nekoliko godina. Na Cloud gejming uslugama su bazirani: Playstation Now, Xbox xCloud, GeForce Now i Google Stadia.

VIRTUELNA STVARNOST

3D tehnologija postoji na tržištu više od jednog vijeka, ali nije uzela maha do prije nekoliko godina. Razlog za to su visoki troškovi 3D produkcije. Sa velikim skokovima u tehnologiji, virtualna stvarnost pojavila se i u gejming industriji.

Nakon izdavanja prvih prototipa Oculus VR i Samsung Gear VR, započelo je novo doba virtualne stvarnosti. Za korisnike VR (Virtual Reality) bukvalno pomjera granice svijeta i pruža nove mogućnosti u 3D gejming okruženju.

Igraču VR pruža osjećaj prisutnosti - on više ne posmatra igru, nego postaje dio nje. Svoje igračko okruženje može kontrolisati i mijenjati po vlastitoj volji.

Uvođenje nove VR tehnologije ne znači da gejmeri napuštaju igre koje dominiraju industrijom. Većina računarskih igara može se uspješno transformisati u VR format sa poboljšanom interakcijom i performansama.

SMARTPHONE GEJMING

Napredovanjem hardverskih i softverskih komponenata pametnih telefona, većina ih je dostigla kapacitet da pruži vrhunsko gejming iskustvo. Iako se gotovo svaki pametni telefon može koristiti za igranje, nije svaki od njih jednako pogodan za ovu namjenu.

Za kvalitetan gejming telefon najvažniji je skup komponenata poput procesora, grafičkog čipa, modema i kontrolera. Bilo da želimo instalirati neku igricu ili igrati onlajn, bitan je čipset koji će biti sposoban da brzo i glatko pokreće igrice.

Lideri na tržištu pametnih telefona u proteklom periodu predstavili su nove modele koji su svojim specifikacijama privukli i mnoge gejmere. Mi izdvajamo samo neke:

- » **Samsung Galaxy S20** - svojim oštrim displejom od 6,67" i refresh rate-om ekrana do 120 Hz omogućava nesmetano igranje, a dolazi sa vrhunskim procesorom Snapdragon 865 sa 8 GB RAM-a.
- » **Xiaomi Mi 9T Pro** - sa Snapdragon 855 procesorom, 6 ili 8 GB RAM-a i 4.000 mAh baterijom ima sve što je potrebno da bismo ga smatrali jednim od najboljih gejming telefona.
- » **Huawei P30 Pro** - sadrži zaista nevjerovatne specifikacije, koje čine da igra teče nesmetano čak i kada vizuali postanu zahtjevniji. Za to se brinu Kirin 980 čipset, 6 ili 8 GB RAM memorije i 4.200 mAh baterije.

I za kraj, bilo da ste ljubitelj mobile gejminga ili onog standardnog na konzolama, najbolje telefone, kao i Playstation 4 možete pronaći u ponudi kompanije m:tel.

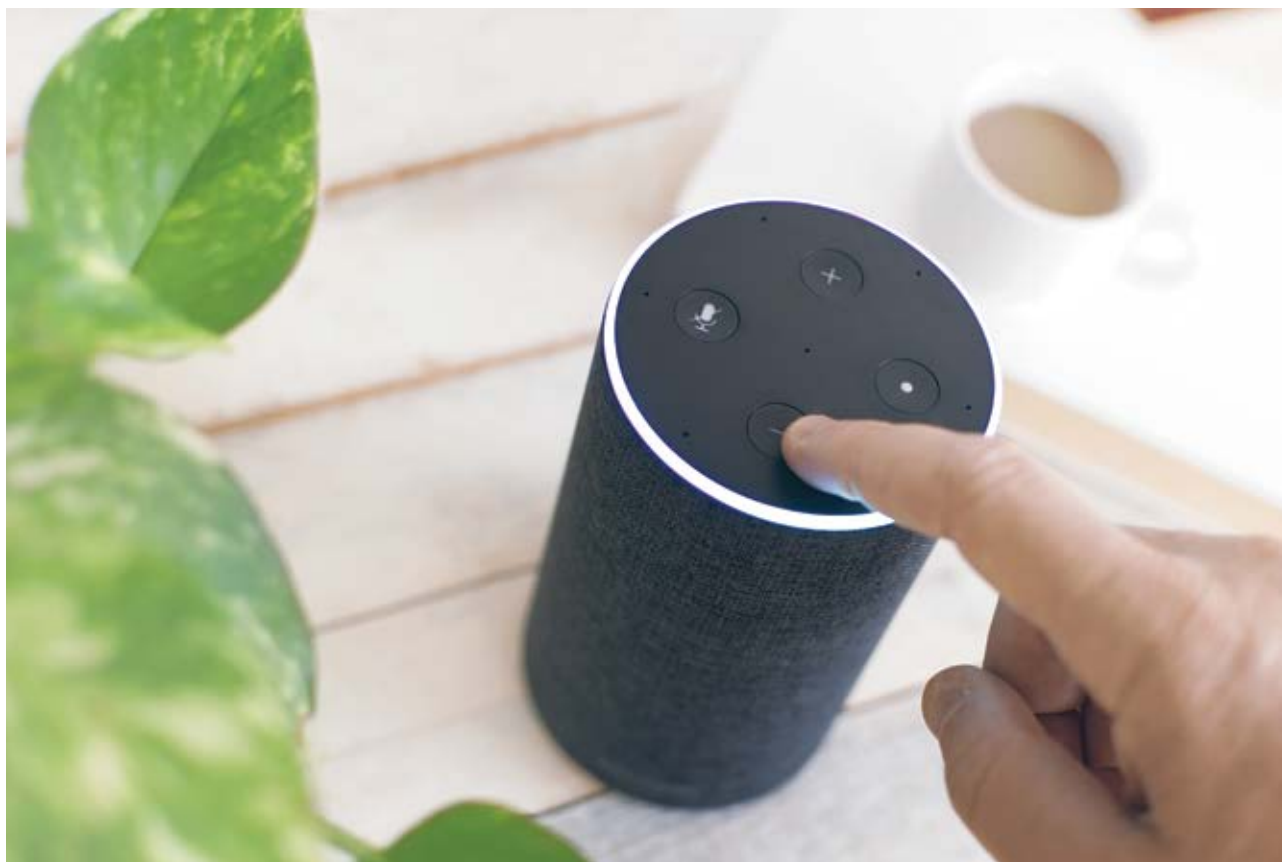

BIZ&TECH

ŠTA SVE ZAISTA MOGU DIGITALNI ASISTENTI?

PIŠE: DEJAN TRNINIĆ

Digitalni pomoćnici postali su veoma popularni u proteklih nekoliko godina, a za one koji još ne znaju na koji način ovo funkcionise, riječ je o programiranim audio-asistentima koji mogu pružiti glasovnu pomoć, informaciju ili obaviti neki zadatak.

Za razliku od digitalnih ličnih asistenata na smartfonima, pametni zvučnici su fizički uređaji koji posjeduju glasne zvučnike, a koje korisnici mogu postaviti na bilo kom mjestu u svom domu. S njima je moguće komunicirati bilo da sjedite u fotelji ili da obavljate neke od poslova u kući i potreban vam je neki vid pomoći.

Svi oni koji su bili u prilici da ih bar nakratko koriste oduševili su se onim što su mogli da čuju, a kako je njihova cijena svakim danom sve niža, pronalaze sve više poklonika. Njihova upotreba je veoma jednostavna, čak i za one starije korisnike kojima nove tehnologije nisu potpuno bliske. Ipak, ovi „pametnjakovići“ nemaju samo zabavnu primjenu, već su dio jednog inteligentnog sistema za upravljanja kućnim uređajima.

Ovi glasovni pomoćnici putem automatske nadogradnje ažuriraju se novim vještinama, a vremenom se bolje upoznaju s korisnikom učeći njegove navike i nudeći personalizovane izbore. U jednom od redovnih godišnjih testiranja inteligencije digitalnih asistenata i pametnih zvučnika rezultati su pokazali da virtualni asistenti tokom vremena postaju sve pametniji.

U domaćinstvima u Americi, Evropi i drugim razvijenijim dijelovima svijeta teško je pronaći prostoriju bez ovih virtualnih pomoćnika. Jedan od razloga zbog kojih ovi pomoćnici još nisu našli široku primjenu kod nas je to što su namijenjeni uglavnom za korištenje na engleskom ili nekom drugom svjetskom jeziku. Ipak, i ovo bi se uskoro moglo promijeniti, jer je svakim danom sve više podržanih jezika, a nedavno su izašli i neki domaći modeli pametnih zvučnika.

KOJI SU NAJPOPULARNIJI?

Velike svjetske kompanije koje vladaju tržištem pametnih zvučnika su Amazon, Google i Apple, one proizvode modele Amazon Alexa, Google Home i Apple HomePod. Prvo je Amazon 2014. godine predstavio svoj Echo pametni zvučnik, da bi Google i Apple potom izbacili svoje modele. Novi unaprijeđeni modeli i generacije koje izlaze iz godine u godinu nude nove mogućnosti i tako pružaju još bolje korisničko iskustvo. Inače, moguće je odabrati nekoliko modela različitih proizvođača, a neki od njih mogu se nabaviti po veoma pristupačnoj cijeni.

GDJE I KAKO SE KORISTE?

Mogućnosti su beskonačne dok god postoji kompatibilan uređaj koji može da se poveže putem internet veze. Tako pametni zvučnici mogu upravljati rasvjetom, utičnicama, video-nadzorom, klimatizacijom, ali i audio-video sistemom i svim drugim kućnim uređajima. Zvučnici prikupljaju podatke s interneta, veoma ih je lako uvezati s pametnim

telefonom i mobilnom aplikacijom te tako upravljati drugim uređajima.

Virtualne asistente možete pitati za odgovore na bilo koja pitanja i pojmove. Zatim, možete im narediti da puštaju vašu omiljenu muziku, odgovaraju ili primaju telefonske pozive te pokreću video-sadržaj ukoliko je tu fizički ekran. I ne samo to, mogu da naruče hranu umjesto vas, obavne neku internet kupovinu ili vam kažu kakvo je trenutno stanje u saobraćaju. Pomoću digitalnog asistenta veoma je lako postaviti podsjetnike kako biste olakšali izvršenje svakodnevnih zadataka ili da ne biste zaboravili na neki važan sastanak.

Smart home rješenja kakva vidamo u posljednje vrijeme olakšavaju život vlasnika doma, pružaju sigurnost, štede vrijeme i donose budućnost koju smo donedavno gledali u SF filmovima. Pametni zvučnici na Zapadu su postali svakodnevnica, a može se očekivati da će probijanjem jezičkih barijera i sve većim prisustvom smart home uređaja uskoro pokucati i na naša vrata.

~~~~~

Pametni zvučnici, za razliku od digitalnih pomoćnika na smartfonima, sastavljeni su od fizičkog zvučnika i virtualnog asistenta, a korisnicima omogućavaju da povežu više uređaja po principu pametnog doma. Razvojem vještačke inteligencije i prepoznavanja glasa pametni zvučnici zauzimaju sve više mjesta u pametnim domovima.

~~~~~

SVJETSKI DOGAĐAJ

2020. – GODINA BEZ VELIKIH TECH DOGAĐAJA

Ovogodišnji, 52. Consumer Electronic Show, poznatiji kao CES sajam, održan je početkom januara u Kongresnom centru Las Vegasa. To je ujedno i jedini veliki tehnološki skup koji je održan ove godine...

PIŠE: JELENA PRALICA

Godina možda počinje 1. januara, ali za sve zaljubljenike u tehnologiju ona se računa od prve tehnološke konferencije. Prva od njih je Consumer Electronic Show, svima poznatiji kao CES. Kako to obično biva, CES je i ove godine održan u drugoj sedmici januara, u Kongresnom centru Las Vegasa.

A onda...

Onda su svi slični događaji širom planete, uprkos velikim ekonomskim posljedicama, otkazani ili prolongirani. Vjerovatno i ne treba spominjati da je uzrok tome pandemija virusa korona, koja je u dobroj mjeri uticala na dešavanja i uopšte na životne tokove u 2020. godini. Izuzetak, dakle, nisu bili ni veliki (ali ni manji) događaji - konferencije, festivali i sajmovi koji slave tehnološki napredak.

Ovogodišnji MWC, kao i Google I/O te IFA i Facebook F8, samo su neki od događaja u tehnološkoj industriji koji su doživjeli tektonske promjene. Njih nekoliko je u potpunosti otkazano, a organizatori pojedinih skupova ove vrste najavili su onlajn izdanje, odnosno virtualne događaje.

Među prvima je otkazan Mobile World Congress - MWC Barcelona 2020, najveći sajam mobilne telefonije na svijetu, koji je trebalo da bude održan od 24. do 27. februara. Ovaj događaj privlači više od 100.000 posjetilaca iz cijelog svijeta, koji uživaju u tehnološkim inovacijama više hiljada kompanija. Nakon što su prisustvo otkazali Nokia, Ericsson, LG Electronics i Amazon, a potom i Facebook i Intel, organizatorima nije preostalo ništa

drugo nego da objave da sajam ove godine neće biti održan.

Istu sudbinu doživio je i Google I/O 2020. Google je, naime, otkazao svoj najveći događaj, a sve karte su vraćene još sredinom marta. Mada, kao znak izvinjenja, ubrzo je omogućena kupovina ulaznica za Google I/O 2021, pa ostaje nada da će ovaj sajam iduće godine biti održan onako kako smo i navikli.

Nakon toga je otkazana Facebook F8 konferencija. Iz kompanije su tada naveli da je ovo bila izuzetno teška odluka, ali da je otkazivanje njihovog najvećeg godišnjeg događaja bilo jedini pravi izbor u datim okolnostima.

~~~~~

Microsoft će tokom 2020. sve svoje događaje održati isključivo u digitalnoj formi. Iz kompanije su naveli da je to ujedno prilika da eksperimentišu sa novim platformama kako bi unaprijedili korisničko iskustvo. Ipak, donekle je izvjesno da se ova odluka neće odnositi samo na tekuću godinu, već da bi i ubuduće mogla postati praksa.

~~~~~

Otkazan je i SXSW 2020, godišnji festival tehnologije, muzike i filmova. Ova velika smotra, koja se održava u Ostinu, u Teksasu, bila je zakazana za period od 13. do 22. marta. Ipak, prvi put u svojoj 34 godine dujoj istoriji, ovogodišnji SXSW je usljed povlačenja kompanija i govornika otkazan.

I Computex 2020, jedan od najvećih tehnoloških sajmova na Istoku, u prvi mah je pomjeren sa juna za septembar, a potom i zvanično otkazan. U Tajpej, prijestonicu Tajvana, svake godine se povodom ovog sajma sjati oko 50.000 ljudi, pa su organizatori procijenili da bi ove godine ipak bilo bolje da on ne bude održan, s obzirom na to da je riječ o jednoj od globalno najgušće naseljenih lokacija. Iduće okupljanje zakazano je za jun 2021. godine.

I organizatori sajma VidCon, koji u Kaliforniji okuplja vodeće influensere i kreatore sadržaja na društvenim mrežama, odlučili su da otkazu događaj. Izvjesno je da bi on mogao biti održan u virtuelnom formatu, ali zasad nema detaljnih informacija o tome.

Bolje dane će pričekati i dvodnevna konferencija WeAreDevelopers World Congress 2020, konkretno, iduću godinu. Organizatori su najavili da će više od 10.000 developera, koliko ih očekuju, imati priliku, 15. i 16. aprila 2021. godine, da poslušaju izlaganja više od 250 predavača i pohađa neku od 80 planiranih radionica.

Odgodaen je i GDC u San Francisku, najveća konferencija za programere koji se bave razvojem video-igara. Događaj se organizuje od 1988. godine, a ove bi, umjesto u martu,

kako je prvobitno planirano, mogao biti održan krajem ljeta. Da li će tako i biti, ostaje da vidimo...

Sa druge strane, organizatori jednog od najvećih sajmova potrošačke elektronike, berlinskog IFA, najavili su da ove jeseni neće biti tradicionalne izložbe, ali da će ona biti održana u izmijenjenom obliku. S obzirom na to da je izostalo konkretno objašnjenje, pretpostavka je da je u pitanju neka vrsta live strima, i to u planiranom terminu - početkom septembra.

Digitalnu verziju najavio je i Gamescom tim, s obzirom na to da je događaj koji u Kelnu, u Njemačkoj, okuplja brojne izlagače i igrače otkazan. Dobra vijest za sve zaljubljenike u ovaj događaj je to da su organizatori najavili da će postojeći digitalni formati, kao što je, recimo, Opening Night Live strim, biti prošireni, a pomenuti je zakazan za 24. avgust. Ako znamo da su Gamescom i prošle godine onlajn pratili milioni obožavalaca, odluka o promjeni formata ne bi trebalo značajno da utiče na „posjećenost“.

Ipak, prije svih, u istoriju se već upisala kompanija Apple, koja je svoju (ovo)godišnju konferenciju za developere Worldwide Developers Conference (WWDC) prvi put organizovala kao onlajn događaj u potpunosti, bez publike. Tada je, između ostalog, najavljena nova era u poslovanju, što konkretno znači da se okreću proizvodnji vlastitih procesora i čipseta za računare i laptope.

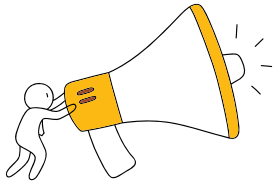

Poštedena nije ni industrija video-igara. Među otkazanim događajima te vrste su godišnji turnir borilačkih igara Evolution Championship (EVO 2020), koji je iz Los Anđelesa preseljen u online okruženje, a potom i otkazan. U online prostoru je „završio“ i Svjetski kup u Fortnite-u. Poruka koju je na Twitter-u objavio Devolver Digital i koja glasi „Otkazite svoje E3 letove i hotele, svi.“ bila je dovoljna potvrda da je i ovaj sajam video-igara otkazan (u najmanju ruku, prolongiran za sam kraj ove godine).

NASLOVI

PIŠE: STEFAN LIČINA

SAMSUNG

Kompanija Samsung želi da proizvede uređaj koji će snimati bolje nego što naše oko vidi. Kako navode u ovom tehnološkom gigantu, naše oči opažaju kvalitetom oko 500 MP, a njihov cilj je u narednim godinama dostići nevjerojatnih 600 MP.

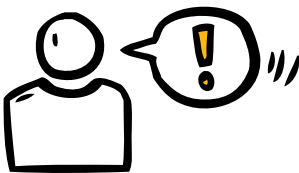
HUAWEI

Huawei je razvio sopstvenu internet trgovinu pod nazivom AppGallery. Riječ je o trećoj po veličini prodavnici sa više od 400 miliona aktivnih korisnika mjesečno. Iz kompanije su saopštili kako planiraju uložiti do milijardu dolara za razvoj i širenje baze programera, a samim tim i jačanje AppGallery-ja, koji bi vremenom zamijenio Google Play Store.

APPLE

Kompanija Apple, kao jedan od najvećih svjetskih proizvođača smartfona i računarske opreme, otvorila je svoj App Store u još 20 zemalja, među kojima je i BiH. To znači da od sada u svojim Apple uređajima možete da registrujete i BiH te da bez prepreka koristite sve najpopularnije Apple usluge.

XIAOMI

Kineska kompanija Xiaomi intenzivno radi na razvoju tehnologije obrnutog punjenja, a nedavno je prijavila patent kod Kineske nacionalne uprave za intelektualno vlasništvo. Riječ je o telefonu koji će podržavati opciju obrnutog punjenja, a očekuje se kako će nedavno predstavljeno 40 W brzo bežično punjenje i obrnuto bežično punjenje debitovati na nekom budućem vodećem Xiaomi telefonu.

TCL

Kompanija TCL nedavno je predstavila nove koncepte pametnih telefona koji se zasnivaju na sve popularnijim fleksibilnim ekranima. Tako bi se uskoro mogao pojaviti uređaj koji se presavija na tri dijela, ali i drugi kod kojeg se dio ekrana uvlači u tijelo telefona.

BRENDVI KOJIMA VJERUJEMO

TELEFONI KOJI MIJENJAJU SVIJET FOTOGRAFIJE **GALAXY S20 SERIJA**

PRIPREMILA: MILICA KONDIĆ

Kompanija Samsung Electronics u februaru ove godine predstavila je Galaxy S20, novu seriju flegšip uređaja koji mijenjaju način na koji fotografiramo, snimamo i doživljavamo svijet. Galaxy S20 dolazi sa potpuno novim dizajnom kamere, kombinujući vještačku inteligenciju sa najvećim Samsung senzorom proizvedenim do sada za fotografije savršenog kvaliteta. Pored kamere, Galaxy S20 čini da sve što inače radimo uz pomoć naših pametnih telefona funkcioniše još bolje i lakše. Tako su omogućeni slušanje ličnih muzičkih plejlista, gledanje video-snimaka u odgovarajućem formatu i igranje video-igara u pokretu.

Danas, više nego ikad ranije, snimamo svoju svakodnevicu i bilježimo trenutke uz pomoć pametnih telefona - i zato je kamera najvažnija stavka za one koji biraju novi pametni telefon. Samsung S20 serija će vas oduševiti nevjerovatnim performansama kamere:

- Detalji toliko jasni da oduzimaju dah: Uz veći senzor na Galaxy S20 seriji, rezolucija kamere je značajno povećana, što za rezultat daje više detalja i dodatnu fleksibilnost za uređivanje, isijecanje i zumiranje snimaka. S20 i S20+ dolaze sa kamerom od 64 MP, dok S20 Ultra ima kameru od 108 MP. Još jedna prednost većeg senzora jeste to što koristi više svjetlosti, tako da dobijate bolji

kvalitet fotografije, čak i u situacijama sa slabim osvjetljenjem.

- Do sada neviđene mogućnosti zumiranja: Uz Galaxy S20 Space Zoom tehnologiju, koja koristi kombinaciju opcija Hybrid Optic Zoom i Super Resolution Zoom, uključujući digitalni zum na bazi vještačke inteligencije, možete zumirati objekat čak i kada je udaljen. Sliku je moguće povećati do 30 puta na modelima Galaxy S20 i S20+, dok se na S20 Ultra može preći i na revolucionarna preklopiva sočiva, koja koriste procesuiranje slike uz pomoć vještačke inteligencije kako bi opadanje kvaliteta na visokim stepenima zumiranja bilo umanjeno te kako biste iskusili Super Resolution Zoom do 100 puta, uz jasniji prikaz nego ikada prije.
- Single Take - snimak iz jednog pokušaja: Single Take vam omogućava da se fokusirate na trenutak koji želite da zabilježite. Galaxy S20 može da snima u različitim režimima rada i tako da vam pomogne da napravite najbolji snimak uz pomoć vještačke inteligencije i funkcija kao što su live focus, cropped, ultra-wide i druge.

- Profesionalne mogućnosti snimanja: Galaxy S20 ima mogućnost snimanja u 8K rezoluciji kako biste mogli napraviti što realističnije, gotovo profesionalne snimke. Kada je snimanje završeno, možete izdvojiti kadar iz 8K videa i pretvoriti ga u fotografiju visoke rezolucije. Čak i snimci napravljeni u nestabilnim uslovima izgledaju kao da su nastali uz pomoć profesionalne akcione kamere, zahvaljujući Super Steady funkciji, anti-rolling stabilizaciji i analizi pokreta od strane vještačke inteligencije.

Galaxy S20 omogućuje da sve što radimo na svojim telefonima bude još jednostavnije i bolje. Uz nove mogućnosti i partnerstva inspirisana otvorenom saradnjom, Galaxy S20 kreiran je za potrebe današnjih korisnika.

Kao najnoviji flegšip uređaj kompanije Samsung, Galaxy S20 koristi premium tehnologije koje ljubitelji Galaxy uređaja očekuju. Najsigurniji uređaj koji je Samsung ikada napravio, Galaxy S20 zaštićen je

Knox sistemom - vodećom platformom za sigurnost mobilnih uređaja, koja telefon štiti u potpunosti - od čipa sve do softverskog nivoa. Galaxy S20 ima i novi, sigurni procesor, pod nazivom Guardian Chip, koji štiti od napada na bazi hardvera.

Inteligentna i velika baterija novog telefona dolazi sa brzim punjačem od 25 W, dok Ultra model dolazi i sa

superbrzim punjačem od čak 45 W. Cjelokupna S20 serija dolazi sa masivnim prostorom za skladištenje sadržaja, tako da ćete moći da fotografišete i snimate, bez razmišljanja o tome koliko vam je prostora ostalo.

Ova tri nevjerovatna modela iz Galaxy S20 serije možete pronaći u ponudi kompanije m:tel.

PRIČA O USPJEHU

ŽANG JIMING

NOVI VAL TEHNOLOŠKIH MILIJARDERA

PIŠE: SNJEŽANA NOVAKOVIĆ

„Vaše shvatanje odgovornosti i želja da nešto uradite dobro će vas navesti da radite više stvari i tako steknete više iskustava.“

Žang Jiming je kineski internet preduzetnik, ali pošto njegovo lice ne krase mnoge naslovnice, najbolje ćete ga prepoznati po njegovoj najuspješnijoj platformi - TikTok-u.

ZDRAVO, JA SAM TI POPRAVIO RAČUNAR

Njegovu introvertnost danas mnogi podvode pod aroganciju, a neki smatraju da se zapravo radi o njegovoj poslovnoj oštrini i intuiciji. Iako izbjegava da daje intervjue, Žang često o svom prvom poslu drži javne govore, jer kaže da mu je velika želja da inspiriše mlade.

Kao stidljivi student, na fakultetskim žurkama predstavljao se rečenicom: „Zdravo, ja sam ti popravio računar“, a džeparac je zarađivao izradom web-stranica.

Prvi posao nakon fakulteta bio mu je za Kuxun Travel web-stranicu koja se bavila digitalnim ugovaranjem putovanja. Kompaniji se pridružio kao peta zaposlena osoba. Žang je bio prvi inženjer u firmi i prve godine unaprijeđen je u tehničkog direktora. Rastao je brže od svog okruženja i zbog toga se na novoj poziciji zadržao još samo jednu godinu.

„Tada sam bio odgovoran za tehnologiju. Ali kada smo nailazili na probleme, aktivno bih učestvovao u diskusiji o planu cjelokupnog proizvoda. Mnogi su mi govorili da ne radim time svoj posao. Ono što ja želim reći je - vaše shvatanje odgovornosti i želja da nešto uradite dobro će vas navesti da radite više stvari i tako steknete više iskustava.“

PRAVA ROMANSA JE U INOVACIJAMA

Nakon Kuxun Travel-a, idući poslovni angažman bio je za vodeću softversku korporaciju - Microsoft. Ni tu se nije zadržao dugo, a kao razlog navodi da mu je posao u Microsoft-u gušio kreativnost.

U jednom intervjuu Žang je rekao da je njegova ideja romantike maštati o interesantnim stvarima koje se mogu desiti u teoriji, ali još nisu prisutne u stvarnosti. Tražeći svoju pravu romanšu, pokrenuo je vlastiti startup, koji je brzo propao. Isti scenario odigrao se još nekoliko puta.

Prvi veliki uspjeh bio je pokretanje firme koja je postavila odjeljak za pretragu nekretnina za Kuxun Travel. Nakon samo dvije godine startup je postigao veliki uspjeh. Jiming je tada odlučio da prepusti poziciju izvršnog direktora profesionalnom menadžeru i krene u potragu za novim izazovima.

PIONIRSKA UPOTREBA VJEŠTAČKE INTELIGENCIJE

Firmu za internet tehnologiju ByteDance pokrenuo je u 2012. godini. Ono što ga ističe u vremenu brzog napretka je pionirska upotreba vještačke inteligencije i jedinstven pogled na mladalačke trendove.

Instantni uspjeh bila je platforma za generisanje vijesti - Toutiao. U svojoj osnovi ona koristi vještačku inteligenciju da svojim korisnicima direktno izbacuje vijesti odabrane prema njihovim interesima i aktivnostima.

Sa Univerzitetom iz Pekinga pokrenuo je i laboratoriju vještačke inteligencije, gdje su zajedno razvili Xiaomingbot koji piše novinske članke. Njihov projekat oduševio je mnoge za vrijeme Olimpijskih igara u Pekingu, kada je bot objavio 450 članaka. Bio je i prvi koji je postavio vijest o zatvaranju Olimpijade, samo dvije sekunde po završetku ceremonije.

PLATFORME ZA ZABAVU ILI KONTROLU?

Žangov uspjeh nije prošao ni bez kontroverzi. U žiži javnosti našao se nakon lansiranja prve aplikacije Neihan Duanzi u 2012, koja je služila za postavljanje šala i humorističnih videa. Ugašena je u 2018. godini nakon što ih je državna administracija optužila za hostovanje vulgarnog i neprikladnog sadržaja. Jiming je tim povodom izjavio da se aplikacija kosi sa socijalističkim vrijednostima zastupljenim u Kini, ali da će se ByteDance truditi da poboljša njihovu saradnju, što se i dogodilo nekoliko godina kasnije.

APLIKACIJA SA NAJVEĆIM RASTOM U 2019. GODINI

Žang Jiming otkupio je karaoke aplikaciju Musically i objedinio je sa platformom - TikTok. Time postiže uspjeh koji će obilježiti njegovu karijeru.

Platforma TikTok ostvarila je najveći rast u 2019. godini, a njen sadržaj vas uporno prati i bez toga da ste ikada instalirali ovu aplikaciju. A kako i ne bi kada tri godine nakon lansiranja ona okuplja preko 500 miliona aktivnih korisnika u svijetu, a preuzeta je preko 1,5 milijardi puta.

Poređenja radi - Instagram, koji se na tržištu nalazi već 10 godina, okuplja milijardu korisnika, a Facebook od 2004. godine ima više od dvije milijarde aktivnih profila.

Da i sam ostaje u toku sa trendovima, govori jedinstvena politika koju je Žang uveo za svoje zaposlene: „Dugo sam samo gledao video-zapise koje su ljudi postavljali na TikTok, ali na mrežu nisam postavio nijedan vlastiti. Kasnije sam zajedno sa svim upravljačkim članovima kreirao mnoštvo zapisa, a neki su čak dobili određeni broj lajkova. To je bio veliki korak za mene.“

ŠTA JE SLJEDEĆE?

Žangove ambicije ne jenjavaju. Procjenjuje se da je neto vrijednost njegovog bogatstva u 2019. godini iznosila nevjerovatne 16,2 milijarde dolara, što ga čini osmim čovjekom po bogatstvu u Kini.

Jiming je u 2019. najavio lansiranje prvog pametnog telefona kompanije ByteDance. Na ovaj potez odlučili su se sklapanjem dogovora sa kompaniju Smartisan Technology, sa kojom su razvili patente telefona. Plan je da kreiraju uređaj koji će u sebi sadržati prethodno postavljene aplikacije koje je razvio ByteDance.

~~~~~  
*Tri godine nakon lansiranja, TikTok okuplja preko 500 miliona aktivnih korisnika u svijetu, a preuzet je preko 1,5 milijardi puta.*  
 ~~~~~


TESTIRAMO

UŽIVAJTE U GRADSKOJ VOŽNJI - SEGWAY KICKSCOOTER ES2

PIŠE: DARKO BAJIĆ

Lagan i prilagodljiv, Segway KickScooter ES2 osmišljen je sa namjerom da do željenih destinacija stignete brzo, udobno i bez stresa koji izazivaju saobraćajne gužve i traženje parking mjesta.

Pri odlasku na posao, u gradskoj ruti do fakulteta ili kao razonoda u slobodno vrijeme, ovaj električni trotinet može biti vaš vjerni pratilac u svakodnevnim vožnjama. Idealno je rješenje za gradske rute do 25 kilometara sa maksimalnom brzinom do 25 kilometara na čas.

Spoj elegantnog i praktičnog, KickScooter ES2 izrađen je od aluminijumske legure visoke čvrstoće, a jednostavnim preklapanjem možete ga nositi bilo gdje sa sobom ili smjestiti u automobil.

Široke i čvrste gume, kao i stabilna platforma sa površinom otpornom na klizanje daju dodatnu sigurnost, a jednim pritiskom palca imaćete potpunu kontrolu nad zaustavljanjem i kretanjem.

Apsorpcija udara prednjeg točka i gume velikog prečnika pružaju visok nivo udobnosti vozaču, a mehaničke i električne kočnice omogućavaju sigurno kočenje. Da bi se osigurala bezbjednost i maksimalna vidljivost, KickScooter ES2 je poboljšana ambijentalnim svjetlima ispod stopala te prednjim i zadnjim kočionim lampama.

Kao nezavisna i ekološka prevozna sredstva, električni trotineti svoju ekspanziju već su doživjeli u brojnim zemljama svijeta, a sve omiljeniji postaju i na našim ulicama.

Uživajte u vožnji bez stresa, vaša destinacija je udaljena samo jednim klikom na Segway KickScooter-u.

Uz preporučeni TV+NET+TEL: M+ paket Segway KickScooter možete kupiti na 12 mjesečnih rata od 49 KM.

Za više informacija o ovoj ponudi posjetite www.mtel.ba ili pozovite 0800 50 000.

Ninebot by Segway KickScooter **ES2**

JOŠ IZDRŽLJIVIJI I ATRAKTIVNIJI

Segway-Ninebot

imate prijatelje!

NOTIFIKACIJE

” TikTok

TikTok, jedna od najpopularnijih aplikacija na svijetu čiji su korisnici uglavnom djeca i mladi, najavio je produkciju edukativnog sadržaja u namjeri da stvara trend mikroučenja na ovoj platformi. U stvaranje edukativnog materijala iz različitih tema dizajniranih za publiku školskog uzrasta biće uključeni stručnjaci iz cijelog svijeta kako bi se dobilo na povjerljivosti i autentifikaciji.

PIŠE: MARINELA TALIĆ

” Twitter

Twitter je uveo promjene implementirajući još jedno poboljšanje na svoju platformu. Naime, riječ je o zvučnim porukama koje korisnici mogu dodavati na svoje tvitove dopunjavajući tako kratke tekstualne poruke. Iz Twitter-a su poručili da su se na novu opciju odlučili iz razloga što korisnici više vole komunicirati usmeno nego tekstualno. Ovakav način tvitovanja trenutno je dostupan samo iOS korisnicima.

” Facebook

Facebook je uveo još jednu novost kako bi na ovoj društvenoj mreži spriječio širenje dezinformacija. S tom namjerom biće upozoreni svi koji pokušaju dijeliti sadržaj stariji od tri mjeseca. Facebook se na ovaj korak odlučio kako bi osigurao da informacije koje cirkulišu po ovoj društvenoj mreži budu kvalitetnije, svježije i tačnije.

” Instagram

Instagram uvodi neke novitete u e-trgovinu. Trenutno je na testiranju veliki broj alata, među kojima je i oznaka proizvoda za kupovinu - Shopping tag u tekstu objave, koja će vas, kad je dodirnete, odvesti do stranice u kojoj možete obavljati onlajn kupovinu.

” Microsoft teams

Microsoft Teams najavio je da planira proširiti granice korištenja platforme i odmaknuti se od isključivo poslovnog sektora kako bi mogao biti korišten i u privatne svrhe. Kao i s timovima na poslu, ljudi će sada moći da budu povezani sa svojim prijateljima i poznanicima putem poruka i video-poziva.

SOCIAL SPACE

KORAKA

**do boljih rezultata
u oglašavanju na
društvenim mrežama**

PIŠE: BOJANA ĐERIĆ PETROVIĆ

Digitalni marketari, menadžeri za društvene mreže, freelenseri, vlasnici malih biznisa, da li vam je poznat ovaj scenarij: kampanja koju ste realizovali prošlog mjeseca imala je sjajne rezultate, dok se sa ovom iz tekućeg perioda mučite optimizujući je? Sve vrijeme pokušavate da dokučite zbog čega dvije kampanje sa skoro identičnom postavkom imaju tako drastično različite rezultate?

Ne brinite, niste jedini!

Upustiti se u online oglašavanje danas je relativno lako - na internetu postoji pregršt članaka, how to tutorijala, hodograma, grafika koje objašnjavaju u detalje koje korake treba ispoštovati ukoliko želite da uložite u ovu aktivnost. Ali faktora koji utiču na efikasnost isporučene reklame je iz dana u dan sve više i više, a uzrok za loše rezultate kampanje može biti (skoro) sve.

Ako tražimo najčešće „krivce“, pročitajte kako ih možete predvidjeti i unaprijediti.

POVEĆAJTE BUDŽET

Da, tako je jednostavno! Klijenti i saradnici ovaj prijedlog neće dočekati objeručke, ali kada ponudite (stvarno logično) objašnjenje, shvatiće da na mrežama zaista važi ona - koliko para, toliko muzike. Ko god je na mrežama, oglašava se, što povećava tražnju za ovom uslugom, a svi znamo šta tražnja dalje agregira.

~~~~~  
*Placement koji najviše konvertuje je Instagram story sa swipe up opcijom (traffic). Zato, kreirajte poseban uspravni vizual i kreirajte ovaj tip kampanje.*  
~~~~~


Povećanje cijena, podrazumijeva se. Ne zaboravimo da vi oglašavanjem tačnije „kupujete“ podatke od Facebook-a. Mark i ekipa sakupljaju oko 40.000 tačaka o korisniku kako bi se reklama isporučila tačno onima koje ste targetirali, tako da ulaganjem u oglašavanje omogućavate tom sistemu da radi efikasnije, odnosno da pamti više.

Ukoliko ćete u 2020. usvojiti neko novo pravilo i preporuku, neka to bude ovo: Najbitniji je cilj kampanje, a ne targetiranje! Naravno, odabir ciljane publike jeste bitan, ali ne onoliko koliko smo do sada mislili. Facebook je razvio napredne algoritme i vrlo često je pametnije to prepustiti njemu da sam optimizuje na osnovu odabranog cilja. A to birate - vi. Zato, stvarno razmislite šta to želite postići: ukoliko želite da što više korisnika vidi oglas - koristite reach, da pregledaju vaš video-sadržaj - video views, naravno. Možda je nalog za oglašavanje nov, kao i stranica, brend - posegnite za brand awareness-om, želite da saznate mišljenje publike i da je navedete da komentariše sadržaj - post engagement, logično. Cilj je kupovina ili neki konkretan događaj, akcija - birajte kampanje sa krajnje desne strane vašeg Business manager-a koje se tiču konverzije.

Na redu je najčešće korištena riječ u onlajn oglašavanju - pixel. Za vas koji niste toliko upoznati, kratko - pixel je kod koji se ugrađuje u dio vaše web-stranice (u <head> dijelu html koda), koji omogućava praćenje posjetilaca i te podatke dijeli sa društvenom mrežom, u cilju kreiranja što kvalitetnije publike. Nije bitno odakle dolaze vaši posjetioci, da li sa Facebook-a ili neke druge mreže ili pretraživača, kod će ih pratiti i bilježiti. Ukoliko tome dodate i custom event-e, nudi vam se ogroman spektar mogućnosti, pogotovo za vas koji imate interaktivnu web-stranicu, web-shop ili dosta korisnog sadržaja koji redovno ažurirate, pa samim tim i generišete veći broj posjetilaca.

Zato, ne zaboravite na ovaj izuzetno koristan alat!

U redu, postavili ste kampanju sa značajnim budžetom, odabrali adekvatan cilj, iskoristili pixel publiku, a stiglo je i obavještenje od Facebook-a da je kampanja odobrena. I, to je to? Ne, nikako! Tu posao nije završen, vrlo je vjerovatno da tada tek počinje, jer slijedi optimizacija. Iako je potrebno nekoliko dana da Facebook završi period učenja o kampanji, kada nije dobro mijenjati parametre, nakon toga je potrebno dobro analizirati sve indikatore, od kojih su najbitniji rezultat i jedinična cijena. Ukoliko ste definisali budžet na nivou kampanje, a unutar nje podesili više grupa

oglasa, Facebook će svakako bolje plasirati onu koja se pokazala efikasnijom i samim tim upravo njoj smanjiti cijenu. Znamo da su oglasi kao djeca i da je teško jedan favorizovati, ali prelomite i ugasiite onaj koji je skup i neefikasan. Tako će vam ostati više budžeta za ono što donosi rezultate.

S obzirom na to da smo pokrili bitne faktore: budžet, cilj kampanje, dodatne korisne metode i optimizaciju kampanje, na red dolazi i ono najbitnije, ali koje se od svega navedenog najčešće zaboravlja. Njegovo veličanstvo - sadržaj. Jer, ne postoji nijedno tehničko podešavanje kampanje koje će je učiniti efikasnom ukoliko sadržaj nije adekvatan, i pri tome se ne misli samo na optimizaciju vizuala na određenu rezoluciju i platformu, nego na ono esencijalno - tekst i video/fotografiju. Zato, ako koristite fotografije, zaboravite Shutter (ili ga koristite što manje), jer smo došli do zasićenja savršenim kadrovima. Pravilo je - što životnije, to bolje. Što više ljudi - to će se korisnici bolje identifikovati, a samim tim i reagovati. A tekst? Kucajte kao što pričate, zaboravite na velike riječi, obećanja, moćne epitete. Od formata i placement-a koristite sve što vam je na raspolaganju, ali imajte na umu da smo uveliko u eri videa i chatbot-ova, zato - kameru u ruke i dajte korisnicima autentičan sadržaj. Vjerujte, uzvratice vam.

MREŽA

25 GODINA INTERNETA

RAZGOVOR SA PROFESOROM DR MIROSLAVOM ROGIĆEM, JEDNIM
OD POKRETAČA INTERNET MREŽE

PIŠE: DARKO BAJIĆ

Britanski naučnik Tim Berners Li, radeći na Institutu CERN, 1989. godine razvio je tehnologiju kojom je namjeravao povezati naučnike na univerzitetima i institutima širom svijeta. Tom prilikom nastao je World Wide Web, danas više poznat pod nazivom internet. World Wide Web je 1991. godine predstavljan javnosti, a iste godine nastala je i prva web-stranica. Prve e-mail poruke razmijenjene su 1994. godine, a dopisivali su se američki predsjednik i švedski premijer.

O razvoju novih tehnologija i najavi velikih promjena u svijetu u tom periodu bili su svjesni i u Univerzitetском računskom centru u Banjaluci. U prvoj polovini devedesetih godina prošlog vijeka shvatili su značaj „informatičnog auto-puta“, još jednog od prvobitnih naziva interneta.

Povod za razgovor sa profesorom dr Miroslavom Rogićem, tadašnjim rukovodiocem Univerzitetског računskog centra, bila je upravo čestitka koju je poslao povodom jubilarne godišnjice interneta u Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini. Ova godišnjica obilježena je 6. maja, na dan kada se Računski centar Univerziteta u Banjaluci prije 25 godina povezao sa svjetskom mrežom.

Kako je prepoznata i pokrenuta ideja o internetu, ko je sve bio u tom prvom „internet timu“? Ideja je stvorena tokom 1994. godine. Kao rukovodilac Univerzitetског računskog centra bio sam upućen u značaj računarskih komunikacija, budući da su sva znanja svijeta pohranjena na računarima. U URC-u su tada radila samo dva zaposlena - Marina Miljuš, diplomirani inženjer elektrotehnike, i ja. URC postao je centar interesa mnogobrojnih studenata, među kojima su se posebno isticali Mirko Veselić, student elektrotehnike, i Radomir Ninković, student mašinstva. Oni su bili dio malobrojnog tima koji je realizovao ovaj zadatak.

Rekli ste da je ovo godišnjica za RS, ali i BiH. Da li je to bio prvi početak interneta na području cijele BiH? Da, to je bila prva stalna internet konekcija u Republici Srpskoj i BiH. Još veći značaj ove konekcije je to što je realizovana u ratnim uslovima.

Kako je protekla realizacija i čiju ste pomoć imali? Računski centar Univerziteta u Banjaluci (URC - Univerzitetски računski centar) osnovan je 1991. godine. Na početku svoga rada URC je raspolagao sa dva višekorisnička računara (MicroVAX 3800 i HP900). Iste godine, zbog ratnih dešavanja u BiH, aktivnosti Univerziteta i URC-a bile su znatno ograničene. Kao rukovodilac URC-a, znao sam da postoji akademska i istraživačka mreža Evrope i SAD pod nazivom BIT/EARN. Želio sam da se povežemo na tu mrežu, što bi nam otvorilo mogućnost novog vida komunikacije sa cijelim svijetom i razmjene informacija. Ova mreža je do 1992. godine bila najveća mreža u svijetu.

Početkom 1994. godine stupio sam u kontakt sa prof. Đorđem Paunovićem sa Elektrotehničkog fakulteta u Beogradu, koji je bio rukovodilac njihovog računskog centra. Dogovorili smo konekciju URC-a sa njihovim RC-om, s tim da je komunikacija trebalo da ide putem interneta, komercijalne mreže koja je od 1992 do 1993. godine počela da dominira u SAD. Oni su bili onedavno povezani na tu mrežu preko

Grčke, ali sa ograničenim setom servisa, budući da je SR Jugoslavija bila pod sankcijama. Od njih smo dobili softver za komunikaciju MULTINET, od PTT Srpske smo molili i dobili besplatno na korištenje dvije parične linije na relaciji Banjaluka-Beograd, a od PTT Srbije vezu od glavne pošte Beograd do RC ETF-a, takođe besplatno. Da bi se naš računar MicroVAX 3800 mogao povezati, bila je neophodna i odgovarajuća mrežna kartica, koju nam je, na naš zahtjev, poslalo Udruženje Srba iz SAD.

Sve se ovo dešavalo tokom 1994. godine. Aktivnosti su prekinute krajem 1994. godine zbog mobilizacije Studentske brigade. Aktivnosti su nastavljene u proljeće 1995. godine, kada smo na Đurđevdan, 6. maja 1995, uspostavili internet vezu i prosljedili prve informacije između URC-a i RC ETF-a u Beogradu. Brzina komunikacije bila je vrlo mala od 9.600 bit/s, a nešto kasnije 12.800 bit/s.

Veliku pomoć imali smo od tada mladih asistenata beogradskog ETF-a Berislava Todorovića i Nenada Krajinovića, dok je na našoj strani, uz stručnjake PTT

Ubrzo nakon povezivanja na internet u Univerzitetском računskom centru i banjalučki Elektrotehnički fakultet se takođe povezao na svjetsku mrežu. Tog perioda se prisjeća Slaven Ćosić, Šef Službe za ISP u kompaniji m:tel, a u to vrijeme asistent na Elektrotehničkom fakultetu u Banjaluci.

„Krenulo je nekako kada i URC, možda koji mjesec kasnije. Na tome smo radili Igor Lončarević, tada student ETF-a, i ja na strani fakulteta uz svesrdnu podršku tadašnjeg dekana Branka Dokića. Veza prema internetu prvo je išla preko kompanije RSTEL iz Bijeljine pa je i mail domen bio etfbl.rstel.net. Link do njih je išao preko Telekoma Srpske i to je bila obična modemska veza od 28 kbit/s.

Za server je korišten Compaq računar i jedan modem. Nakon rata dobili smo dvoprocesorski Pentium 5 uređaj koji je bio USAID-ova donacija zajedno sa četiri Zyxel modema. Ovaj računar je radio sve, terminirao pomenute modeme za korisnički Dial-up, radio kao mail server, web-server i ftp server.

Pristup korisnika je bio Dial-up na 28 kbit/s sa četiri linije koje su, naravno, stalno bile zauzete pa je bilo uvedeno vremensko ograničenje od 20 minuta.

U svakom slučaju bio je to svojevrsan prozor u svijet u ratnim godinama. Znam da je bilo nekoliko slučajeva da su ljudi pisali našim administratorima kako bi prenijeli poruke svojim porodicama, jer nije bilo telefonske veze sa svijetom.“

Srpske, koji su povezali parične linije, glavni posao setovanja računarske komunikacije uradio Mirko Veselić, tada student volonter u URC-u.

Dakle, prva internet veza uspostavljena je isključivo na osnovu entuzijazma i vizije male grupe od dvoje zaposlenih u URC-u i dvojice studenata.

Šta je to značilo za studente, koje novine su se desile?

To je bio veliki tehnološki iskorak, ne samo za Univerzitet u Banjaluci, već za akademsku zajednicu u Republici Srpskoj. Bio je to početak jedne nove ere, ere interneta. Od tog trenutka našim profesorima i studentima postali su dostupni, ne samo resursi naučnih, već i drugih privrednih, političkih, kulturnih i sportskih informacija iz cijelog svijeta. Bio je to jedan novi izazovni vid komunikacije po sistemu „ovdje i odmah“.

Radi popularizacije interneta, mi smo omogućili besplatan pristup internetu iz prostorija URC-a svim zainteresovanim, studentima, profesorima, učenicima srednjih škola, građanstvu. Interes je bio veliki. Prostorije Računskog centra bile su pune korisnika. Veliki broj srednjoškolaca, gimnazijalaca iz Banjaluke, već u ranoj mladosti dobio je pristup internet tehnologiji, što se odrazilo na njihov stručni razvoj. Mnogi od njih dostigli su visok profesionalni nivo te danas rade na odgovornim pozicijama u brojnim kompanijama u Evropi i SAD, odnosno RS.

Kako su korisnici pristupali internetu? U prvo vrijeme pristup je bio samo iz prostorija URC-a, uz korištenje alfanumeričkih terminala konektovanih na računare VAX 3800 i HP 9000 host. Ubrzo smo uspostavili i eksternu komunikaciju korisnicima sa njihovih kućnih računara putem osam komutiranih Dial-up linija.

Da li se sjećate nekih anegdota iz tog vremena? Kako je ovo bio pionirski i rani poduhvat, posebno u ratno vrijeme, i sami novinari koji su nas posjećivali nisu mnogo znali o tome pa su najčešće riječ „internet“ izgovarali kao dvije riječi „inter net“. Takođe, dopisivao sam se standardnom poštom sa prijateljem koji je radio u velikom koncernu ABB u Cirihi, u Švajcarskoj. U jednom pismu mu pišem: „Od sada ne moramo komunicirati pismima, možemo koristiti e-mail.“ Na šta mi on odgovara: „Ali ja nemam internet.“

Koliko se upotreba interneta razlikuje danas od upotrebe prije 25 godina? Kada smo počeli sa internetom 1995, bili smo ograničeni malom brzinom prenosa podataka, ali činjenica da smo tražene informacije mogli dobiti čekajući nekoliko minuta u odnosu na dane i mjesece koji su bili potrebni prije toga, bila je oduševljavajuća. Tokom ovih 25 godina internet brzine prenosa informacija su enormno porasle, internet servisi su se umnožili, savremeni život bez interneta je postao nezamisliv. Internet je promijenio svijet i u tehnološkom i u sociološkom pogledu.

Da li imate neku poruku za današnje korisnike s obzirom na to da ste u prilici da 25 godina pratite razvoj interneta u BiH? Od 2014. godine internet ulazi u industriju povezujući mašine, alate i proizvode (Industrijski internet stvari - IIoT). To dovodi do dramatičnih promjena u sferi proizvodnje koje su označene kao 4. industrijska revolucija. Industrijski internet kod nas još nije dobio odgovarajuću podršku u stručnim krugovima, iako su uslovi danas neuporedivi sa onima iz 1995. godine.

Moramo što prije otpočeti s aktivnostima u razvoju IIoT sistema. Veliko kašnjenje u ovom pravcu može dovesti do posljedica za tehničko-tehnološki i privredni razvoj ovog regiona.

BRENDOLOGIJA

KADA PR, A KADA OGLAŠAVANJE?

PIŠE: MAJA DESANČIĆ

PR i oglašavanje, dvije različite discipline koje imaju zajednički cilj

Međutim, te različitosti često su predmet rasprava, budući da i danas mnogi smatraju da im, ukoliko imaju jedno, drugo nije potrebno. Ciljano tržište i ostvarivanje poslovnih ciljeva posljedica su potpunog shvatanja i sinhronizovanog djelovanja PR-a i oglašavanja.

U suštini, od izuzetnog značaja je definisanje njihovih razlika te pravilno korištenje, bez favorizovanja jednog ili drugog. Oba načina komuniciranja imaju svoje prednosti i mane, ali su i PR i oglašavanje ključni alati u izgradnji brendova i u komunikaciji sa ciljnim grupama.

Oglašavanje plaćamo, PR smo zaradili, i koliko god djelovalo jednostavno, u praksi često postoji preklapanje, ali i neraskidiva veza između ova dva načina marketinškog komuniciranja. Oni, dakle, služe istoj svrsi, ali na različitim nivoima.

PR VS. OGLAŠAVANJE

Ukoliko platite oglasni prostor i tačno znate oblik i vrijeme u kojem će se oglas pojaviti, tada pričamo o oglašavanju, odnosno o jednosmjernoj komunikaciji. PR osluškuje tržište, kreira vijesti o kompaniji, proizvodu ili usluzi i na taj način obezbjeđuje besplatan publicitet, a samim tim i veći kredibilitet i širu publiku.

Dakle, PR priča priču, indirektno, putem trećih strana, prvenstveno medija. To je prva i osnovna razlika u odnosu na oglašavanje - prenošenje poruke u pravo vrijeme, na pravom mjestu i pravoj publici.

Samim tim PR je taj koji stvara veće povjerenje kod potrošača ili korisnika usluga te gradi temelje na kojima se zasniva vjerodostojnost oglašavanja.

Iako na prvu djeluje da su odnosi sa javnošću isključivo povezani sa malim klijentima, naročito zbog velike doze oglašavanja koje se povezuje sa velikim svjetskim brendovima, to ne znači da je oglašavanje stvorilo poznate marke. Naprotiv, većina marketinških stručnjaka saglasna je sa pravilom: „Najprije PR, tek onda oglašavanje.“ Sa druge strane, naravno,

ukoliko se iskoristi na kreativan ili inovativan način, PR je taj koji će generisati sadržaj i velikim i malim kompanijama, bez obzira na budžete kojima raspolažu.

OGLAŠAVANJE VS. PR

Sa druge strane, klasično oglašavanje na masovnim medijima i dalje je najefikasniji način da se dođe do velikog broja čitalaca, slušalaca ili gledalaca. Bez obzira na činjenicu da je pristrasno, oglašavanje je to koje uvjerava i prodaje.

Iako rezultati zavise od novca, prilikom oglašavanja vi sami odlučujete kako i koju poruku ćete poslati, takođe, znate gdje će biti plasirana i koliko dugo će trajati.

Preciznim metodama oglašavanje daje jasan uvid u to kako je oglas dobio svoje (plaćeno) mjesto. Procjenu o efektu koji je izazvao PR tekst teško je izmjeriti

uprkos AVE-u (advertising value equivalency), koji mjeri povrat investicije za odnose s javnošću.

Problem PR objava je taj što krajnji sud o njima donose treća lica, urednici i novinari koji će procijeniti da li će vaš tekst objaviti ili će vas proslijediti u marketinški odjel redakcije. Tada dolazimo u situaciju da odlučujemo između PR strategije koja govori: "Vjerujte nam da je ovo zaista dobra priča" i klasičnog oglašavanje kojim poručujete: „Ovo je zaista najbolji proizvod i kupite ga.“

U suštini, recept za uspjeh je, kao i uvijek, u sredini, odnosno u marketinškoj strategiji koja integriše i koordiniše oboje, i PR i oglašavanje. Iz prostog razloga što ljudi moraju biti izloženi istoj poruci više puta, ali i na različite načine, kako bi je upamtili. Odgovarajuća strategija pojačava frekvenciju ključnih poruka i doprinosi sveukupnom cilju promocije.

realme

Stručnjak sa četiri kamere

realme 5

Pretplata: L+
1 KM

realme 5 Pro

Pretplata: L+
1 KM

realme X2

Pretplata: L+
1 KM

www.mtel.ba

korisnički servis 0800 50 000

mtelbih

mtelimateprijatelje

An abstract painting featuring a complex composition of colors and textures. The palette includes bright yellow, deep red, black, and grey, set against a light, off-white background. The brushwork is expressive and gestural, with some areas showing thick, layered paint and others with thin, delicate lines. The overall effect is one of dynamic energy and emotional intensity.

m:

S DRUGE STRANE

HILJADU RIJEČI

EPHEMUT

U DOBROM DRUŠTVU

STEVO GRABOVAC, KNJIŽEVNIK ZAMALO NINOVAC IZ AUTO-PRAONICE

PIŠE: JELENA PRALICA

Ne znam da li postoje pisci koji pišu da bi dobili neku nagradu, ako postoje, onda imaju moje iskreno saučešće, govori osvrnuvši se na ulazak u najuži izbor za prestižno književno priznanje

FOTO: BORIS MAKSIMOVIĆ

„Sto godina samoće“ pročitao je za jedan dan. Svoj prvi roman „Mulat albino komarac“ napisao je dok je radio u auto-praonici, nastojeći od samog sebe da ukrade dovoljno preostalog slobodnog vremena i pretoči ga u ono što ga oduvijek, kako kaže, pronalazi - pisanje.

A onda se desio najširi krug za posljednju dodjelu NIN-ove nagrade. Pa uži, pa najuži. Stevo Grabovac, koji je većinu života proveo u Brodu, a danas ima banjalučku adresu, našao se tako, kao do juče nepoznat autor sa samo jednim romanom, među pet mogućih dobitnika te prestižne nagrade. Stevo Grabovac, zamalo ninovac iz auto-praonice. Ili, bolje reći, iz skladišta prodavnice prehrambenih artikala, gdje danas radi.

„Znaš, kad imaš nekog ko mora do prvog u mjesecu da plati ratu kredita, a ne zna kako će to uraditi, njega uopšte nije briga za umjetnost... E, to je ta razlika, meni je umjetnost u svakom tom kontekstu uvijek prisutna u životu. U smislu da ga obogaćuje“, govori za m:agazin te progovara o stvaralaštvu, očekivanjima i pokojoj zabludi.

Vaše pisanje je na neki način otpočelo u djetinjstvu, kako biste pisanom riječju pratili jednog prijatelja. Vjerujete li da bi Vas književni rad pronašao i da nije bilo tog svojevrsnog izazova?

Vjerujem da bi, jer već sam taj izazov probudio, to je nešto što je već postojalo u meni. Uostalom, književnost

me uvijek pronalazila, kako kaže Dovlatov: „Nisam ja izabrao tu profesiju, ona je izabrala mene i sad više nemam kud“ (parafraziram). Bilo je to u raznim okolnostima i u raznim periodima mog života. Sjećam se, na primjer, da sam u vojsci, na straži, pisao poeziju ili da sam tokom studiranja pisao kratke priče... Uvijek je to nekako dolazilo samo po sebi.

Umjetnost je i inače neraskidiv dio Vašeg bića, likovna, muzička... Sve to se negdje stapa i prožima kroz ono što je Vaša suština. Koliko se to i kako prepliće sa svakodnevicom, ako mislimo na onih osam časova posvećenih radnim obavezama?

Ako bih sad htio da izigram nekog nepopravljivog romantičara, rekao bih da je sve umjetnost, ovo, naravno, uopšte nije daleko od istine, samo je ljudima to teško da prihvate. Znaš, kad imaš nekog ko mora do

prvog u mjesecu da plati ratu kredita, a ne zna kako će to uraditi, njega uopšte nije briga za umjetnost... E, to je ta razlika, meni je umjetnost u svakom tom kontekstu uvijek prisutna u životu. U smislu da ga obogaćuje. Kad sam ozbiljnije počeo da pišem, to više nije bilo samo obogaćivanje, to je postalo dio mene, bukvalno. Mislim, uvijek je i bilo, samo je sad, da se tako izrazim, postalo vidljivo.

Za pisanje kažete da Vas je spasilo od ludila i beznađa. A da li je još nešto promijenilo u Vašem životu?

Uh, ovo je teško pitanje. Prvo sam ja promijenio život da bi došlo do pisanja. U još jednoj od onih već pominjanih faza.

Došao sam u tačku kad je sve postalo besmisleno i morao sam uraditi nešto. To nešto značilo je razotkrivanje samog sebe, što je, opet, vodilo ponovo u pisanje, a

~~~~~

Trenutno uklapate život radnika i stvaralački život. Razmišljate li o životu bez takvog uklapanja i na koji način?

Grabovac: Kao i svaki čovjek, maštam. Ne znam, da onaj saudijski šejik što je po internetu ostavljao svoje basnoslovno bogatstvo odluči da se javi meni i da mi prepusti sve svoje naftne bušotine... Ne znam zaista, u stvari nisam materijalista, novac kao takav me ne zanima, ali da bih volio pisati bez dodatnih opterećenja koja se tiču posla koji nema veze sa pisanjem, naravno da bih. A kako? Pa to već nije u mojim rukama. Ja mogu samo da se trudim i da pišem.

~~~~~

onda se nakon toga mnogo stvari promijenilo. Zapravo bih rekao da se cijeli svijet promijenio. Mislim, nije, on je i dalje isti, ali moj život, u globalu, nije više isti. I nikad više neće biti isti. No, da ne budem nejasan, ne mislim ja ovdje na činjenicu da sam objavio svoj prvi roman, naprotiv, mislim na neke svoje intimne, unutrašnje svjetove, na svoj lični univerzum, na dragocjenosti koje imate u životu i do kojih vam je stalo.

Paradoksalno, čak i ako nemaju veze sa samim pisanjem, sve je dolazilo nekako povezano s njim. Zato sam to nekad i rekao, da me je spasilo od ludila i beznađa.

Ipak, nije to samo pisanje, nikad nije samo pisanje, postoje u mom životu osobe do kojih mi je stalo više nego do mene i bio bih bezobrazan i bezobziran da pisanju pridajem toliku važnost.

Kako, kao „anonimni pisac iz provincije“, tumačite misao da „najbolje stvari dolaze iz provincije“?

Ne tumačim nikako. Prvo, vrlo teško je danas na ovim našim prostorima odrediti šta je to uopšte provincija. Drugo, već u startu imate to omalovažavanje od establišmenta koji je sam sebe vaspоставio kao osnovno mjerilo kulturnih vrijednosti. Ili imate ono alanfordovsko „srdačno tapšanje po ramenu“.

Mjesta u kojima smo se rodili i u kojima živimo su nam dana pod nekim okolnostima i zbog njih nekog osuđivati ili hvaliti je jednako besmisleno. Ja ću reći jednu od onih često korištenih floskula: o umjetniku ne treba suditi odakle je, već na osnovu njegovog djela.

Sada, sa već određene vremenske distance, kada je riječ o NIN-ovoj nagradi, kako komentarišete svu tu atmosferu u kojoj ste se obrelili?

Zbunjeno. I dan-danas. Kroz magnovenje. Već smo pominjali da sam ja neko ko je zaposlen u prodavnici i meni je veći problem bio kako ću da dobijem slobodne dane za put u Beograd, jer sam nekako u isto to vrijeme učestvovao na književnom festivalu, negoli da se borim s mislima o književnoj nagradi, a onda kad sam se vratio sa festivala, čekala me gomila posla. Tako da se zna desiti da me danas neki prozivaju i govore da sam se ogradio od bojkota NIN-ove nagrade ili da sam zauzeo ovaj ili onaj stav, možda čak i arogantan sa tvrdnjom da me ne zanimaju podjele na književnoj sceni, ali tu se ne radi o aroganciji, naprosto se radi o tome da imam druge obaveze i da, osim toga, i dalje pišem i stvarno ne mogu, neću i ne želim da se uplićem u bilo kakve polemike. To nije „nemanje stava“, to je naprosto moj stav. I ja ga mogu samo kao individua iznijeti.

Sutra, ako budem mislio da treba da bojkotujem neku nagradu, ja ću to učiniti. Ili ako budem mislio da treba da je primim, isto ću to uraditi. Nikad iza mene nije stajalo nikakvo udruženje nikakvih književnika, tako da nema potrebe ni sada da me neko svrstava u bilo kakve grupe.

„Mulat albino komarac“ u najužem izboru za jednu od najvažnijih književnih nagrada na ovim prostorima - da li ste ikada imali takav scenario dok ste radili na tom rukopisu?

Zvučaću opet kao papagaj, jer ovo svi autori uglavnom govore, ali istina je: nisam imao nikakav scenario dok sam radio na rukopisu.

U stvari, ne znam da li postoje pisci koji pišu da bi dobili neku nagradu, ako postoje, onda imaju moje iskreno saučešće, ja ne znam kako je to uopšte moguće, osim ako ćemo sad iznijeti onu blasfemičnu tvrdnju da su sve nagrade namještene i da jedino tako možeš pisati da bi je dobio, a u tom slučaju je svejedno šta pišeš. Ja naprosto ne znam tako pisati.

A scenario iz djela, koliko ima dodira sa Vašim životom i onim u šta Vas je stvarnost oblikovala?

Ja nikad nisam bježao od tvrdnje da je dobar dio radnje samog romana moja lična priča. Osim toga, „Mulat“ spada u ispovijednu prozu, tako da tu nemam šta da skrivam. Naravno, mnogo toga je izmaštano, kad pišete roman, nije bitna tačnost informacija koje donosite, već priča koju pričate, emocija koju osjećate...

Dakle, nisam ja sad pazio da tačno i objektivno prenesem likove, mnogi od njih su više u službi simbola u romanu. No, veoma često me ljudi to pitaju i ja obično kažem: „Da, epizode iz rata su se desile meni i mojoj porodici, da, ja sam taj koji je ostao bez roditelja i ja sam taj koji je slušao grandž devedesetih godina prošlog vijeka“, no i to su samo informacije i šta one zapravo znače - ništa.

Gdje Vas dalje vode spisateljski talenat i umijeće? Šta spremate i čemu se nadate?

Pišem novi roman. No, i to je sad jedna čudna priča, jer nije on nikako nov, to je samo jedan od rukopisa na kojima sam radio tokom prošlih godina, a eto, spletom životnih okolnosti se desilo da baš „Mulat“ bude prvi objavljen.

A sad, ako mislite čemu se nadam s ovim rukopisom na kome radim, osim što očekujem da napišem tu famoznu zadnju rečenicu na kraju romana, nemam nekih drugih očekivanja. Vidjećemo dalje šta će biti.

U DOBROM DRUŠTVU

NIKOLA OBRADOVIĆ
RECEPT ZA USPJEH LEŽI U NAMA

PIŠE: STEFAN LIČINA

FOTO: SRPSKA ASOCIJACIJA MENADŽERA

Regionalnoj, ali i svjetskoj IT zajednici Nikola Obradović je dobro poznato ime. Za sebe kaže da je serijski tech-preduzetnik sa dugogodišnjim (cjeloživotnim) iskustvom u IT industriji. Prvi računar dobio je sa četiri godine, prvi novac od IT-ja zaradio u osnovnoj školi, a danas, kako kaže, „igra sa sve većim igračima na globalnom tržištu“.

Nikolin put od dizajnera, preko programera, pa sve do menadžera i vlasnika više IT biznisa bio je prilično trnovit, a svoj životni i profesionalni put podijelio je i sa učesnicima trećeg „Regionalnog App izazova“, koji je organizovala kompanija m:tel, u saradnji sa ostalim članicama Telekom Srbija grupe.

Vaš zadatak bio je da srednjoškolcima prenesete znanja i pružite im savjete kako da se snađu u IT svijetu - možete li ih podijeliti i sa čitaocima m:magazina?

Ono što sam prenio talentovanoj djeci jeste to da nikada ne odustaju od svojih snova i ciljeva. Bukvalno je moguće postići uspjehe iako nam geografski položaj i neke druge stvari nisu baš naklonjeni kada je u pitanju IT, jer ne živimo u epicentru dešavanja. Sve je mnogo teže, ali isto tako sve je izvodljivo i za sve postoji rješenje.

~~~~~

„Potencijal leži prvenstveno u mladim ljudima u koje treba da ulažemo, prije svega u njihovo znanje, mentorisanje, rad sa njima, a kasnije i da ih motivišemo da ostanu u našim zemljama i doprinesu razvoju svojih okruženja. IT je posljednjih nekoliko godina broj jedan industrija u regionu, a i u svijetu, a vjerujem da će tako i ostati dugi niz godina u budućnosti.“

~~~~~

„Regionalni App izazov“ okupio je najtalentovanije srednjoškolce iz regije koji izrađuju mobilne aplikacije. Kakvi su Vaši utisci i da li Vas je neka ideja ili aplikacija posebno oduševila?

Imao sam priliku da u posljednjih pet i više godina učestvujem, budem mentor, sudija i predavač na raznim IT i startup događajima po svijetu, ali ono što sam vidio na „Regionalnom App izazovu“ zaista je ostavilo pozitivan trag na mene. Najprije, ne treba da zaboravimo da se radi o djeci koja

imaju između 14 i 18 godina, a njihov rad uz pomoć mentora bio je zaista fascinantan za relativno kratko vrijeme. Svi su imali gotove aplikacije, većina ih je i prezentovala, a dobar dio može zaista imati primjenu u pravom svijetu. Od ideja bih istakao pobjedničku ideju, jer je AR (Augmented Reality) nešto što pratim posljednjih godina i što ima sve veću primjenu. Sa Vukom, momkom koji sa svojim timom stoji iza pobjedničke ideje, sam u kontaktu i pokušaćemo da uradimo nešto zajedno i njihovo rješenje primijenimo na nekim realnim projektima. Moja kompanija i moj tim će nastaviti da budu podrška, baš kao što su to bili mentori tokom takmičenja. Vjerujem da ćemo naučiti jedni od drugih mnogo toga novog.

Godinama ste u IT svijetu, a velikim dijelom bavite se i razvojem aplikacija za mobilne uređaje. Zato nam sigurno možete reći kakvi su trendovi i kako će aplikacije izgledati u budućnosti?

Stil života koji je sve brži omogućava da se trend u posljednjih nekoliko godina usmjerava ka većoj upotrebi mobilnih

telefona i njihovoj primjeni za razne stvari. Danas preko telefona možete da radite apsolutno sve: čitanje dnevne štampe i internet portala, korištenje raznih socijalnih mreža, plaćanje računa i plaćanje karticama pomoću „mobile-wallet“-a, rad sa dokumentima, igranje raznih igrica, gledanje filmova, onlajn učenje, praćenje video-nadzora, upravljanje pametnim kućama, upravljanje automobilom (Tesla), video-konferencije, fitness i mnoštvo drugih aktivnosti. Danas nam se bukvalno sve nalazi na dlanu kada imamo mobilni telefon. Trendovi upotrebe mobilnih telefona će samo da rastu tokom vremena. Neki od trendova koji su već sadašnjost, ali će dobiti još veću primjenu u budućnosti jesu: AR (Augmented Reality - proširena stvarnost), VR (Virtual Reality - virtuelna stvarnost), Computer Vision (računarski vid), IoT (Internet of Things) uz mobilne aplikacije, Beacon tehnologija (može da se koristi za beskontaktno plaćanje ili za navigaciju u zatvorenom prostoru), 5G mreža, AMP (Accelerated Mobile Pages - Google i Twitter projekat), AI čipovi i AI generalno (vještačka inteligencija)...

Pokrenuli ste nekoliko uspješnih kompanija, među kojima je i Bridgewater Labs, radili na brojnim projektima, ali

i osvojili priznanje Srpske asocijacije menadžera za mladog menadžera 2017. godine - koliko Vam sve to znači?

Za svaki uspjeh preko noći potrebno je da prođe minimum desetak godina. Nagrada dodijeljena od strane Srpske asocijacije menadžera bila je kao kruna na sve do tada postignuo, a pored toga otvorila je neke nove prilike i mogućnosti, jer ako čovjek sebe okruži ljudima uspješnijim od sebe, može mnogo toga i da nauči. Takođe, često volim da se našalim da je ta ista nagrada pomogla mojoj majci da u potpunosti razumije da su sve one godine provedene ispred računara nekako urodile plodom, jer kada radite nešto neopipljivo, vrlo je teško i sporo vidjeti rezultate. Povezivanje sa drugim ljudima je ključ svakog uspjeha pojedinca ili kompanije, tako da je, pored akademskog i neakademskog obrazovanja, „networking“, kako ga zovu u svijetu, iz mog ugla najbitniji za uspjeh. Nekada jedna konekcija iz okruženja može promijeniti privatni ili poslovni život. Zato svi treba da se kreću među ljudima (možda ne u vrijeme ove pandemije koja nas je zadesila, ali sigurno odmah nakon toga).

Iz sopstvenog iskustva, koji je to put kojim svaki preduzetnik mora proći da bi svoju ideju u potpunosti realizovao?

Citiram već sebe mnogo puta i jednu staru kinesku poslovicu koju sam davno izmislio, a koja glasi: „Čovjek mora najprije da jede piljevinu, da bi poslije jeo drvo.“ Svako ko kreće u neki novi izazov preduzetništva, pokušavajući da napravi neki startup koji će promijeniti okruženje ili svijet, treba da krene od identifikacije problema koji rješava, zatim dobrom analizom istog, analizom tržišta da provjeri da li je taj „problem“ zapravo problem ili samo zabluda pojedinaca i nakon toga da ponudi rješenje na tržištu. U samom početku ljudi treba u potpunosti da analiziraju postojeći problem, rješenje istog, poslovni model, potrebu na tržištu, kao i da vide kojim to tehnologijama i na koji način mogu da ga riješe. Nakon toga potrebno je da naprave tzv. MVP (Minimum Viable Product - minimalno održivi proizvod), koji će testirati na tržištu, uvidjeti njegove mane, raditi kvantifikaciju kako i koliko efikasno rješava postojeći problem, raditi na njegovom unapređenju i onda su sva vrata otvorena za investiciju, plasiranje proizvoda na globalno tržište itd. Za uspjeh bilo koje kompanije neophodno je da se okružite pravim TIMOM i da vjerujete u istu ideju i zajedničkim snagama i svojom kompatibilnošću učinite proizvod boljim. Tim i energija u istom je nešto što je srž svakog uspjeha.

Ako se okružimo ljudima mudrijim i boljim od nas samih i ako sinergija među članovima tima postoji, uvijek možemo da idemo korak dalje od ostalih. Još jedan od savjeta koje dajem u posljednje vrijeme jeste da se treba okrenuti tzv. mikronišama, a to su određene specifične grane neke oblasti/industrije, kao i nerazvijenim IT tržištima (Afrika, recimo) ili nesvakidašnjim tržištima, kao što su Kina i Azija generalno. IT preduzetnici iz Evrope više žive san „Silicon Valley“ i okrenuti su ka Americi, ali nisu svjesni da sada u Kini ima više „unicorn“-a (privatna kompanija koja vrijedi više od milijardu dolara), a i generalno je tržište mnogo veće nego u Americi. Vjerujem da ih u tome sprečava nepoznavanje jezika i kulture koja se u potpunosti razlikuje od zapadne.

Da se još jednom vratimo na mlade talente. Koliko je onda, iz Vaše perspektive, važno formalno obrazovanje u odnosu na ono koje se stiče na konferencijama, stručnim predavanjima?

Formalno, odnosno akademsko obrazovanje ne može se uporediti sa konferencijama i stručnim predavanjima. Ono jeste bitno i daje ti neku osnovu, ali nije presudno za karijeru ili za uspjeh. Znam sjajne inženjere koji nisu završili fakultet, pa čak ni srednju školu ili neke koji su završili,

recimo, filozofski fakultet, a sjajni su programeri. Dakle, nema pravila. Djeca treba da iskoriste školu i fakultet da dobiju osnovna znanja i da naprave mrežu sa ljudima, kao i da putuju, jer nikada se ne zna kada će im se putevi ukrstiti na poslovnom planu - znam mnogo takvih primjera iz svog okruženja. U životu je najbitnije ono što nosimo sa kućnog praga i to nas na kraju dana čini dobrim ljudima, prijateljima, budućim roditeljima, bračnim ili poslovnim partnerima, menadžerima, programerima itd. To nas nijedna škola ne može naučiti. Znanje je danas dostupno na dlanu zbog interneta, tako da, ako se to iskoristi na pravi način, jednostavno ne postoji prepreka da se napravi uspjeh. Posvećenost svom poslu i samousavršavanju, kao i gorepomenutom „networking“-u posjećivanjem konferencija, raznih startup takmičenja i slično otvara nove prilike u privatnom i poslovnom svijetu.

~~~~~

„Ljepota IT industrije jeste u tome što je tržište cijeli svijet i iz svog grada ili svoje kuće, bilo gdje da se nalazite, možete da radite za male ili velike klijente koji se nalaze širom naše planete.“

~~~~~

Sve češće slušamo o vrijednosti IT industrije, ali i o pitanju uspjeha na našim prostorima. Koji je recept za uspjeh, jer je Vaš tim definitivno dokaz da se i iz Srbije može veoma uspješno raditi?

Kao što sam već napomenuo, nijedan uspjeh ne dolazi preko noći. Mora da se ima jasna vizija gdje idete kao pojedinac, a kasnije i kao kompanija. Potrebno je da se okružite sjajnim ljudima koji sa vama dijele isti cilj i viziju. Mnogo morate raditi na samom sebi, ulagati u svoje znanje, koje je u današnje vrijeme lako dostupno. Uzmite i vucite za rukav dobre mentore koji su iskusili slične probleme i uštedite sebi neko vrijeme, ali isto tako naučite od njih nešto novo što ćete kasnije moći da primjenjujete. Dakle, za uspjeh su potrebni rad na samom sebi, dobar tim, dobri mentori, jasna vizija i cilj kompanije, povezivanje sa drugim ljudima, da ponudite rješenje postojećeg problema, a kasnije će doći i investicija koja će pomoći da skalirate svoj proizvod. Novca ima i više nego dovoljno na ovom svijetu kroz razne investitore i fondove, ali manjak je dobrih i jedinstvenih ideja, kvalitetnog pristupa rješavanju problema i prevashodno posvećenosti nas samih i našeg tima. Recept leži u nama samima. Sve, uključujući i uspjeh je u nama. Faktor sreće je minimalan u odnosu na sve gore opisano.

TIM „LINUXOVCI“

OD IDEJE DO POBJEDNIČKOG TRONA „REGIONALNOG APP IZAZOVA“

PIŠE: STEFAN LIČINA

Kada se spoje odlična ideja i još bolji tim, rezultat ne može izostati. Potvrda toga je i trojac pod imenom „Linuxovci“ iz banjalučke Gimnazije, jedan od pobjedničkih timova ovogodišnjeg „Regionalnog App izazova“, koji je u Banjaluci održan sredinom februara.

Sava Malinović, Matija Mirković i Nikola Vujković kreatori su aplikacije jedinstvenog naziva - „KuMe“, odnosno „Kućni menadžer“. Ovi mladi ljudi već su iskusni ajtijeveci, a nas je zanimalo kako je izgledao njihov put od ideje do pobjedničkog trona našeg „Regionalnog App izazova“.

Ispričajte nam kako je izgledao proces nastanka vaše aplikacije – od ideje do realizacije?

NIKOLA: Proces pravljenja aplikacije bio je naporan, ali i zanimljiv. Od početne ideje do početka kodiranja aplikacije trebalo nam je oko dvije do tri sedmice. Nakon što smo razradili ideju do kraja, za ostatak posla nam je trebao čitav zimski raspust.

SAVA: Fokusirali smo se na to da aplikaciju radimo dio po dio, sistem po sistem, od senzora ka aplikaciji. Cjelokupan proces je rezultat uvažavanja svih ideja i mišljenja, a sama ideja pripada podjednako svima.

MATIJA: Ipak, moram dodati da je cjelokupan proces zapravo počeo u junu prošle godine, kada smo počeli učiti o IoT tehnologiji. Početkom školske godine pričali smo o realizaciji, potom smo prijavili ideju i sada imamo finalnu aplikaciju.

Kako ste došli na ideju da razvijete aplikaciju „KuMe – kućni menadžer“ i koji je osnovni koncept?

SAVA: Kao i svaka ideja, „KuMe“ je rezultat lične kreativnosti, ali i spoznaje ideja drugih ljudi. U saznavanju modernih trendova posebno su nam pomogli događaji poput m:tel Playground-a i Init konferencije, sjajni meetup-i koji su održani u Banjaluci.

NIKOLA: Htjeli smo da pratimo trend, da razvijemo neki projekat u sklopu IoT-a kojem u posljednjih nekoliko godina raste popularnost. Aplikacijom smo odlučili da riješimo neke standardne IoT probleme, kao što je mjerenje temperature, ali smo takođe realizovali i neke naše ideje. Osnovna ideja aplikacije nam je oduvijek bila da olakšamo svakodnevne obaveze u životima naših korisnika.

MATIJA: Došli smo do ideje kada smo pričali o dosadnim kućnim poslovima i njihovoj automatizaciji. Iako smo znali samo osnove IoT-a, mi smo počeli sa realizacijom projekta i aplikacije.

Proces izrade aplikacije trajao je nekoliko mjeseci – šta je bilo najinteresantnije, a šta najstresnije u tom periodu?

SAVA: Najinteresantnije je bilo učenje nama potpuno novih tehnologija i servisa, koji su neizostavan dio ovog zanimljivog projekta. Najstresnija je, sa druge strane, bila realizacija projekta u datom roku, posebno u danima pred sam „deadline“.

NIKOLA: Meni je najinteresantnije bilo samo kodiranje aplikacije, jer smo tu prvi put mogli da vidimo naše ideje u njihovoj pravoj formi. Bilo nam je veoma interesantno da rješavamo izazove koje smo sebi postavili, ali i da naučimo neke nove stvari i nove metode u IT svijetu.

MATIJA: Prilikom izrade aplikacije nije bilo mnogo stresnih trenutaka. Ipak, sjećam se da su najstresniji momenti bili oni kada nisu radili faktori koji ne zavise od nas, već od kreatora programa i programerskih biblioteka.

~~~~~  
*Kompanija m:tel BiH, u saradnji sa drugim članicama Telekom Srbija grupe, bila je domaćin trećeg „Regionalnog App izazova“, koji je od 18. do 20. februara 2020. godine održan u Banjaluci.*  
 ~~~~~

Vaša aplikacija je među tri najbolje na ovogodišnjem „Regionalnom App izazovu“. Na ovaj način ste nastavili tradiciju uspjeha koji postižu učenici banjalučke Gimnazije. Šta za vas znači ovo priznanje?

MATIJA: Ovo priznanje i samo iskustvo nam mnogo znače. Siguran sam da učešće na takmičenjima otvara mnoga vrata u karijeri.

SAVA: Za nas je ovo signal da u profesionalnom smislu idemo u pravom smjeru i da su naši trud i želja za usavršavanjem prepoznati, i to od regionalnih lidera u oblasti naše buduće profesije.

NIKOLA: Ovo priznanje nam služi kao dokaz da smo spremni za veće izazove. Ponosni smo što smo baš mi učenici koji nastavljaju tradiciju uspjeha banjalučke Gimnazije i drago nam je što predstavljamo našu školu.

Stručni žiri vam je dao određene savjete kako da unaprijedite aplikaciju, ali po čemu se ona izdvojila od ostalih?

SAVA: Naša aplikacija se izdvojila po tome što je povezala pametni telefon i IoT. To, naravno, nije nešto što niko do sada nije uradio, ali mi smo to realizovali na način blizak i razumljiv korisniku. Na takmičenju smo sve i praktično prezentovali, jer smo donijeli maketu sa Arduino-om, Raspberry-jem i svim senzorima koje smo koristili.

NIKOLA: Naša aplikacija ističe se po tome što prevazilazi samu aplikaciju, jer spaja tri različita svijeta - mobilni softver, server i fizički senzor i čipove.

MATIJA: Ja mislim da se izdvojila zbog samog koncepta i tehnologije koju koristi. IoT je veoma kompleksna i zahtjevna grana računarstva i informatike.

Opišite nam atmosferu sa „Regionalnog App takmičenja“ koje je održano u Banjaluci. Iako ste bili na domaćem terenu, konkurencija je bila velika?

NIKOLA: Konkurencija je definitivno bila jaka, jača nego prethodnih godina, i tu se može vidjeti kako se težina ovog takmičenja povećava iz godine u godinu.

SAVA: Ono što posebno izdvaja ovo takmičenje jeste atmosfera među takmičarima, koja je isključivo prijateljska, a sami organizatori pružili su nam podršku u svakom segmentu takmičenja.

MATIJA: Bilo je interesantno i zanimljivo. Upoznali smo se sa mnogo novih ljudi i sreli se ponovo sa prijateljima sa prošlogodišnjeg „m:tel App izazova“.

Koliko za vas znače ovakva takmičenja, s obzirom na to da istovremeno razmjenjujete ideje i iskustva sa svojim vršnjacima?

SAVA: Poznanstva koja smo stekli su i najveća vrijednost ovog takmičenja. To je ono što je od velikog značaja za naš sadašnji, ali i budući rad.

NIKOLA: Ova takmičenja služe učenicima da nauče nove stvari, da naprave nova prijateljstva i da se upoznaju bolje sa IT svijetom. Nama je izuzetno drago što i mi imamo priliku da učestvujemo na ovakvim događajima i zahvalni smo kompaniji m:tel i Gimnaziji na njihovoj podršci.

MATIJA: Osim nagrada, na ovakvim takmičenjima dobijemo mnogo bitnije stvari, kao što su edukacije, prakse i predavanja koja nam pomažu u našem stručnom usavršavanju.

Da li će IT biti vaše životno opredjeljenje i pripremate li nadogradnju ove ili radite na nekoj novoj aplikaciji?

SAVA: Za razliku od konvencionalnih školskih takmičenja, ovdje se pripremamo za ono što je naša budućnost i

stičemo upravo ona stručna znanja i vještine rada u timu, podnošenja pritiska i prezentovanja naših ideja, bavimo se interesovanjima za koja nam sam obrazovni sistem ne pruža mogućnost, a naše su opredjeljenje.

MATIJA: Što se tiče aplikacije, „KuMe“ unapređujemo i planiramo unaprijeđenu verziju da pošaljemo na m:tel Playground Challenge.

NIKOLA: Svoju budućnost vidimo u IT-ju, a polje naših užih interesovanja je, osim mobilnih aplikacija, vještačka inteligencija, konkretno machine learning. Što se tiče takmičenja sljedeće godine, već zapisujemo ideje i sigurni smo da ćemo se vidjeti.

BORIS EREMIĆ, AKADEMSKI SLIKAR

UMJETNOST JE JEDNA OZBILJNA IGRA

PIŠE: JELENA PRALICA

Ako kažem „mural“, na šta pomisliš?

Na Prijedor! (smijeh) Šalim se. Već osam godina sam koordinator međunarodnog projekta „Prijedor grad murala“, koji ima za cilj da Prijedor, grad slikara, brendira i kao grad murala.

*„Moj zanat mi je dao
Vrh, s kojeg ću pasti,
U snu sam se peo
Da nisam ni znao,
I još mi je dao, i još mi je dao
Poraze i časti.*

*Moj zanat mi je dao,
Nudi rajsko voće,
A rakiju i smokve
Ja sam putem krao,
I još mi je dao, i još mi je dao
Kalendar samoće.*

*A ponovo ću gdje drugi neće,
Divljom zvijezdom vođen,
Jer to je moj zanat,
To je moj zanat,
To je moj zanat,
Ja sam za to rođen...“*

Nekoliko stihova velikog pjesnika i kantautora Arseno Dedića dočarava nam šta je umjetnost, na profesionalnom i privatnom planu, donijela Borisu Eremiću, akademskom slikaru iz Prijedora.

Crtao je od malih nogu. Pod svjetlošću svijeće, tadašnjih ratnih devedesetih, bez struje, televizije, crtanje mu je bio jedini bijeg u „izmaštane svjetove“. Kasnije je studirao pravo i psihologiju, ali je u stvari sve vrijeme opet crtao i slikao.

„Nakon nekoliko godina na drugim fakultetima, shvatio sam da je umjetnost jedini svijet u kojem želim da živim“, pojašnjava za m:agazin.

Kaže da je baviti se umjetnošću, u njegovom slučaju, unutrašnja, iskonska potreba svakog umjetnika, koja naposljetku nadjačava sve kontekste - istorijski, geografski, materijalni ili bilo koji drugi.

„Potreba da kroz riječ, muziku, crtež... objasnimo svijet u kojem živimo i ostavimo trag je primarna. Tako da mogu reći da je upravo to presudilo poslije nekoliko godina lutanja“, govori Eremić.

Slika i crtež su njegovi osnovni mediji. Oprobavao se i u drugim oblastima vizuelne umjetnosti: performansu, land artu, videu... a jedno vrijeme bavio se i autorskim stripom, ali je slikarstvo ostalo medij koji mu je najbliži.

„Moje slikarstvo je asocijativno, odnosno nije klasični realizam. Ima u sebi elemente enformela, apstraktnog ekspresionizma itd. Linija i crtež su mi takođe veoma bitni. Tehnike su različite, od crteža, ulja, akrilika, kolaža, do upotrebe različitih materijala“, govori on.

Njegovi radovi su putovali od Kine do Australije, a mnogi od njih su u fundusima muzeja i privatnim kolekcijama. Izlagao je u mnogim gradovima u zemlji i inostranstvu. Takođe, iduće godine bi trebalo da obilježi deceniju postojanja vlastite škole crtanja i slikanja, kroz koju je prošlo više stotina djece, studenata i odraslih. Desetine njih su diplomci na akademijama širom regiona.

„Pedagoški rad je misionarski i zaista sam ponosan na ovih 10 godina“, ističe.

Zajedno sa najmlađim polaznicima škole slikanja, smislio je pjesmu koja je godinama njihova himna, a prvi stihovi glase: „Misli svako crtati je lako; Kako lako kad ne može svako...“ Stoga i vjeruje da je svakom čovjeku, a pogotovo umjetniku, mnogo bitnije za šta, nego od čega živi.

„Ono što je istina, svakome je vrijeme u kojem živi bilo najkomplicovanije, pa je tako i nama ovo naše. Umjetnost je jedna ozbiljna igra, a igra, ljubav i ljepota su recepti za vječnu mladost. Preporučujem“, poručuje za kraj.

MONDO PIŠE

KUĆNI APARATI BLOKIRAJU INTERNET I „UBIJAJU“ WI-FI SIGNAL

Zanimljivo istraživanje otkriva koji sve uređaji blokiraju Wi-Fi i signal bežičnog interneta.

Britanski Ofcom upozorio je sve korisnike širom svijeta da mikrotalasna pećnica blokira Wi-Fi signal u velikoj mjeri čineći internet konekcije u trenutku svog rada nestabilnim i zakrčenim.

Ukoliko ste u tom trenutku na važnom pozivu ili očekujete poruku koja vam je bitna - moguće je da ćete ih propustiti, jer bi signal mikrotalasne pećnice mogao da blokira Wi-Fi signal koji koriste svi uređaji u vašem domu.

Ova situacija bila nam je dovoljno zanimljiva da istražimo koji još kućni uređaji mogu da vam učine internet tj. prenos signala preko Wi-Fi mreže neupotrebljivim ili lošim. Prije svega podsjetite se naše detaljne priče o tome kako unaprijediti Wi-Fi signal i internet učiniti stabilnijim.

Što se drugih uređaja koji „koče“ Wi-Fi kod kuće tiče, to su mnogi bežični uređaji koji vam vjerovatno ne bi pali na pamet. Ipak, bežični telefon je pravi „ubica“ Wi-Fi signala, jer često frekvencija rada tog uređaja može da se miješa sa frekvencijom Wi-Fi rutera i na taj način internet signal učini lošim. Sljedeći uređaj na koji bi trebalo da obratite pažnju i sklonite ga od rutera je sistem nadzora za bebe. To su obično dva „voki-toki“ uređaji sa ekranom ili bez njega, koji se koriste za osluškivanje bebe dok spava. Ovi uređaji takođe emituju frekvencije koje se miješaju sa ruterovim.

Zanimljivo je da ruter može da bude ometan i putem televizora i monitora, zato ga odmaknite od tih uređaja. Vjerovatno o tome niste ni razmišljali, ali i halogene lampe blokiraju signal, kao i blizina prekidača za postepeno smanjivanje jačine svjetla u sobi!

Utičnice i produžni kablovi su još neki uređaji od kojih bi trebalo odmaći ruter. Takođe, zvučnici i sound bar sistemi, koji su često ispod ili pored televizora, mogu da prouzrokuju blokiranje Wi-Fi signala ili njegovo „štucanje“.

Zašto je ovo važno

Dobra pozicija Wi-Fi rutera dokazano je efektivna kad je u pitanju poboljšanje signala, a samim tim i kvalitet interneta koji se preko njega prenosi.

Uz to, Wi-Fi ruter je u ovakvim vremenima, kad svi moramo da budemo kod kuće, praktično naš prozor u svijet i uradimo sve da mu olakšamo rad i internet učinimo postojanijim.

Dobro, šta je rješenje

Rješenje je da pravilno podesite ruter, zaštitite ga propisno i postavite ga u dobru poziciju. Dakle, odmaknite ga makar na pola metra od televizora, utičnica, zvučnika, kablova, uređaja koje smo pomenuli u tekstu i nemojte ga držati na podu. Stavite ga na policu ili sto tako da stoji sam, to bi bilo idealno.

Takođe, moderni ruteri imaju dva do četiri ili čak više fizičkih konektora za kablovsko povezivanje s uređajima, a jedan ili dva kabla određene dužine uvijek se isporučuju sa ruterom. Iskoristite ih za povezivanje uređaja kojima je internet uvijek neophodan - računara, televizora ili konzole. Na taj način ne zavisite od Wi-Fi signala, nego ste direktno povezani žicom na uređaj i vaša veza je najkvalitetnija. Ako vam internet tad pada - vjerovatno nije do vas ili vaše veze, nego do operatora ili njegove infrastrukture.

NEKI JAPANCI ĆE ZAUVIJEK RADITI OD KUĆE

Fujitsu je saopštio da će umanjiti za polovinu svoj kancelarijski prostor u Japanu i prilagoditi se „novoj normalnosti“ koju je donijela pandemija virusa korona.

U saopštenju se navodi da će program rada od kuće nuditi „fleksibilnost bez presedana“ za 80.000 zaposlenih u ovoj zemlji.

Radnici će imati fleksibilno radno vrijeme, a obavljanje poslova od kuće postaće standardno gdje god je to moguće, prenose svjetski mediji. Fujitsu je saopštio da će „uvesti novi način rada koji obećava više prava, produktivnosti i kreativnog iskustva za zaposlene, što će povećati inovacije i donijeti novu vrijednost kupcima i društvu“. Prema planu, zaposleni će „početi prvenstveno

da rade na daljinu da bi postigli stil rada koji im omogućava da fleksibilno koriste svoje vrijeme u skladu sa sadržajem posla, ulogom u poslu i načinom života“.

Kompanija je dodala da će program „Posao, život, smjena“ omogućiti zaposlenima da biraju gdje će da rade - od kuće, u velikom korporativnom centru ili u kancelarijama odvojenim od glavnih baza. Fujitsu vjeruje da će povećana autonomija pomoći da se poboljša učinak timova i poveća produktivnost. Sličan program rada od kuće u maju objavila je administracija društvene mreža Twitter.

ARHIV RS POKRENUO ONLAJN PLATFORMU ARHIPEDIJA!

Tokom juna ove godine, lansirana je Arhipedija, platforma za opis i digitalizaciju arhivskih materijala – dokumenata, fotografija, plakata, razglednica, rukopisa, mapa, mikrofilmova, audiovizuelnih i drugih zapisa.

Na web-stranici Arhipedija.com sada je moguće pretraživati sve informacije o arhivskoj građi koja se čuva u Republici Srpskoj.

Projektom rukovodi Arhiv Republike Srpske. Platforma je u funkciji, potpuno je dostupna građanima i istraživačima i nalazi se u naprednoj fazi razvoja koja podrazumijeva plansko

i dugoročno unošenje podataka i sadržaja. Korisnici sada mogu pregledati sve opise dokumentarnih cjelina koje se čuvaju u Arhivu Republike Srpske u Banjaluci, dok je u toku stalan rad na unosu nižih nivoa i pojedinačnih dokumenata. Na ovaj način arhivisti razvijaju stablo arhivskih sadržaja koje se uvijek dopunjava novim podacima.

Svi podaci potpuno su pretraživi, ne samo kroz opise, nego i kroz sadržaj arhivskih dokumenata. Ovo stablo popunjava se i digitalizovanim materijalima - dokumentima, fotografijama i drugim arhivalijama - koji postaju potpuno dostupni. Već sada moguće je pregledati i digitalizovani dio zbirke fotografija, koji se svakodnevno dopunjava.

Platforma je zamišljena kao centralna baza podataka za čitavu Republiku Srpsku, u kojoj bi bili sjedinjeni svi opisi arhivskih materijala koji se čuvaju u Arhivu Republike Srpske i ustanovama kulture.

MALI TRIK PRODUŽAVA TRAJANJE BATERIJE LAPTOPA ZA DVA SATA!

Nova opcija obradovaće sve koji koriste laptop za posao, a stalno su u pokretu.

Ma li besmislenije situacije od one u kojoj nešto morate da završite, a baterija laptopa je na izdisaju - vjerovatno nema!

Izgleda da će novo ažuriranje najpopularnijeg pregledača interneta riješiti i to.

Nakon što je Google obećao da će Chrome proždirati manje resursa vaših i naših računara, prvenstveno RAM-a s novim ažuriranjem, Engadget je objavio da će Chrome za računare dobiti i još jedan update, koji će posebno ići na ruku vlasnicima laptop računara.

Radi se o produžavanju trajanja baterije do dva sata u odnosu na ranije verzije Chrome-a, koje će omogućiti bolji rad sa karticama pregledača. Da, dobro ste pročitali - kartice tj. Chrome tabovi trebalo bi da vuku manje struje iz baterije dok su u mirovanju, odnosno u neaktivnom statusu i niste na njima. Verzija Chrome pregledača

(Chrome v86) imaće novi menadžment regulacije tabova, koji će isključiti nepotrebne JavaScript operacije u pozadini na svakom tabu koji nije aktivan, a usput će se zaustaviti izvršavanje i drugih akcija, kakve su video-plejer, muzika, reklamne skripte i slično.

U Google testu, koji je prilično ekstreman, prilikom otvorenih 36 tabova istovremeno (većina korisnika ipak ne otvara toliko odjednom), kompanija je korištenjem novog Chrome-a uštedjela najmanje dva sata, tj. produžila je rad na isto toliko sati na laptop računaru. Kad se radi o puštanju video-materijala preko YouTube mreže, trajanje baterije produženo je za gotovo 40 minuta, što je još jedan solidan rezultat vrijedan spomena.

Kada će ova opcija biti i zvanično dostupna, još nema preciznih informacija, ali bilo bi sjajno da uskoro zaista produžimo vrijeme rada naših laptop računara praktično ne čineći ništa dodatno!

U ROMINGU

Kairo

GRAD KOJI SE BUDI
SA ZALASKOM SUNCA

PIŠE: NATAŠA MIKANOVIĆ

Vrelina pijeska i asfalta, sunčevi zraci koji bjesomučno prže kožu i „izmaglica vrućine“ koja lebdi iznad tla - dosljedno opisuju Masr, odnosno Kairo. Okružen pustinjom sa jedne i dolinom plodonosnog Nila, afričke rijeke života, sa druge strane, Kairo već na prvi pogled nagovještava svoju prirodu - spoj najvećih suprotnosti. Ovaj egipatski grad objedinjuje megalomanski duh vjekovne mitologije i istorije sa minimalizmom savremenih četvrti, neumornih turista i umornih lokalaca, popodnevene drijemke i noćne vreve.

Nekad i sad

Kairo je najveći i glavni grad Egipta, a prvo njegovo naselje bila je Rimska tvrđava, zvana Vavilon, izgrađena 150 godina prije nove ere, dok bogata egipatska civilizacija neprekidno traje već 5.000 godina. Kroz vijekove se razvijao, rastao, sazrijevao, mijenjao, padao i dizao, a 21. vijek nakon osnivanja - Kairo je „košnica“ sa preko 20 miliona stanovnika, a sa turistima, procjenjuju

„Normalno je da ljudski mozak može da zamisli mnogo više nego što ljudsko oko može da vidi. Uvijek je to tako, osim kada je u pitanju Kairo, gdje oko može da vidi više nego što mozak može ikada da zamisli“, primijetio je veliki filozof i putopisac Ibn Haldun.

statističari, i 24 miliona ljudi. Saobraćajni kolaps te „milionska“ gužva i spokoj koji u vama probudi pogled ka nepreglednoj pustinji sjedinjeni su u ovom megalopolisu.

Zalazak sunca - poziv za izlazak na ulice

Nepodnošljive vrućine surove pustinjske klime „tjeraju“ mještane da ostanu u udobnosti klimatizovanih prostora. Tako u Kairu tokom dana gužvu i galamu većinom stvaraju brojni turisti, kojih nikada ne manjka. Osim magije samog grada, u Kairo će vas namamiti i blizina visoravni Giza, sa Velikim piramidama, jednim od sedam čuda svijeta. A stanovnici grada žive noću. Tek sa zalaskom sunca, suprotno prirodnom toku, Kairo se budi. Nakon iscrpljujuće vreline dana, mještani izlaze na ulice grada. Odjednom niste u mogućnosti da hodate trotoarima, a da se ne sudarate s ljudima i prelaženje ulice postaje „nemoguća misija“, dok buka koju stvara grad sa 20 miliona stanovnika prelazi u kakofoniju. Iako zvuči „too much“, nije! Jer autentičnost ovog grada

probudiće u vama osjećaj pripadanja - postaćete dio haosa. Opuštanje i prepuštanje čulima donosi vam mirise tradicionalne i svih svjetskih kuhinja, kakofonija prerasta u prijatni smijeh i žamor, kako turista, tako i lokalaca, a preplitanje desetina stranih jezika postaje univerzalni jezik uživanja.

Kairo - osmo svjetsko čudo

Kao da je Kairu potrebno svjetsko čudo, kada je i sam jedno od njih, doduše neproglašeno. Samo u Kairu moguće je vidjeti „turističku policiju“, koja je na raspolaganju da vas prevede preko ulice, jer samo u Kairu ćete vidjeti da se u tri trake nagura šest automobila. Jedino ovdje se vozila prestrojavaju uz zvuk sirene, a bez žmigavca. Tako, ako kojim slučajem ugledate neoštećeno vozilo na ulicama grada, definitivno zaslužujete nagradu. Lokalni javni prevoz čini savremeni metro sistem podzemne željeznice, međutim na ulicama ćete sigurno primijetiti male bijele kombije, koji su dio gradskog prevoza. Poprilično stari, dotrajali, bučni i, naravno, ulupljeni sa svih strana, ovi kombiji su karakteristični po tome što ne staju na autobuskim stajalištima, već uspore brzinu, dok putnici „uskaču“ i „iskaču“ iz njih. Neće vas iznenaditi činjenica

Odjednom niste u mogućnosti da hodate trotoarima, a da se ne sudarate sa ljudima i prelaženje ulice postaje „nemoguća misija“, dok buka koju stvara grad sa 20 miliona stanovnika prelazi u kakofoniju.

da većinom mještani koriste ovu vrstu prevoza. A ako se i usudite da probate ovu autentičnu vožnju, poželjne su patike za udobnije „uskakanje“ i „iskakanje“.

Šta ne smijete propustiti?

Stari Egipat važi za kolijevku ljudske civilizacije, a brojne građevine, grobnice, spomenici te same piramide svjedoče o svakom koraku od postanka do danas. Sama arhitektura Kaira spomenik je svim periodima stvaranja ljudske civilizacije. Neke stvari, osim Velikih piramida, naravno, morate vidjeti ako posjetite ovaj jedinstveni grad.

Neprocjenjivo blago Nacionalnog muzeja Egipta ostaviće vas bez daha. Muzej je prepun svjedočanstava bogatstva velikog Egipatskog carstva, od praiatorijskog doba do grčko-rimskog perioda. Arheološke iskopine nakita starog hiljade godina, skulpture, sarkofazi i mumije svakako su nešto što ne smijete propustiti da vidite.

Mnogi nisu ni svjesni glamuroznosti i veličanstvenosti poznate Sfinge, mitološkog bića sa tijelom lava i glavom čovjeka. Zasjenjena popularnošću Velikih piramida, nezasluzeno biva zanemarena. Iako danas ponosno stoji bez nosa, zaslužuje vašu posjetu.

Han el Halili bazar, pokazaće vam sve što sam Kairo jeste! Tepisi, šiše, duvan, garderoba, začini, papirusi i „Aladinove lampe“ neizostavan su dio bazara. Uz to dodajte trgovce koji vas zovu, mame i pokušavaju dovući do baš njihove tezge i dobićete Kairo u malom. Naravno, ne zaboravite da se cjenkate!

Srednjovjekovna Kairska citadela, koja obuhvata i džamiju Muhameda Alija Egipatskog, nadvija se nad gradom i odlična je prilika da vidite njegovu panoramu te da se sklonite od gužve - ukoliko vas i tamo ne dočekaju brojni turisti.

Grad od pijeska?

Kamene kuće svjedok su vremena i postojanja grada. U četvrtima, nekim više, a nekim manje udaljenim od samog centra Kaira, naići ćete na uske sokake oivičene kamenim kućama, neasfaltirane prolaze, djecu koja trče polugola i bosa te osjetiti duh starog Kaira, grada na ivici pustinje. Stara arhitektura obojila je dijelove grada u krem, pa djeluje kao da su sve građevine pravljene od pijeska. A onda, ako pogledate malo lijevo ili desno, ugledaćete potpuni kontrast, primjerke savremene arhitekture i moderne stambene komplekse te uvidjeti da Kairo čini - spoj naizgled nespojivog. Bogataške četvrti s neboderima prepunim stakla, metala i odsjaja možda će vam na trenutak zakloniti pogled na predivnu pustinju ili Nil, ali pogled na drugu stranu svakako će vas podsjetiti zašto ste tu. Smijeh i žamor bosonoge djece, žene koje s prepunim kesama sa bazara iskaču iz

kombija te spokoj koji budi pogled ka pustinji, pogotovo uz zalazak sunca, probudiće u vama osjećaj mira i osjećaj da ste tačno tamo gdje bi trebalo da budete. I svakako iskoristite trenutak, jer već nakon posljednjeg pozdrava bogu sunca Amonu Ra, grad se budi i osvaja vas novim izazovima.

~~~~~

Tepisi, šiše, duvan, garderoba, začini, papirusi i „Aladinove lampe“ neizostavan su dio bazara Han el Halili. Bazar koji je izgrađen 1382. godine i danas je jedno od najživopisnijih mjesta u Kairu, a svakako je praznik za vaša čula.

~~~~~

INTERVJU MOBILNIM

MILICA JANEVSKI

KONSTANTAN I KVALITETAN RAD JE MOJ PRIORITY

Regionalna publika Milicu Janevski pamti po ulogama u serijskim formatima „Jutro će promeniti sve“, „Koreni“ i „Vere i zavere“. Na jesen, Milica se vraća na televizijske ekrane ulogom u seriji „Kosti“.

PIŠE: STEFAN LIČINA

Bilo da je gledamo u pozorištu ili na filmu, Milica Janevski nas svakog puta iznova oduševi svojim glumačkim talentom. Iza nje su na desetine uloga koje publika najčešće pamti po snažnim i karakternim likovima. Jedna od takvih uloga jeste i ona u filmu „Otac“, koji je doživio veliki uspjeh. Međutim, Milica tu ne staje, jer su za nju, kako kaže, konstantan i kvalitetan rad prioritetni. Za ovaj broj magazina mlada glumica progovara o ulogama, uspjesima, glumačkim dilemama i nekim novim serijskim projektima.

Pažnju regionalne, ali i svjetske publike privuklo je rediteljsko ostvarenje Srdana Golubovića, film „Otac“, u kojem i Vi igrate, a koji je osvojio dvije značajne nagrade na Filmskom festivalu u Berlinu. Kako je izgledala svjetska premijera i kakve Vas uspomene vežu za rad na filmu koji je otvorio i ovogodišnji FEST?

Da. Svjetska premijera je bila svjetska. (smijeh) Veliki uspjeh je biti u samoj selekciji takvog jednog festivala. Srdanu Goluboviću je to treći put na festivalu, što pokazuje jedan kvalitetan i kontinuiran rad, koji je prepoznat u svijetu. Dobili smo dvije nagrade, od kojih je jedna nagrada publike, koja se smatra najprestižnijom nagradom u selekciji „Panorama“.

Rad na filmu bio je rijetko prijatan, miran i organizovan. Svako je radio svoj posao profesionalno i do kraja. Naravno, svi u službi priče koju su pisali Ognjen Sviličić i Srdan Golubović. Otvorili smo i ovogodišnji FEST, što je isto tako bila velika čast. Imali smo veliku tremu pred našom publikom, ali su reakcije sjajne, što pokazuju i tri nagrade na ovogodišnjem FEST-u.

„Otac“ se obraća običnom čovjeku te govori o problemima s kojima se suočava. Kako ste Vi doživjeli film, kao i Vašu ulogu?

Integralna priča, po čijim motivima je rađen film, po istinitom je događaju aktera Đorđa Joksimovića iz okoline Kragujevca, kome je Centar za socijalni rad oduzeo ćerku i sina kad je izgubio posao i iz protesta je pješačio do Beograda. Ona govori o problemima socijalnih službi i cijelog neuređenog sistema u kojem živimo.

Moja uloga je uloga socijalne službenice koja nema ime, može biti bilo koja mlada osoba, službenica u bilo kom gradu. Zbog straha da ne izgubi posao od kojeg živi, tj. preživljava, kao i većina ljudi, trpi, sluša i gleda šta se sve dešava u ovom slučaju. Ali kada stvari izmaknu kontroli i kada shvati da stvar postaje lična i da prevazilazi sistem, pokušava da pomogne glavnom junaku. Sa minimumom

FOTO: MAJA MEDIĆ

~~~~~  
*Mnogo mi znači nagrada na Međunarodnom festivalu mladog glumca „Zaplet“, naročito zato što sam sa Banjalukom razvila poseban odnos u protekloj godini.*  
 ~~~~~

riječi ova mlada žena preživljava isto što i publika u sali dok gleda ovu životnu priču. Preko nje čitamo da ipak na kraju postoji neka nada.

Pozorišni rad Vas je odveo i u Banjaluku, čija publika pamti ulogu u predstavi „Ovaj će biti drugačiji“ Ateljea 212, koju ste odigrali na prošlogodišnjem Međunarodnom festivalu mladog glumca „Zaplet“. Tada ste osvojili i nagradu za najbolju mladu glumicu festivala?

Da, to mi je drugi put na „Zapletu“ i oba puta mi je bilo divno. To je vrlo važan festival, kako za Banjaluku, tako i za region. Veoma je lijepo organizovan i lijepo je na njemu učestvovati. Što se tiče nagrade, to mi mnogo znači, pogotovo zato što sam sa Banjalukom razvila poseban odnos u protekloj godini.

Za Banjaluku Vas veže i rad na seriji „Kosti“, čija se premijera očekuje na jesen. U kakvoj ćemo ulozi Milicu gledati u ovom serijskom formatu?

Veoma sam srećna što sam dio projekta „Kosti“, pogotovo zato što sam na kastingu dobila ulogu Zorice, žene jednog od glavnih junaka, mog dragog i poštovanog kolege Ljubiše Savanovića.

Ne bih ništa dalje otkrivala, ako ste gledali seriju „Meso“, ovo će vam se još više svidjeti. Ovo je moja prva velika uloga u seriji i zaista sam zahvalna što je to baš serija „Kosti“ sa fantastičnim Pejakovićem, koji je pisao ovaj scenario, svim kolegama i dragim nam Hajdukom.

Čini se kako filmska i televizijska industrija posljednjih godina rade više nego ikada. Kako to izgleda iz Vaše, glumačke perspektive?

Rekla bih da filmska industrija mnogo manje radi nego televizijska. Sada živimo u brzini, ljudi imaju sve manje strpljenja za duge sadržaje. Tako da manji formati mnogo bolje prolaze, brže, kraće je. Zato je televizija sada, čini mi se, na vrhuncu, što omogućava ovom velikom broju glumaca da imaju makar nekog posla.

Da li je zbog ekspanzije serija i filmova pozorište palo u drugi plan? I, naravno, imaju li glumci danas izbor između pozorišta i filma - šta je Vaš prioritet?

Trenutno se tako čini, ali pozorište je uvijek tu i uvijek će biti tu. Svi se uvijek ipak vratimo pozorištu. To je prva ljubav. Glumci rade i jedno i drugo. Jedina mana zbog koje pozorište trpi jeste ta što se zbog mnogo snimanja i zauzeća neke predstave rijetko igraju. Moj prioritet je konstantan, kvalitetan rad, gdje god on bio. Ja bih mnogo voljela da radim u svim medijima podjednako.

Živimo u vremenu u kojem su napredne tehnologije i društvene mreže često neizostavne u poslu. Tako i sami glumci često putem ovih kanala komuniciraju sa svojom publikom. Šta one za Vas znače?

Društvene mreže, u ovom vremenu kontrolisanih medija, često su jedino informativno sredstvo preko kojeg možemo saznati važne informacije. Pogotovo ovih dana, jedini su način komunikacije sa bliskim ljudima koje nemam priliku da vidim zbog ove strašne pandemije.

Mnogi već planiraju godišnje odmore, imaju li glumci vremena za predah ili su i ljetni mjeseci za Vas radni?

Ja bih mnogo voljela da moj period ljeta bude radan.

TISJA KLJAKOVIĆ BRAIĆ

SLIKARKA U ČIJIM SE KARIKATURAMA PRONALAZE SVI

PIŠE: JELENA PRALICA

*Oni su ljubavna knjiga bez patetike
To je djelić života vjerno prenesen na papir. Djelić života koji ne
primjećujemo, a svima nam se događa*

Ljudima je dosta Photoshop-a i neke uljepšane stvarnosti, Oni su dvojac bez filtera. A ona je njihova kreatorica Tisja Kljaković Braić, koju je

region upoznao zahvaljujući njenim urnebesno zabavnim crtežima, kroz koje, kroz prikaz i anegdote jednog prosječnog ovdašnjeg para, progovara o svakome od nas.

Njene naizgled jednostavne karikature su mnogo više od toga, s obzirom na to da „diraju“ brojne ljude sa ovih prostora, koji se na neki način u njima prepoznaju.

„Zapravo se uopšte ne radi o karikaturi. To je djelić života vjerno prenesen na papir. Djelić života koji ne primjećujemo, a svima nam se događa. 'Ovo sam ja', jedan je od najčešćih komentara...“, govori ova umjetnica za naš m:agazin.

Taj par su, kako i sama reče, Oni. Oni su dvoje najobičnijih Dalmatinaca koji se vole. Nastali su prvo u njenim slikama, a iz slika su prešli u karikaturu, u kojoj žive stvarni život. Oni su zapravo ljubavna knjiga bez patetike.

„Pa, desilo se zaista nešto neočekivano u digitalnom vremenu, a to je da crtež koji u sebi ima jednu klasičnu likovnost zaživi i među ljudima koji o umjetnosti pojma nemaju i to me posebno raduje. Riječ je o krokiju, nekoliko poteza iz kojih se sve vidi – raspoloženje, gestovi i grimase... Hiljade i hiljade puta sam ih nacrtala da bi se iz jedne crte koja glumi oko moglo vidjeti kako On Nju gleda“, objašnjava autorka „čarobnu moć“ koju njeni radovi kroz jednostavan crtež i kratak tekst očito imaju i kojom djeluju na javnost.

A zašto baš tako pojednostavljena forma? Tisja ističe da je to iz razloga što su ljudi navikli na savršenstvo koje ne postoji. Zato je, kaže, vrijeme da se opuste i prihvate sebe, a upravo je to ono šta njene karikature poručuju. A i smijeha nam nedostaje, naglašava ona.

A zahvalnost za dosadašnji uspjeh? Pa nju, kako dodaje, duguje modernim tehnologijama, svjesna da su upravo one odigrale važnu ulogu u njenom stvaralaštvu.

„Zapravo, da nije bilo 'fejssa', ne bi bilo ni Njih. Komentari su me vukli da ih crtam. Super je osjećaj nasmijati ljude, popraviti dan... A sjajno je i to da sam nezavisna. Između mene i moje publike nema nikoga. To je najpošteniji način prezentovanja vlastitog djela. Ili vas publika prihvati ili ne“, dodaje ona.

Crtež i karikatura su samo dio njenog umjetničkog opusa. Kaže da se, kao slikarka opšte prakse, ne želi ograničavati i radi sve što je raduje ili čini euforičnom. Tako je napisala i knjigu „U malu je uša đava“, i to, kako kaže, sebi za uspomenu i ništa više.

„Tiraž je otišao u nebo. Prošle godine bila je najčitanija knjiga u svim splitskim bibliotekama, a i predstava je u planu za jedanaesti mjesec ove godine u HNK Split“, ističe s ponosom.

Iza sebe ima četrdesetak samostalnih izložbi, a u njen atelje često navraćaju oni koji vole to što radi. Divno joj je, kako kaže, to što je ljudi doživljavaju kao duhovitu osobu i kao nekoga ko nosi dobre vibracije.

„Pa, mislim da sam samo dobila s ulogom koju nosim“, zaključila je.

ŽIVOT U PRIČAMA

POSTADOH ONO ŠTO SAM „HEJTALA“

„Jesi li vidjela novi Samsung“, „Kako je dobra nova aplikacija za navigaciju“, „Jesi li znala da na Messenger-u sada možeš uspostaviti video-poziv sa više ljudi u grupi“, razgovori su u kojima 28 godina svog života – nisam učestvovala! Jedna sam od onih, poput naših roditelja (možda čak i bakica i djedica), kojima je telefon služio za pisanje poruke i pozivanje, odnosno primanje poziva te namještanje jutarnjeg alarma.

PIŠE: NATAŠA MIKANOVIĆ

„Hejtala“ sam ljude kada se čude što negdje nema Wi-Fi mreže. „Hejtala“ sam kada se neko iznervira što se najnovija „super cool aplikacija“ plaća. „Hejtala“ sam provođenje vremena sa ljudima koji bjesomučno tipkaju po telefonu. „Hejtala“ sam društvene mreže. „Hejtala“ sam činjenicu što su ljudi nalazili svrhu u svemu tome.

Dugogodišnji posao novinara me je navikao na neprekidnu zvonjavu telefona, ipak svaku priliku bih iskoristila da ga isključim i odložim. Umaralo me je da tekstujem sa bilo kim, a „hejtala“ sam i sam termin „tekstovanje“. Internet na telefonu bio mi je u potpunosti nepotreban, a preuzimanje „super cool“ aplikacija bilo je posljednje o čemu sam razmišljala.

A onda sam otišla. Spakovala sam kofere, dala otkaz i zaputila se u nepoznato, novo, sama. Otišla sam da radim na riječnom brodu. I baš tada i ja sam pronašla svrhu moderne tehnologije. Onu dublju, ljepšu i iskreniju od bilo koje za koju sam čula do tada. Bliskost!

Zvonjava telefona mi je postala omiljena melodija, a pronašla sam i opciju kako da postavim omiljenu pjesmu kao zvono na telefonu. Svaki takt značio je poziv brata, sestre, bake, strica. Svaki poziv značio je ljubav. Daleko od svih, na brodu koji plovi Rajnom, Dunavom, Majnom ili Mozelom, telefon mi je značio bliskost. Osjećaj usamljenosti nestajao je sa zvonom, a svaka poruka značila je da neko misli na mene. Video-poziv je značio da ću ipak da vidim bratovog sina kada napravi prve korake i priča te da neću biti „neka teta“ kad dođem kući već - tetka sa telefona!

Ludjela sam kad nestane Wi-Fi mreže jer plovimo nekim zabačenim dijelom rijeke. Počela sam da pratim sve aplikacije koje se pojavljuju ne bih li se pojavila još neka koja bi mi olakšala kontakt sa onima koje volim.

Mogućnost video-poziva sa više ljudi istovremeno me je „natjerala“ da ponovo otvorim davno ugašeni profil na Facebook-u. Zbog Messenger-a sam mogla da popijem piće „sa društvom“. Čak sam se i čekirala onomad u Diseldorfu, a smijala sam se kad vidim kolege koje nakon smjene od 12 sati izađu ispred broda da bi se čekirali u Beču pa se nakon fotkanja mrtvi umorni sruše u krevet. Bilo mi je drago što moja kamera na telefonu ima određeni broj megapiksela pa mogu bratu da pošaljem super fotke iz Amsterdama, a nedostatak memorije je počeo užasno da me nervira. Postadoh ono što sam „hejtala“.

I dalje me nervira življenje duplih, nepostojećih života na društvenim mrežama, ali sada imam razloge da ih koristim. Počela sam da shvatam da sam u stvari ja ta koja je bila ograničena sve vrijeme. Zaslijepljena predrasudama, nisam dozvolila sebi da vidim prednosti interneta, mreža, tehnologije. Shvatila sam da moderna tehnologija nije bezvezna zato što je neki ljudi koriste na meni bezvezne načine. Ona, upravo suprotno, u stvari pruža sve mogućnosti da je koristiš na svoj način. Telefon može da bude mnogo više od uređaja.

Poziv može da znači ljubav. Poruka može da znači bržnost, a sam telefon da pruži osjećaj bliskosti.

PSIHOLOGIJA

POVRATAK NA POSAO U „NORMALNO STANJE“ NAKON PANDEMIJE

JESMO LI SE PROMIJENILI I KAKO DALJE?

PRIPREMILI: TIJANA TEGELTIJA I NEMANJA RUNIĆ

Sve nas je zadesio period privikavanja na rad od kuće, a onda, taman kada smo se prilagodili novonastaloj situaciji, došli smo na početak. Sada se ljudi polako vraćaju na posao, u kancelarije, na režim na koji su se navikli prije pojave virusa korona, prije distance, prije izolacije. Da li će sve biti isto kao prije, kako će izgledati povratak u kancelarije, da li će se promijeniti naš odnos prema poslu i odnos među kolegama, kako će sada izgledati timski odnosi... Odgovori na ova pitanja nisu jednostavni.

STRES I STRAH - DOZVOLJENI!

Psiholozi ističu da je poželjno da se ljudi postepeno vraćaju starim aktivnostima, kao i da osobe koje posljednjih mjeseci doživljavaju pojačanu anksioznost „što je moguće više prilagode tempo povratka ranijim životnim i poslovnim navikama.

Postepenost je važna, ali je vrlo važno i potražiti podršku ukoliko vidimo da nas strah sada blokira, da smo se u toj mjeri uplašili da se ne možemo vratiti uobičajenim, kako poslovnim, tako i privatnim aktivnostima.

Psiholozi takođe upozoravaju da, ukoliko ljudi nakon popuštanja mjera ne počnu sa postepenim izlaganjem, preveliki strah od kontakta sa drugima može da potraje mnogo duže. Važno je napomenuti da je strah potpuno prirodna reakcija na novonastalu situaciju i da je nerearno očekivati njegov izostanak.

Ono što je važno jeste prepoznati kada strah prelazi u ozbiljnu disfunkcionalnost. Vjerovatno će nam biti čudno kada se opet svi nađemo u kancelarijama sa našim kolegama, kada nastavimo saradivati i komunicirati uživo, i ukoliko su sve te aktivnosti neophodne za naše normalno funkcionisanje na poslu, ključno je da prevaziđemo taj strah.

Stres i osjećaji povezani s njim nikako nisu znak da niste sposobni da radite svoj posao niti da ste slabi, čak i ako se tako osjećate. Zapravo, stres u određenoj mjeri može biti koristan - u ovom trenutku nas može dodatno osnažiti u radu i pružiti nam osjećaj svrhe. Međutim, dugotrajna izloženost visokom pritisku može ostaviti snažnije posljedice i zato je upravljanje vlastitim stresom i psihosocijalnim stanjem sada jednako važno kao i upravljanje ličnim fizičkim zdravljem i njegovim očuvanjem zaštitnim mjerama opreza koje su nam već postale rutina.

Trenutno stanje koje nas je zadesilo od svih nas zahtijeva pridržavanje pravila koja su propisale zdravstvene organizacije, a odgovornost svakog poslodavca je uključiti ih u svoje svakodnevno poslovanje. Mnogi će pritom davati

smjernice šta je potrebno izbjegavati, čime se daje poruka o onome što je zabranjeno, no ljude ostavlja zbunjenim jer će ostati u dilemi što zapravo treba da čine. Takođe, u želji da se pravila što ozbiljnije shvate, često se pribjegava vrlo proceduralnoj ili čak oštrijoj komunikaciji (trebate i morate...). Takva komunikacija možda stvara jasnoću, ali ujedno doprinosi atmosferi straha. Sa druge strane, kod nekih uopšte neće podstaći željeno ponašanje, jer će to doživjeti kao samo jedno od pravila u nizu. Smisao pravila ponašanja nije izazvati stres (budući da se zna da on negativno djeluje na imunitet), već očuvati zdravlje sebe i drugih, pa je vrlo bitno napisati ih na takav način. Kako pokrenuti promjenu ponašanja bez stvaranja stresa? Prije svega, kao rukovodilac, nužno je da zaposlenima budete sinonim za sigurnost i podršku. Upravo zato, pogotovo u situaciji krize, psihološki je važno da se sve poruke zaposlenima prezentuju na pozitivan i konstruktivan način, navodeći ponašanja koja se očekuju (umjesto onog što se želi izbjeći), uz puno podrške (a i humor je nekad dobrodošao). Takav pristup osigurava najbolje rezultate, jer se među zaposlenima širi pozitivna energija i jačaju se njihovi emocionalni kapaciteti, što svima omogućava staložen pristup nastaloj situaciji.

STRAH OD POSLOVNOG NEUSPJEHA I BESPOMOĆNOST

Mnogi zaposleni ovih dana susreću se s nedostatkom motivacije, boje se povratka na posao, boje se povratka među ljude. Od nas se posljednjih mjeseci očekivala iznimna fleksibilnost, da u potpunosti promijenimo način života, a sada se očekuje da se s istom fleksibilnošću vratimo na staro. Dobar dio naših psiholoških resursa uložili smo prilikom ulaska u život socijalne distance i čini se kako su nam zalihe psiholoških snaga iscrpljene i kako je teško odjednom nastaviti dalje. Ako osjećate teškoće u prilagođavanju na novu situaciju, prije svega ne zaboravite da je to sasvim očekivano. Sjetite se da smo svi uspješno savladali prilagođavanje na nove uslove i nove rutine kakve nismo mogli ni zamisliti. Uz mjere opreza i odgovornost u socijalnim odnosima koja postaje imperativ vremena u kojem živimo, trebaće vremena da se prilagodimo, opustimo i ponovno pronađemo lakoću i radost, kako u obavljanju redovnog posla tako i u našoj svakodnevnici.

Svi treba da smo svjesni da niko od nas nije kriv što su naši poslovni projekti i redovne aktivnosti zaustavljeni, odgođeni ili će neki od njih, nažalost, biti u potpunosti otkazani. Veoma važna je kolektivna svijest da i eventualni neuspjeh nije naša krivica, već istinski rezultat „više nepoznate sile“ te da je na nama da idemo naprijed i da ne odustajemo, da damo sve od sebe da prevaziđemo stanje koje nas je zadesilo i pokušamo naš redovan posao, planove i projekte nastaviti dalje u dobroj vjeri i atmosferi.

Psiholozi već odavno znaju da je jedna od najneugodnijih emocija koju možemo doživjeti osjećaj bespomoćnosti. Iako je sasvim normalno ponekad se tako osjećati, dugoročno doživljavanje neugodnih emocija poput ove može imati negativne posljedice za naše (i privatno, i poslovno) funkcionisanje. Upravo zato ključno je ne prepustiti se negativni, već posvetiti pažnju emocijama koje doživljavamo usljed trenutne krize.

~~~~~
ZAPAMTITE:

- 1. U redu je osjećati se loše.** U potpunosti je prirodno da vas je strah, da ste tužni, ljuti ili nešto treće.
- 2. Stavite na papir sve što vas muči.** Zapišite šta vas tačno brine, odnosno što vam izaziva neugodnu emociju. Je li to npr. manjak kontakta sa drugima, briga o širenju virusa ili strah od gubitka posla? Pokušajte biti što specifičniji.
- 3. Definišite šta je pod vašim uticajem.** Brige koje ste nabrojali podijelite u dva reda - na one na koje možete uticati i na one na koje nemate direktan uticaj.

- 4. Popišite sve što možete napraviti da se osjećate bolje.** Dajte mašti na volju i budite što kreativniji u kreiranju svoje liste! Što vas inače raduje? Šta inače volite da radite? Pritom se orijentišite na tri vrste aktivnosti: onlajn kontakt sa drugima (npr. društvene igre, ručak putem video-poziva), fizičko zdravlje (npr. vježbanje) te opuštajuće aktivnosti i hobiji (npr. filmovi, čitanje...).

- 5. Probudite kreativnost i pretvorite brige u prilike.** Za svaku od briga pronađite odgovarajuću kontramisao. Razmislite kako biste mogli uticati čak i na one stvari za koje vam se na prvu pomisao čini da je to nemoguće. Npr. iako ne možete uticati direktno na odluke Kriznog štaba, svojim odgovornim ponašanjem možete djelovati na sprečavanje širenja virusa, a time utičete i na smanjenje potrebe za oštrijim mjerama.

- 6. Usmjerite se na sve što je pod vašim uticajem.** U situacijama u kojima osjećate bespomoćnost, tugu, ljutnju ili strah, vratite se ovoj tehnici i pokušajte realno da razumijete koje sve stvari jesu pod vašim uticajem. Na taj način prestajete biti bespomoćni i dobijate mir i snagu potrebnu za suočavanje s izazovima.

SAVJETI/STRUČNA POMOĆ NA POSLU

- 1. Brinite o sebi** – pobrinite se za svoje osnovne potrebe i koristite korisne strategije suočavanja – osigurajte sebi odmor i predah tokom rada.
- 2. Prisjetite se što vam olakšava nošenje sa stresom** – ovo je vjerovatno jedinstven i dosad neviđen scenario za mnoge, posebno ako niste bili uključeni u slične intervencije. Prisjetite se strategija koje ste u prošlosti koristili za nošenje sa stresnim situacijama – one vam mogu koristiti i sada, iako je scenario drugačiji.
- 3. Budite u kontaktu** – nažalost, neki od vas mogu zbog stigme izloženosti virusu doživjeti udaljšavanje svojih kolega ili prijatelja, što može otežati ionako zahtijevnu situaciju. Ako je moguće, ostanite povezani sa svojim najbližima putem digitalnih medija. Obratite se kolegama, svom nadređenom ili drugim osobama od povjerenja za socijalnu podršku – možda će vaše kolege imati slična iskustva.
- 4. Pokušajte razumjeti kako se osjećate** – ako osjetite da vam se stres pogoršava i osjećate se preplavljenima, niste krivi. Svako doživljava stres i drugačije se nosi s njim. Normalno je da dugotrajna izloženost velikom pritisku ostavi trag. Možda ćete primijetiti promjene u svom radu, kao i promjene u raspoloženju, poput povećane razdražljivosti, osjećaja potištenosti ili povećane anksioznosti. Možda ćete se osjećati hronično iscrpljeno ili ćete se teže opuštati, a moguće su i neobjašnjive fizičke tegobe, poput fizičkog bola.
- 5. Potražite podršku** – hronični stres može uticati na vaše mentalno zdravlje i vaš rad, a može imati efekte čak i nakon što ova krizna situacija prođe. Ako stres postaje prekomjeran, obratite se svom nadređenom ili drugoj stručnoj osobi kako bi vam bilo obezbijedeno pružanje odgovarajuće podrške.

NOVONASTALA SITUACIJA - STRES I ZA MENADŽERE

U ovoj krizi posebno intenzivan stres doživljavaju menadžeri, rukovodioci, vođe timova. Uz nošenje s vlastitim osjećajem neizvjesnosti, oni se suočavaju i sa izazovom kako održati poslovanje i uspješno voditi ljude u ovoj kriznoj situaciji. Menadžeri su najvažnije karike u organizaciji, jer od njihove psihičke snage i stabilnosti takođe zavisi dobrobit ljudi kojima rukovode, kao i cijele organizacije. Zato i oni treba da znaju dovoljno o psihologiji ljudi kako bi ih uspješno vodili, posebno u kriznim vremenima. CIPD, svjetski poznati institut u području upravljanja ljudskim resursima, u martu ove godine objavio je Izvještaj o zdravlju i dobrobiti zaposlenih (Health and Well-Being at Work, Survey Report), u kojem ističe da fizičko zdravlje zaposlenih najviše zavisi od njihovog psihičkog zdravlja. Međutim, samo 31% rukovodilaca spremno je podstaći razgovor o vlastitom, kao i timskom mentalnom zdravlju.

POVRATAK MEĐU KOLEGE KOJE SU PREBOLJELE VIRUS - POBRINITE SE DA SE NE OSJEĆAJU DISKRIMINISANO I ODBAČENO

Ono što i Svjetska zdravstvena organizacija navodi u svojim uputstvima je - budite empatični. U ovom trenutku je veoma važno biti empatičan, razumjeti da niko nije želio, niti želi da bude zaražen. Dakle, to podrazumijeva da razumijemo da se ove stvari dešavaju, da će se ljudi možda zaraziti i da ti ljudi zaslužuju maksimalnu moguću brigu i pažnju našeg društva. Ukoliko u vašem okruženju postoje kolege koje su preboljele virus, trudite se da, poštujući sve uobičajene propisane mjere zaštite na radnom mjestu, tim kolegama pružite podršku, da ih lijepo pozdravite, zastanete i pitate kako su, uputite im koju riječ podrške i uvijek „nabacite“ neku simpatičnu šalu podrške. U ovim vremenima povratka na „normalno“ funkcionisanje na poslu važno je održati dobru atmosferu, podršku među kolegama i timski duh.

Za kraj, svi smo svjesni da se tokom pandemije virusa korona i boravka u kućnim uslovima karantina, pored straha za sopstveno, kao i za zdravlje bliskih ljudi, kod mnogih javio i strah za budućnost i osjećaj neizvjesnosti, kada za neke stvari ne znamo kako će izgledati, koliko će pandemija trajati, da li će biti drugog talasa, a tu je i nemogućnost pravljenja barem nekih planova, koja izaziva dodatni osjećaj anksioznosti kod ljudi. Važno je da čuvamo sebe i druge, da vjerujemo da će nam budućnost biti vedra i da ćemo se vratiti „starom“ životu i sitnicama, ali i da znamo da nismo sami i da uvijek možemo da se obratimo za pomoć, kako kolegama, tako i svojim šefovima ili psiholozima u našoj organizaciji.

Budi u trendu uz sjajne satove na rate

SAMSUNG
Galaxy Watch

HUAWEI
WATCH GT 2

imate prijatelje!

www.mtel.ba

korisnički servis 0800 50 000

mtelbih

mtelimateprijatelje

MINI-SAVJETNIK

Da li je vrijeme za (RE)dizajn web-sajta i kako se tu uklapaju društvene mreže?

PIŠE: MILOVAN TATIĆ

Mnogi sajtovi bili su tek dodatak na vizitkarti i često nisu imali jasno definisan cilj postojanja. Pojavom društvenih mreža i njihovom popularizacijom sve više biznisa počelo je da ima novi prostor za prezentaciju sebe i svojih usluga, a sajtovi su se odjednom počeli smatrati nepotrebnim, jer do kupaca se svakako stizalo uobičajenim načinima.

Međutim, u 2020, nakon pojave globalnog fenomena virusa korona, pokazalo se da su oni koji su imali spremna oba

kanala - društvenih mreža kao platformu za komunikaciju, a sajta kao prodajnog kanala, bili i te kako spremni na zatvaranje prodajnih mjesta i usluga. Lekcija koju je virus korona održao biznisu je jednostavna - ukoliko je jedini način poslovanja putem interneta, neophodno je o biznisu razmišljati digitalno.

Dobar primjer su kompanije koje su digitalnu transformaciju počele prije i tako je m:tel u potpunosti bio spreman za novonastalu situaciju. Korisnici su mogli onlajn da naruče

sve proizvode i usluge kompanije putem sajta mtel.ba, a ona da obezbijedi korisnicima da od kuće završe svoje obaveze.

Korisnici su mogli da kreiraju Moj m:tel nalog na moj.mtel.ba i bez odlaska u poslovnicu uređuju usluge, provjere stanje računa i uplata, prijave se na elektronsku dostavu računa, plate ili da se dopune onlajn putem VISA, MasterCard ili Maestro platnih kartica. Korisnici su takođe bili u toku sa svim važnim informacijama putem digitalnih kanala komunikacije na Facebook/Instagram profilima kompanije, ali i na blogu kompanije

	DNEVNO VRIJEME PROVEDENO NA SAJTU	BROJ JEDINSTVENIH POSJETA	% SAOBRAČAJA PREMA OVIM SAJTOVA IZ PRETRAGA	BROJ POVRATNIH LINKOVA NA NAVEDENE SAJTOVE (BACKLINKS)
Google.com	12.30 min	14.58	0,40%	2.099.188
Youtube.com	12.28 min	7.02	16,40%	1.605.436
Google.ba	2.19 min	3.40	4,00%	1.950
Facebook.com	17.14 min	7.83	8,30%	3.758.797
Wikipedia.org	3.51 min	2.94	71,30%	1.252.427

blog.mtel.ba koji predstavlja mnoge korisne informacije iz svijeta komunikacije i zabave. Tu se našla i IPTV usluga - vodeća digitalna TV platforma koja je svaki TV pretvorila u SMART sa mnoštvom TV kanala ili videoteka u kojima se nalazi više hiljada naslova koji se mogu pogledati u svakom trenutku, ali i sa digitalnim uslugama: YouTube na velikom ekranu ili plaćanje dopuna iz udobnosti svoga doma te informisanje o aktuelnim serijama ili filmovima kroz promocije u meniju IPTV-ja.

IZDVOJENI TREND OVI

MOBILNI TELEFON NA PRVOM MJESTU

Prema najnovijim podacima, u 2020. preko 98% korisnika pristupa Facebook-u putem mobilnog telefona, a čak 79% korisnika isključivo koristi mobilne telefone.¹ Udio ukupnog saobraćaja sa mobilnih telefona u 2019. bio je oko 52,6%.²

Mnoštvo sajtova koji su nastali u prethodnom periodu se loše ili potpuno neprilagođeno prikazuje na ekranima mobilnih telefona. Šta vrijedi sajt ako većina korisnika ne može lako doći do informacija na telefonu. Zato je neophodno prilagoditi sajtove za prikaz na mobilnim uređajima, tzv. Responsive prikaz sadržaja ili sadržaj koji se automatski prilagođava različitim dimenzijama raspoloživog prostora na ekranima uređaja - mobilnom, tabletu, desktopu.

DRUŠTVENE MREŽE

Društveni život većini građana BiH okrenuo se prema internetu ili društvenim mrežama i po tome BiH ne zaostaje za svijetom. Trendovi su slični i podaci pokazuju da od 72% internet korisnika u BiH, čak 52% aktivno koristi neku od društvenih mreža.³

Prema Alex-i, Amazonovoj kompaniji za praćenje saobraćaja na internetu, u BiH među top 10 sajtova, pored portala vijesti, nalaze se:

ECOMMERCE

Prodaja koja podrazumijeva kupovinu robe ili usluga putem interneta prisutna je na tržištu svijeta već duže vrijeme - svi su se susreli s nekom narudžbom sa eBay-a, Amazona, AliExpress-a ili nekog drugog sajta iz inostranstva. U BiH je prisutno nekoliko velikih portala koji isključivo rade prodaju putem web-a za druge, a svima je poznat i OLX, koji je zamijenio klasični oglasnik i uveo na mala vrata prodaju za mnoge korisnike, ali i mala i srednja preduzeća. Veće kompanije na tržištu BiH takođe su implementirale neko od eCommerce rješenja, ali mnogi su nespremno dočekali novonastale okolnosti i našli se u velikom problemu - zatvorene su radnje, a kupci ne mogu doći do proizvoda/usluga.

Digitalna transformacija je neophodan korak, a dobar primjer su i uslužne djelatnosti koje naizgled teško funkcionišu onlajn. Tako je zbog novonastale situacije mnoštvo fitnes trenera organizovalo vježbanje onlajn - putem Zoom-a ili YouTube-a, uživo za svoje klijente koji su mogli nastaviti da treniraju iz sigurnosti svoga doma.

¹ Izvor: Statista, 12.03.2020. <https://www.statista.com/statistics/377808/distribution-of-facebook-users-by-device/>

² Izvor: Statista, 12.03.2020. <https://www.statista.com/statistics/277125/share-of-website-traffic-coming-from-mobile-devices/>

³ Izvor: HootSuite data report, 12.03.2020 <https://datareportal.com/reports/digital-2020-bosnia-and-herzegovina>

PREPORUKE

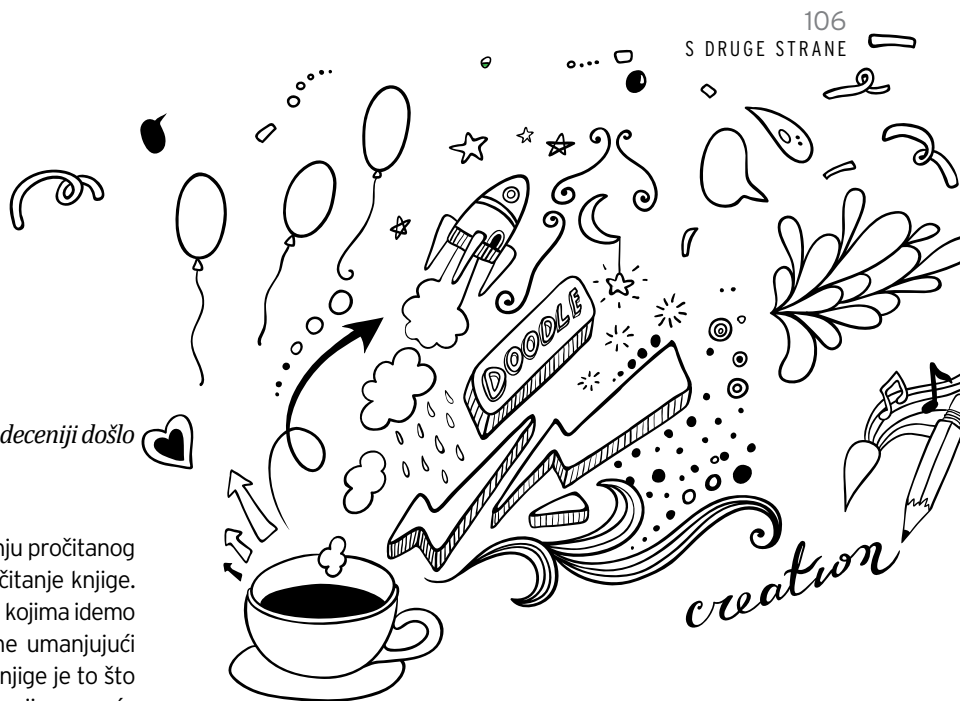
PIŠU: JELENA MAKSIMOVIĆ, MARINELA TALIĆ, MILOVAN TATIĆ

KNJIGA

Razvojem interneta i novih medija u posljednjoj deceniji došlo je do ekspanzije audio-knjiga.

Nauka kaže da nema velike razlike u razumijevanju pročitano g kada poredimo slušanje audio-knjige i klasično čitanje knjige. Slušanje i čitanje knjiga samo su dva različita puta kojima idemo do iste destinacije, a poenta je u njoj uživati ne umanjujući način na koji smo do nje došli. Prednost audio-knjige je to što je možete slušati dok radite nešto drugo. Očito, nije moguće raditi baš sve, ali ima mnogo situacija u kojima možete slušati audio-knjigu, npr. dok šetate, sjedite u čekaonici, stojite u redu i sl. Ruke su vam slobodne pa tako uz Tolstoja i kućni poslovi mogu postati zanimljivi, a vi za to vrijeme veoma produktivni.

Sve veće svjetske izdavačke kuće bave se proizvodnjom audio-knjiga, a najpoznatiji izdavač je Audible. Pored Audible-a tu su i Audiobooks, Scribd, Project Gutenberg, StoryNory, LibriVox i iTunes. Izdavanje audio-knjiga nije strano čak ni regionalnim izdavačima, kao što su npr. book&zvook ili Digitalna dosada. Posjetite neku od navedenih platformi i pronađite nešto za sebe!

SERIJA

„Devš“ (2020)

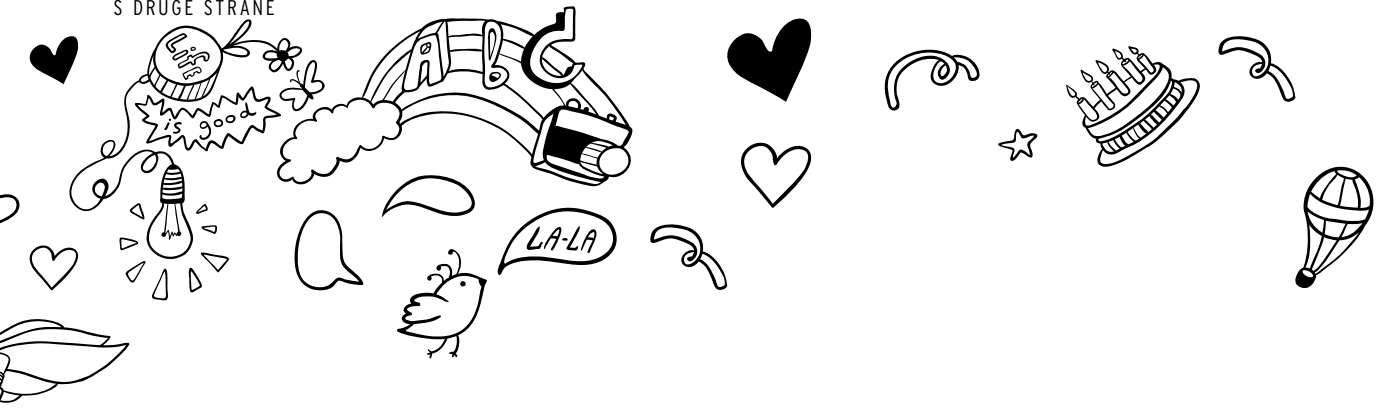
Aleks Garland, multitalentovani kreator serije, dugo je poznat publici koja voli psihološke trilere s elementima naučne fantastike.

Iako je premisa serije jednostavna - imamo generičku IT firmu i misteriozni projekat koji se bavi naprednim algoritmima, već u prvoj epizodi kompleksnost serije eksplodira i gledalac bude suočen sa egzistencijalnim pitanjima odmah na početku: šta je slobodna volja, da li je sve predodređeno i nepromjenljivo, a i koju ulogu tehnologija igra u svemu? Atmosfera je takođe posebna - vizuelno upečatljiva i sa muzikom koja zaokružuje surealnost.

Ipak, preporuka za sve koji su se zainteresovali: serija zahtijeva vrijeme i ako niste spremni dati šansu ludilu ideja - zaobiđite je. Neka vam um bude spreman za neočekivano.

Serija je dostupna u m:tel HBO videoteci.

YOUTUBE KANAL

Home Science

Među nepreglednom listom YouTube kanala, jedan koji nam je privukao posebnu pažnju upravo je YouTube kanal autora iz naše zemlje – Home Science.

Bilo da imate klince koji su opsjednuti eksperimentima i trikovima ili jednostavno i sami uživajte u njima, posjetite ovaj kanal. Udobno se smjestite i uživajte uz neobično zadivljujuće naučne eksperimente, hemijske reakcije, trikove te optičke iluzije koje možete uraditi i sami kod kuće.

Da je riječ o veoma interesantnom kanalu, govori i veliki broj pregleda postavljenih video-sadržaja, zato ne propustite da ih pogledate i vi!

MUZIKA

Soundtrack iz serije „Nevine laži“ (Big Little Lies)

Ukoliko ste pratili seriju „Nevine laži“, sigurni smo da vas je, pored izvrsnog scenarija, vrhunskih glumaca i zadivljujućih pejzaža, oduševila i vrhunska muzika, kojoj je u seriji posvećena velika pažnja.

Skupa sa nevjerovatnim pogledom na okean, bogatim čašama vina i vedrim izgledima likova, kroz seriju se konstantno provlače pjesme koje uljepšavaju život u Monterey. Od uvodne teme „Cold Little Heart“, koju izvodi engleski pjevač Majkl Kivanuka, do besprijekornih muzičkih plejlista kćerke jedne od glavnih uloga, preko Leona Bridžesa i „River“, „Victim of Love“ i „Changes“ Čarlsa Bredlija, ovaj soundtrack oduševiće sve ljubitelje dobre, kvalitetne i bezvremenske muzike.

A ukoliko kojim slučajem još niste pogledali seriju, učinite to. Dostupna vam je putem HBO videoteke u okviru m:tel IPTV-ja.

Introducing a new LG K50

HD+ FullVision⁺
with Google Assistant

LG K50

HUAWEI P40 Serija

U SARADNJI SA

consumer.huawei.com/rs

HUAWEI P40 Pro: Ultra Vision četverstrana Leica kamera, 50x digitalni zoom.
HUAWEI P40: Ultra Vision trostrana Leica kamera, 30x digitalni zoom.
*Svega ostalo, bezleži i funkcije su samo za referencu. Najbolji stvarnog proizvoda može se razlikovati.

SAMSUNG

Galaxy S20 Ultra